

Иван Гълъбов

РИСКОВЕ ЗА СИГУРНОСТТА,
ЗАПЛАХИ И ХИБРИДНИ АТАКИ
СРЕЩУ ИНЖЕНЕРНАТА
ИНФРАСТРУКТУРА НА ЕНЕРГИЙНАТА
ЕКСПАНЗИЯ НА АЗЕРБАЙДЖАН

Ivan Galabov

SECURITY RISKS, THREATS
AND HYBRID ATTACKS AGAINST
THE ENGINEERING INFRASTRUCTURE
OF AZERBAIJAN'S ENERGY EXPANSION

Академично издателство АНИС
Пловдив

Инж. Иван Гълъбов

**РИСКОВЕ ЗА СИГУРНОСТТА,
ЗАПЛАХИ И ХИБРИДНИ АТАКИ
СРЕЩУ ИНЖЕНЕРНАТА
ИНФРАСТРУКТУРА НА ЕНЕРГИЙНАТА
ЕКСПАНЗИЯ НА АЗЕРБАЙДЖАН**

Dipl. Eng. Ivan Galabov, M.Sc.

**SECURITY RISKS, THREATS AND
HYBRID ATTACKS AGAINST
THE ENGINEERING INFRASTRUCTURE
OF AZERBAIJAN'S ENERGY EXPANSION**

Академично издателство АНИС
Пловдив
2026

Книгата не се продава и се разпространява безплатно.

Рецензенти: Проф. Намък Хасан оглу Алиев, д.ю.н.
Доц. д-р Дария Николиева
Доц. д-р Теодор Дечев

*За корицата е използвана картата „System Capacity
Map 2026” на ENTSOG – European Network
of Transmission System Operators for Gas и Gas
Infrastructure Europe*

© Инж. Иван Гълъбов

© Академично издателство АНИС

© Лаборатория по проблемите на Черноморския и Кас-
пийския регион при АНИС

ISBN (Print) 978-619-7774-40-5 (мека подвързия)

ISBN (Online) 978-619-7774-41-2 (pdf)

1. СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА, СВЪРЗАНИ С РОЛЯТА НА АЗЕРБАЙДЖАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГИЙНАТА СИГУРНОСТ, ПО-СПЕЦИАЛНО – В ДОСТАВКИТЕ НА ПРИРОДЕН ГАЗ

Настоящият текст е част от значително по-голямо по обем, а и с по-широка тематика изследване, извършвано в рамките на работата на Лабораторията по проблемите на Черноморския и Каспийския регион (ЛПЧКР) при Висшето училище по сигурност и икономика (ВУСИ).

Представената библиография разглежда най-вече до периода 2020 – 2025 година, макар че е обърнато внимание и на по-стари публикации. През всичките тези години, научният интерес в международен план към проблемите на Южния газов коридор и на така наречения „Среден транспортен коридор“ („Транскаспийски международен транспортен коридор“) се запазва на високо ниво. Тук трябва да се отбележи, че ескалацията на военните действия в Украйна през февруари 2022 година, обезсмисли голяма част от аналитичните материали, особено тези, публикувани през 2016 -2018 година, при написването на които авторите не по своя вина са тръгвали от изходни положения, които са съвсем други в сравнение с днешната геополитическа реалност.

По понятни съображения е отделено значително внимание на руско езичната литература, като се има пред вид обстоятелството, че Русия със сигурност е изключително заинтересувана от процесите, протичащи в Каспийския регион и в Южен Кавказ в сферата на диверсификацията на доставките на енергоносители; от преодоляването на противоречията между страните от басейна на Каспийско море, особено по осите Азербайджан – Туркменистан и Туркменистан – Узбекистан; разширяването на сътрудничеството между

бившите съветски републики в използването на шелфа на Каспийско море за добив на въглеводороди; създаването на нови стратегически маршрути за пренос на енергоносители и на електроенергия и прочее.

Руските изследователи ясно осъзнават ролята на Южния газов коридор като инструмент на диверсификацията на вноса на природен газ в ЕС [2]; силно се интересуват от оценяването на възможностите на Турция да осигурява транзитен газов коридор [3]; разбират мястото на Южния газов коридор в енергийната стратегия на ЕС [5]; размишляват над рисковете, които възникват когато е налице „допир“ между интересите на страните от „Евразийското пространство“ и турските енергийни проекти [6]. Естествено, напълно в духа на руската (и съветска) традиция се правят подробни анализи на мястото на Закавказието в политиката на страни като Турция, САЩ и Канада. [11]. Не са подминати и руско-българските отношения в техния енергиен аспект [20], а също така се следи и създаването на нови логистични възли на търговията с природен газ в Юго-Източна Европа [29].

От своя страна азербайджански изследователи, както и изследователи от азербайджански произход, работещи в Руската федерация, работят последователно над правната оценка на сътрудничеството между Азербайджан и ЕС в енергийната сфера и осигуряването на енергийната сигурност на Европа [1], [24]; над оценката на потенциала на азербайджанската газодобивна промишленост [7], [8], [10]; над текущото състояние на енергийната безопасност в Азербайджан [31]; над възможностите на Каспийския регион като цяло, в качеството му на доставчик на природен газ за Европа [9], [34]; над развитието на отношенията на Азербайджан с европейските страни през които минава

Южният газов коридор, особено Италия [12]; над проблемите на осъществяването на концепцията на Южния газов коридор и по-скоро на проблемите на увеличаването на доставките за страните от ЕС [39].

Руските изследователи работят над изясняването на енергийната компонента на сигурността в Южен Кавказ [21]; отделят особено внимание на различните проявления на политиката на Турция – от Западните Балкани до Каспийския регион [22], [33], [26]; анализират политиката на различни страни, ангажирани с преноса на енергоносители, пречупена през публичните дебати в различни европейски държави [28]; внимателно анализират и преките отношения между Азербайджан и Европейския съюз [30], както и политиката на ЕС в Каспийския регион като цяло [38].

Руските изследователи не пропускат да се занимават и с измеренията на енергийната безопасност на Азербайджан като флагман на каспийското участие в енергийната диверсификация на Югоизточна и Южна Европа [32], както и с външнополитическата стратегия на Азербайджанската република в условията на геополитическите реалности в Южен Кавказ [27]. Те отчитат, че геополитиката на енергийната инфраструктура в Каспийския регион динамично се променя [40] и се опитват да оценяват перспективите на Русия при новата геополитическа подредба, оформяща се в Южен Кавказ и Каспийския регион [97].

Може да се обобщи, че никакви детайли от обстановката в Южен Кавказ, Каспийският регион, Турция или по маршрута на Южния газов коридор не са останали извън обхвата на вниманието на руските изследователи. Можем да не са съмняваме, че огромната по обем изследователска дейност, в която са включени и не малко арменски учени – от Армения или пък от

диаспората се използва широко в работата на руските специални служби и на съответните държавни аналитични центрове.

Без да се влиза в големи подробности, може да се подчертае, че негативно отношение „на научна основа“ към Южния газов коридор (SGC) и най-вече към Транскаспийския газопровод, разглеждан като много важен доставчик на природен газ който да се транспортира по SGC е изразено още през 2012 година. Тогава Ионова определя Транскаспийския газопровод като „фактор на нестабилността в Каспийския регион“ [25]. Друг е въпросът по какъв начин, както и до каква степен Русия може да въздейства на протичащите процеси по оста Каспия – Югоизточна и Южна Европа. [4]

В България, несъмнено едно от изследователските средища, където се работи интензивно над мониторинг и анализ на обстановката в Южен Кавказ и в Средна Азия е Лабораторията по проблемите на Черноморския и Каспийския регион при ВУСИ. Изследвани са потенциалът на Азербайджан и страните от Средна Азия (най-вече Туркменистан и Казахстан), както и техните практически действия за диверсификацията на доставките на енергийния пазар в страните от ЕС [14]; азербайджанската експанзия на газовите пазари в Югоизточна и Южна Европа, както и влиянието на „меката сила“ на Европейския съюз върху вътрешната и външната политика на Азербайджан [15], [16]; актуалните геополитически и геоикономически измерения на арменско-азербайджанският конфликт [17]; геополитическото позициониране и мястото на енергийната карта на Азербайджан [13].

В Лабораторията се работи много сериозно и върху проблемите на така наречената „историческа“ или

генерационна колективна травма. Изследвана е историческата травма и като понятие и явление с много голямо значение за поведението на големи маси хора и на цели общества [35], като са правени сравнения и между проявите на подобна генерационна колективна травма при българите [36] и при азербайджанците [37].

Разбира се, има и други изследователи, които са отделили време и усилия за работа над темата за Южен Кавказ и Каспийския регион, било самостоятелно, било в сътрудничество с ЛПЧКР при ВУСИ. Някои от трудовете на такива автори са резултат от работа на място в Азербайджан, като са посветени основно на търговските и икономическите връзки между България и Азербайджан [144].

Геоикономическите реалности и измененията на геополитическия пейзаж още преди окончателната ескалация на войната между Русия и Украйна, принуждават западните изследователи да работят задълбочено върху енергийната секюритизация на Европа [110], както и върху геополитическата визия на свободния свят за Южния газова коридор [124]. Тези анализи се правят успоредно с оценката на силата в отношенията между ЕС и Русия и с осмислянето на взаимодействието между пазарите и геополитиката, в това число и в светлината на вече ескалиралите военни действия в Украйна [129].

Западните изследователи отделят много сериозно внимание на самия Южен газова коридор. Специално се анализират втората фаза на Южния газова коридор (SGC), като част от европейската инфраструктура и фактор на енергийната сигурност на ЕС [46]; SGC се анализира и като част от международните енергийни мрежи, като съчетание на ресурси, визия и инженерна инфраструктура [52]; също така Южният газова коридор

се разглежда и като поле на сблъсък на различни геоикономически и геополитически коалиции [53]. Западните изследователи внимателно анализират и възможните роли на Азербайджан при осъществяването на втората фаза на Южния газов коридор - SGC [96].

SGC е обект и на редица публикации в областта на точните науки, посветени на конкретни проблеми от функционирането на това мега съоръжение. Тук ще посочим примерно анализа на данните от глобалните навигационни сателитни системи, събрани по протежение на Южния газов коридор и оценката на очакваните премествания и деформации [118].

Важни въпроси, като изграждането на Транскаспийския газопровод, които стоят в основата на рязкото увеличаване на количествата природен газ, които биха могли да се доставят по Южния газов коридор и от там – в основата на рязкото увеличаване на геоикономическата тежест на коридора и на Азербайджан се разглеждат дори и смесено от западни учени и учени от евразийското пространство¹ [102]. По същия начин, има публикации със „смесено авторство“ и за търговските коридори в Каспийския регион [95].

Впрочем, нарастването на ролята на Южния газов коридор, винаги се разглежда в неговата синергична връзка със „Средния коридор“ – „Транскаспийския международен транспортен маршрут“, чиято роля след месец февруари 2022 г. нарасна неимоверно [123].

---

¹ Визираната тук професор Елена Калюжная е с казахстански научен и административен бекграунд, била е съветник на Президента на Казахстан, но е известна и с връзките си с руски висши учебни заведения като МГИМО и с това, че е съветник на важни личности в Британския парламент и преподавател в университети в Обединеното кралство. *Виж:* <https://biography.omicsonline.org/united-kingdom/university-of-reading/professor-yelena-kalyuzhnova-635081>

В периода 2021 – 2023 г. ставаме свидетели и на публикуването на важни изследвания, които разглеждат еволюцията на мястото на Южния газов коридор в европейския енергиен дневен ред [69]; геополитиката, инфраструктурните аспекти и оценката на мащаба на SGC [70]; релациите между енергийната сигурност на Европа и каспийския газ [78]; геоикономиката на енергийната търговия на ЕС в контекста на случая с Южния газов коридор [91]; новите реалности и възможности пред SGC, възникнали след драматичната промяна в обстоятелствата след февруари 2022 година [92]; възможността за сформирани на коалиции за износ на природен газ по Южния газов коридор за Европа в контекста на теорията на игрите [94].

2. СЪЩЕСТВУВАЩ И ФУНКЦИОНИРАЩ КОМПЛЕКС НА ТРЪБОПРОВОДНАТА ИНФРАСТРУКТУРА, С КОЯТО СЕ ОСЪЩЕСТВЯВА АЗЕРБАЙДЖАНСКАТА ЕКСПАНЗИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ЕНЕРГИЙНИ ПАЗАРИ

2.1. Нефтепровод „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC)

2.2. Нефтепровод „Баку-Супса“

2.3. Южният газов коридор (Southern Gas Corridor – SGC)

2.3.1. Южнокавказкият газопровод (SCP) [131] [132]

2.3.2. Трансанадолски газопровод (Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline - TANAP)

2.3.3. Транс Адриатическият газопровод (Trans-adriatic Pipeline - TAP)

3. ПРОБЛЕМИ НА ФИЗИЧЕСКАТА СИГУРНОСТ НА КРИТИЧНАТА ТРЪБОПРОВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА НА АЗЕРБАЙДЖАНСКАТА ЕНЕРГИЙНА ЕКСПАНЗИЯ

Няма съмнение, че никой не си прави илюзията, че линейни обекти като газопроводите, които се простират на хиляди километри хиляди километри и са от ключово значение за енергийната сигурност на получателите на природен газ (а в перспектива и на метаново-водородни смеси или дори на чист водород), намиращи се по тяхното трасе [16], не могат да не бъдат обект на внимание от страна на злонамерени фактори.

Такова е мнението и на изследователите, които се занимават с тази проблематика. Още през 2015 година, Илгар Гурбанов поставя въпроса за „Важността на ангажирането на НАТО в защитата на критичната енергийна инфраструктура в Южен Кавказ“. [73]

Предвид на годината на публикуване на анализа му, Гурбанов разглежда необходимостта от защита на нефтопровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (БТК), на нефтопровода „Баку-Супса“ и на Южнокавказкия газопровод с маршрут „Баку-Тбилиси-Ерзурум“. Едновременно с това, трябва да се отбележи, че неговите съображения са напълно приложими и към Трансанадолския газопровод (TANAP) и към Трансадриатическия газопровод.

Пак през 2015 година, Илгар Гурбанов извежда заплахите за сигурността в Южен Кавказ на база на тогавашната окупация на азербайджански територии от страна на Армения, на резултатите от войната между Русия и Грузия през 2008 година (войната „08-08-08“) и на диверсионната дейност по тръбопроводната мрежа на Република Турция. Според него, тези обстоятелства и фактори са превърнали проблемите на националната сигурност на Азербайджан и на регионалната сигурност на

Южен Кавказ в проблем на Европейския съюз и дори на НАТО. [73]

Във връзка с изложеното по-горе, Гурбанов постулира, че важността на националната и политическата сигурност в Азербайджан, Грузия и Турция се е повишила в значителна степен, поради връзката им с енергийната сигурност в Европа. Последното изисква определена степен на защита от страна на НАТО за енергийната инфраструктура в Южен Кавказ. Пак по тези причини, авторът разглежда възможните начини на сътрудничество между НАТО, Азербайджан и Грузия за защита на енергийната инфраструктура в региона, пречупени през призмата на заплахите за сигурността в Южен Кавказ. В статията дори се правят конкретни предложения за дълбочаването на сътрудничеството между НАТО, Азербайджан и Грузия по проблемите на защитата на енергийната инфраструктура. [73]

Първата посока на развитие на действията по сигурността на енергийната инфраструктура в Южен Кавказ, както и на Южния газов коридор, Илгар Гурбанов вижда в преминаването от партньорство за „осигуряване на сигурността на доставките, към осигуряване на физическата сигурност“ на съоръженията. [73] Той недвусмислено подчертава, че когато Южният газов коридор влезе в експлоатация изцяло (а това в момента вече е факт, бел. И.Г.), много европейски страни ще могат да намалят зависимостта си в областта на доставките на природен газ от Русия. [73]

Тук, можем да добавим от днешна гледна точка, че прогнозата на Гурбанов се сбъдна изцяло през 2022 година, когато Русия едностранно спря доставките на природен газ за България и Полша [19]. Спирането на природния газ за България, изключи от доставките на природен газ и Гърция, където преди това „Газпром“ се беше

окопал отлично с помощта на гръцката компания “Сoupelousos”. Въпреки тези неблагоприятия, подготвяната от руското държавно ръководство чрез неговото „геополитическо оръжие“ – „Газпром“, енергийна криза в Югоизточна Европа, така и не се състоя, като причината за това бяха Трансадриатическият газопровод (ТАР) и влезлият в експлоатация на 01 октомври 2022 година интерконектор „Гърция - България“ (IGB). [58], [60]

Съвсем логично и в духа на здравия разум, Илгар Гурбанов, заключава, че сигурните доставки за Европа от и през региона на Южен Кавказ, за които да е осигурена Защита на критичната енергийна инфраструктура (Critical Energy Infrastructure Protection - CEIP), изисква сигурна география, мирна околна среда и мерки за физическа защита. Защитата на критичната енергийна инфраструктура (CEIP) „цели да се намали уязвимостта на енергийната инфраструктура (съоръжения и тръбопроводи) от външни заплахи, по-специално срещу прекъсване на веригата доставките от физически атаки (тероризъм, диверсии или други актове на насилие“. [73]

В подкрепа на тезата си, Гурбанов напомня, че Защитата на критичната енергийна инфраструктура (CEIP) е дошла на дневен ред с атаката на въоръженото крило на марксистко-ленинската Кюрдска работническа партия (ПКК) срещу нефтопровода „Баку-Тбилиси Джейхан“ през 2008 година, както и с войната между Русия и Грузия през същата 2008 година, когато спира работата на нефтопровода „Баку-Супса“. И в двата случая доставките по двата нефтопровода спират за по няколко дни. [73]

Тук се поставя специално ударение на малко известния на широката публика факт, че на 10 юли 2015 година (седем години след руско грузинската война „08-08-08“), сепаратистите в Южна Осетия, успяват да

разширят контролираната от тях територия около населените места Хурвалети, Цителубани и Орчосани. Южно-осетинските паравоенни формирования, успяват да си „заградят“ допълнителна територия с огради, бодлива тел и обозначителни табели. Новите „гранични постове“ на сепаратистите от Южна Осетия са преместени на 450 метра (!) от магистралата Тбилиси-Гори².

Още по-впечатляващ е фактът, че 1600 метра от нефтопровода „Баку-Супса“ се оказват под контрола на сепаратистите от Южна Осетия, след осъществената „ректификация“ на границата между Грузия и нейната бунтовна и закрияна сто процентово от Москва провинция. Сепаратистите от Цхинвали дори започват да претендират, да им се плаща транзитна такса, заради преноса на нефт по въпросния нефтопровод³.

Действително, исканата сума е била много малка, но е излишно е да се обяснява, че дори и символичното заплащане от страна на компанията „бр“ (компанията – собственичка на нефтопровода, известна преди като „Бритиш Петролеум“) би било акт на признаване на сепаратистката „република“ Южна Осетия и на про-руската власт в Цхинвали. От „бр“ заявяват готовността си да изградят нов участък от 1,6 километра на контролираната от грузинското правителство територия⁴, което само по себе си е ясен и достоен отговор на сепаратисткото мародерство, но във въздуха остава да витае безпокойство. Причината за него е фактът, че описаната по-горе „експроприация“ на грузинска територия, не е прецедент. Пет години по-рано, през 2010 година, сепаратистите

---

² Гацмелидзе, Давид, Почему Грузия разочаровывается в прозападном курсе, 23.07.2015, Carnegie Moscow Centre, <https://carnegie.ru/2015/07/23/ru-60818/idtt>

³ Пак там.

⁴ Пак там.

успяват „да си заградят“ два квадратни километра в района на Ахалгори. През 2013 година има още два подобни инцидента.[143]

Физическата сигурност на енергийната инфраструктура в Южен Кавказ, както и продълженията ѝ на територията на Република Турция се поставя под въпрос и от диверсионно-терористичната дейност на Кюрдската работническа партия (ПКК). По-долу за това ще стане дума по-подробно, тук само ще обърнем внимание на събитие, на които Илгар Гурбанов също отдава много важно значение. Става дума за символната атака срещу нефтопровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“, осъществена от кюрдските партизани 05 август 2008 година, само два дни преди избухването на Руско-грузинската война през 2008 година (войната „08-08-08“), която довежда до спиране на преноса на нефт по тръбопровода. [73]

Гурбанов обръща внимание и на обстоятелството, че в навечерието на написването на статията му през 2015 година, ПКК отново се е активизирала в отговор на въздушните удари на турските военно-въздушни сили над лагерите на кюрдските партизани в Северен Ирак. Кюрдската работническа партия започва да атакува енергийната инфраструктура на турска територия, като се опитва да взриви газопровода идващия от Азербайджан Южно-кавказки газопровод (СКР) - маршрутът „Баку-Тбилиси-Ерзурум“, газопроводът „Иран-Турция“ и идващия от Ирак нефтопровод „Киркук-Джейхан“. [73]

Известно е, че подобни диверсии с взривяване на инфраструктурни обекти са в стила на партизаните от Кюрдската работническа партия още от 90-те години на миналия век, примерно от 1984 година. Атаката от 5 август 2008 г., слага началото на поредица от нападения срещу различни тръбопроводи от енергийната инфраструктура на територията на Турция.

3.1. Взрив на газопровода „Иран-Турция“ в провинция Агръ на 25 срещу 26 май 2008 г.

На 25-ти срещу 26-ти май 2008 г., е взривен газопроводът между Иран и Турция. Според изявление на валията Мехмет Четин пред Анадолската агенция, експлозията е станала на няколко километра от границата с Иран в източната турска провинция Агръ. Четин заявява, че „не е открито нищо, което да предполага терористична атака“. Валията заявява, че властите разглеждат възможността за изтичане на газ и че разследването продължава. Пожарът, възникнал вследствие на експлозията е овладян. [64] Въпреки това, остава съмнението, че е извършен терористичен акт, но е прикрит от властите, а Кюрдската работническа партия (ПКК) заявява, че е извършила диверсията.

3.2. Взривяване на нефтопровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (ВТС) в началото на август 2008 година

В началото на месец август 2008 г., буквално три дни, преди началото на войната между Русия и Грузия, кюрдските сепаратисти взривяват нефтопровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (ВТС) и поемат отговорността за диверсията, както и за последвалия пожар. Те правят това на сайта на Кюрдската работническа партия (ПКК).

В резултат на спирането на преноса на нефт по нефтопровода, котировката на суровия нефт „Брент“ на борсата в Лондон се повишава с един долар за барел. [138] Всъщност, по нефтопровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (ВТС), чието изграждане е струвало 4 милиарда американски долара, се транспортира повече от един процент от световния добив на нефт. Преносът се извършва от азербайджанския шелф на Каспийско море до пристанището Джейхан на брега на Средиземно море. [138]

Източник от турската компания „Botaş“ съобщава на 8 август 2008 г., че пожарът ще продължи по-дълго, отколкото се е очаквало в началото. „Методът за потушаване на пожара се обсъжда с мениджмънта на ВТС. В зависимост от използвания метод, пускането на тръбопровода в експлоатация може да отнеме една до две седмици“ е заявил източникът от Botaş. [138]

3.3. Експлозия на нефтопровода „Киркук-Джейхан“ в района на Мидят на 21 ноември 2008 година

На 21 ноември 2008 г., експлозия разтърсва нефтопровода „Киркук-Джейхан“, свързващ Южна Турция с Ирак. Избухва пожар и има изтичане на нефт. Турските власти съобщават за мощна експлозия в провинция Мардин, която е станала причина за пожар. [98]

Според Анадолската агенция, цитирана от AFP, местният валия е заявил, че „е избухнал пожар в района на Мидят, но нещата са под контрол“. Представителят на изпълнителната власт изрично е посочил възможността да става дума за саботаж, но не е дал никаква допълнителна информация. [98]

3.4. Нефтопроводите „Баку-Тбилиси-Джейхан“ и „Киркук-Джейхан“ като обичайна цел на партизани и диверсанти

Медиите отбелязват, че това не е първото нападение над този нефтопровод. Кюрдските партизани, които години наред са активни в региона са нападали нефтопровода, който свързва иракския град Киркук с турското средиземноморско пристанище Джейхан, неколкостранно в миналото. Нефтопроводът е интересен обект за бунтовниците, защото той пренася годишно 70 милиона тона суров нефт. [98]

Смята се, че освен от кюрдските бунтовници, нефтопроводът „Киркук-Джейхан“ е нападан и от други бунтовнически групировки, най-вече след нахлуването на САЩ в Ирак през 2003 г., довело до свалянето на Саддам Хюсеин от власт. [98]

Взимането под внимание на това обстоятелство е съществено, защото то показва, че партизаните, свързани с Кюрдската работническа партия не са единствената въоръжена сила, която представлява риск за енергийната инфраструктура в региона. Вижда се, че освен кюрдите, диверсионни действия са извършвали и мюсюлманите сунити от Ирак, почувствали се застрашени, след свалянето на Саддам Хюсеин, който също беше сунит по вероизповедание.

Трябва да се подчертае, че от техническа гледна точка, на практика, рискът от нападения срещу нефтопровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ е същият като риска от нападения срещу нефтопровода „Киркук-Джейхан“. Нападенията могат да се извършват от различни кюрдски бунтовнически фракции, повече или по-малко свързани с ПКК, от иракски бунтовници в зависимост от разпределението на силите в управлението на Ирак, както и от наемници, на които е платено от трети заинтересувани страни. Тази теза се потвърждава от практиката в региона, където нападенията срещу енергийната инфраструктура идват едно след друго, като има определено разнообразие в заподозрените извършители.

3.5. Взривяване на нефтопровода „Киркук-Джейхан“ в провинция Салахуддин в Ирак на 24 ноември 2009 г.

Така например, на 24 ноември 2009 г., медиите съобщават, че нефтопроводът между Ирак и Турция е взривен и повреден на територията на провинция

Салахутдин. (Отново става дума за нефтопровода „Киркук-Джейхан“). Иракското Министерство на петрола съобщава, че ремонтът на повредата ще отнеме четири и повече дни. Министерството отбелязва, че това е втората диверсия по нефтопровода в рамките на месеца (за първото нападение, практически не изтича информация), като е възможно това да е сигнал за нарастване на броя на атаките от страна на бунтовници срещу нефтодобивната и преносна инфраструктура на Ирак, която точно по това време отбелязва първите многомилиардни сделки с международни компании. [54]

Служител на иракското Министерство на петрола, пожелал анонимност, е съобщил, че Северната петролна компания (North Oil Company) е изпратила на 23 ноември 2009 г. до министерството паметна записка, в която се е съобщавало, че нападението е извършено между населеното място Ширкат и нефтената рафинерия в Баиджи. Селището Ширкат е известно, че продължително време е било крепост на Ал Кайда. Паметната записка е била с гриф „секретно и спешно“. [54]

В паметната записка също се е казвало:

„Преди четири дни (това датира нападението на 19 ноември 2009 г., бел. И.Г.) бомбена атака с цел саботаж, повреди стратегическия нефтопровод близо до Ширкат. Възстановителните работи продължават. Трудно е да се каже, когато потокът от нефт ще бъде възстановен. Очаква се ремонтните работи да бъдат завършени в рамките на три до пет дни“. [54]

Източник от сферата на логистиката, базиран в Лондон е съобщил, че нефтеният поток е спрял на 21 ноември 2009 г., което като цяло съвпада с датата на диверсията, посочена в паметната записка на Северната петролна компания. Източникът е съобщил, че един танкер

в Джейхан очаква да бъде натоварен със суров нефт от Киркук, но това не става. [54]

Междувременно, медиите съобщават, че в края на месец октомври същата година, нападение на нефтопровода при Мосул, също е спряло доставките на иракски нефт за Джейхан до 2 ноември 2009 година. Обикновено, нефтопроводът пренася около 500 000 барела суров нефт на ден. [54]

Тук е мястото да се кажат някои неща за контекста на описаното нападение. Иракската петролна индустрия, разрушена след десетилетия война, санкции и недостиг на инвестиции, е обект на чести бомбени нападения и дори на самоубийствени атаки след американското нахлуване през 2003 година. Свалянето на Саддам Хюсени, който беше мюсюлманин – сунит, предизвика война между шиити и сунити и сблъсъци между племената. Ожесточеността на боевете достигна много висок „градус“.

По причина на горните обстоятелства и свързаната с тях значителна несигурност в региона, нефтопроводът „Киркук-Джейхан“ до голяма степен бездейства до 2007 година. [54] През 2009 г., атаките срещу нефтената инфраструктура в Ирак стават по-редки. Като цяло, това е отражение на спадането на конфронтацията в страната по онова време.

Явява се обаче нов фактор, който да детонира нова вълна от насилие. Няколко седмици преди диверсията от 19 ноември 2009 година, Министерството на петрола на Ирак подписва своите първи големи споразумения за разработване на нови нефтени находища с големите световни петролни компании след инвазията.

Британската BP и китайската CNPC постигнаха окончателно споразумение за експлоатация на най-голямото находище в Ирак – „Румайла“, а групи, водени от

италианската „Eni“ и американския гигант „Exxon Mobil“, осигуриха първоначални сделки за „Zubair“ и „West Qurna Phase One“. Дни преди нападението над нефтопровода, се очаква японската компания „Nippon Oil Corporation“ и партньорите ѝ, да подпишат всеки момент първоначална сделка за находището „Nassiriya“. Сделките са представени като голям успех на правителството на Нури ал-Малики, което е доминирано от иракските шиити. [54]

Освен това, през ноември 2009 г., вече е ясно, че през декември правителството на Ирак планира да проведе втори кръг от търгове за нефтени находища, предлагайки 10 до голяма степен неразработени находища на международните петролни компании. Правителството на Малики се надява тези сделки да изкачат Ирак на трето място в световния добив на петрол, осигурявайки му милиардите инвестиции, от които се нуждае, за да възстанови нефтената си промишленост.

По принцип, това са добри новини за Багдат, това създава тревожно очакване, че радикалните сунитски ислямистки формации като Ал Кайда на първо място, ще се опитат да саботират работата на правителството на Малики в очакване на изборите през 2010 година. Както се вижда - така и става.

3.6. Нападение над нефтопровода „Киркук-Джейхан“ на 03 юли 2010 г. до Мидят, вилает Мардин в Република Турция

На 4 юли 2010 г., медиите съобщават, че партизани от Кюрдската работническа партия (ПКК), за пореден път са атакували нефтопровода „Киркук-Джейхан“, който свързва Ирак и Турция. Към датата на нападението, по нефтопровода се осъществява около една четвърт от износа на нефт на Ирак. Към датата на извършване на

диверсията, по 960 километровият нефтопровод се пренасят средно по 500 000 барела петрол на ден от нефтените находища край Киркук в Северен Ирак до нефтения терминал в Джейхан. [105]

Интересното е, че кюрдските партизани се намесват, след като преносът на нефт по тръбопровода е спрял, поради техническа неизправност на иракска територия. Подаването на нефт по тръбопровода е спряно на 1 юли 2010 г., поради авария, станала на иракска територия. На 3 юли 2010 г. през нощта, партизаните от ПКК взривяват нефтопровода на турска територия. Според източници от турските служби за сигурност, експлозията е станала на познатото ни от предишни случаи невралгично място, близо до град Мидят, във вилаета Мардин, недалече от границата със Сирия. Знаменателното в случая е, че диверсията идва след като Кюрдската работническа партия (ПКК) отменя през месец юни 2010 г., обявеното преди това 14 месечно примирие. [105]

Разглежданото нападение бележи определена ескалация на атаките на ПКК. По-горе стана дума, че нефтопроводът „Киркук-Джейхан“ е практически парализиран в периода 2003 - 2007 г., поради постоянни диверсии, саботажи и технически проблеми. Впоследствие, сигурността на нефтопровода и експлоатационните му качества се подобряват, но атаките на иракска територия продължават. Отделно, износеността на съоръжението и лосата му поддръжка години наред, допринасят за постоянните затруднения в експлоатацията му. До 2010 г., нападенията на турска територия са доста по-редки от диверсиите в Ирак.

Затова и случаят от 2010 г. се превръща в нещо като „километричен камък“ в историята на нефтопровода „Киркук-Джейхан“.

В крайна сметка, на турска територия, екипите на BOTAŞ (турският държавен оператор на тръбопроводната енергийна инфраструктура) се справят със ситуацията и на 5 юли 2010 г. нефтеният поток по тръбопровода е възстановен. От иракска страна, подаването на нефт по тръбопровода е възстановено още на 4 юли 2010 година. Това е било оповестено от Северната петролна компания (North Oil Company). Напълно възможно е, атаката на ПКК да е била предизвикана точно от желанието, блокирането на нефтопровода да продължи. [105]

3.7. ПКК взривява газопровода „Иран-Турция“ на 21 юли 2020 г., като „покана“ за започване на преговори с турското правителство

На 21 юли 2020 г., бунтовниците от ПКК взривяват газопровода между Иран и Турция. Кюрдската работническа партия (ПКК) поема отговорността с е-мейл, изпратен от базирания в Северен Ирак, в лагер на територия над която правителството в Багдат няма контрол, говорител на групировката до CNN - Родж Велат (Roj Welat). В него се казва: „Ние, партизанските сили поемаме отговорността за извършения саботаж“. [142]

По това време, Турция е разтърсена от поредното кърваво лято на сблъсъци с ПКК, поредните от конфликт, който тогава бележи своята 25 годишнина. Диверсията е предшествана от две тежки сражения между кюрдските партизани и силите за сигурност на Република Турция, в които са дадени много жертви. От турска страна е заявено, че са убити седем турски войници.

На 20 юли 2010 г., турските военни обявяват, че шестима войници са убити и деветима са ранени, след като бунтовниците са атакували преди зазоряване правителствени войски, действащи в източния вилает Хаккари. При друг инцидент, военните съобщават, че един войник

е бил убит, след като е бил обстрелян във Ван, друг източен турски вилает. [142]

В писмено изявление, валията на източния турски вилает Агръ, обвинява за експлозията „членове на сепаратистка терористична организация“. [142]

През месец юни, тоест преди нападението от 21 юли 2010 г., говорителят на ПКК - Родж Велат (Roj Welat) води телефонен разговор с редакцията на CNN, като прави следното изявление:

„Ако военните операции и политическите операции срещу партизаните и кюрдския народ не спрат, действията на ПКК ще се разпространят и в градовете“.

В имейла си от 21 юли 2010 г., Велат обявява ново предложение за разоръжаване на хиляди бойци на ПКК и изпращането им обратно по домовете им в Турция, под егидата на Организацията на обединените нации.

„За да се направи това, първо трябва да има двустранно прекратяване на огъня“, написва Велат.

ПКК поставя и други условия, включително освобождаването на кюрдски затворници, в това число и лидера на ПКК - Абдула Йоджалан, както и сформирането на независима комисия за истина и помирение по модела на Южна Африка след падането на апартейда. [142]

Съответно, високопоставен турски правителствен служител, пожелал анонимност, заявява пред CNN, че е малко вероятно Турция да отговори на предложението на ПКК, отправено чрез е-мейла на Велат. По това време, Анкара следва практиката си да отказва да преговаря или да комуникира с формация, което официално е обявила за терористична организация. [142]

Погледнато от днешна гледна точка, може да се каже, че предложението, изпратено след нападението от 21 юли 2010 г., не е било импровизация, нито дезинформация, а стъпка в изпълнението на дългосрочна

стратегия, с която Кюрдската работническа партия е търсела постигане на нещо като „почетен мир“.

Последните събития в отношенията между ПКК и турското правителство от 2025 г., съпроводени с изявлението за саморазпускането на Кюрдската работническа партия и демонстрации на разоръжаването ѝ, показват, че организацията дълги години е преследвала постигането на някаква форма на легализация на членовете ѝ. Кореспонденцията от 21 юли 2010 г. е един сигнал, показващ, че тази стратегия е била следвана от ПКК повече от 15 години.

Иначе от техническа гледна точка, диверсията на кюрдските партизани е била несъмнено зрелищна. Турската телевизия показва кадри от пожар, горящ до бяло през нощта и осветяващ цялата околност.

Служител на BOTAS, пожелал анонимност, заявява пред CNN, че пожарът е потушен, но ще са необходими поне шест дни, за да се възобнови подаването на природен газ по тръбопровода. Междувременно BOTAS увеличава потока от газ от Азербайджан, за да компенсира прекъсването на газопровода. [142]

3.8. Спиране на износа на природен газ от Иран за Турция на 29 юли 2011 г., след диверсия на газопровода в Северозападен Иран

Свидетелствата, че преносната нефтена и газова инфраструктура в региона са уязвими и се нуждаят както от постоянна поддръжка, така и от физическа защита, продължават да се трупат в „нюз рум“-овете на информационните агенции. На 29 юли 2011 г., говорителят на Националната иранска газова компания – Маджид Бужарзаде (Majid Boujarzadeh), заявява пред информационната агенция на министерството на петрола на Иран - SHANA, че „износът на природен газ за Турция е

временно спрян след експлозия в тръбопровода в Северозападен Иран“. [112]

3.9. Спиране на износа на ирански природен газ за Турция на 11 август 2011 г., след диверсия на тръбопровода от Тебриз за Анкара

На 11 август 2011 г., доставките на ирански природен газ за Турция са спрени. Причината е експлозия в тръбопровода „Иран-Турция“, по който се осъществява износьт. На 12 август 2011 г., турското Министерство на енергетиката, потвърждава, че тръбопроводът, който тръгва от големия ирански индустриален град Тебриз и стига до турската столица Анкара, е спрян от експлоатация. Новината за спирането на подаването на природен газ е придружено с по-успокоителното съобщение, че възстановителните работи вече са в ход и се очаква да приключат за около седмица. [113] За това нападение, но без никакви подробности, освен че е възникнал пожар, съобщава и „Ал Джазира“ на 12 август 2011 година [42].

По това време, Турция внася 11 милиарда кубически метра ирански природен газ годишно през тръбопровода. Спирането му естествено предизвиква дискомфорт и за индустрията и за битовите потребители и на турските власти им се налага временно да увеличат вноса на руски и азербайджански газ, докато траят възстановителните работи. [113]

Този случай, за който бързо ще стане ясно, че е резултат от диверсия, е предшестван от друга експлозия, станала през месец юли 2011 г., която не привлича в такава степен вниманието на медиите. Тогава износьт на природен газ от Иран за Турция пак е спрян за кратко. Тръбопроводът обаче е ремонтиран бързо и газовият поток е възобновени само ден по-късно. [113]

Според репортаж на кюрдската информационна служба AK News, PKK е поела отговорност за саботажната акция от 11 август 2011 година. Това не е изненада за никого, защото тръбопроводът е бил подложен на многократни атаки от милициите на сепаратистката PKK.

Военният лидер на HPG – Народните отбранителни сили, които се явяват едно от крилата в PKK) – Доздар Хамо, заявява пред AK News:

„Партизаните на HPG взривиха тръбопровода между Иран и Турция, за да причинят икономически щети на двете страни, които са врагове на кюрдите“. Също така, Хамо съобщава, че бойците на HPG са атакували и охранителната компания, която е пазела тръбопровода. „Редица от превозните средства на компанията бяха изгорени“, заявява той. [113]

3.10. Спиране на подаването на нефт по една от тръбите на нефтопровода „Киркук-Джейхан“ на 5 април 2012 г., поради експлозия и пожар до град Идил

На 5 април 2012 г., турско официално лице съобщава, че експлозии и пожар са затворили един от двата тръбопровода – близнаци в югоизточна Турция, по които се пренася нефт от Ирак до терминала в Джейхан на Средиземно море. Служителят, пожелал анонимност, казва, че експлозии близо до югоизточния град Идил, вилает Шърнак (Şirnak), са предизвикали пожар по тръбопровода, принуждавайки властите да го затворят рано сутринта на същия ден. Той е дал уверения, че пожарът е потушен и нефтеният поток от Киркук към Джейхан тече през втората, успоредна тръба на нефтопровода. [65]

Анонимният турски държавен служител е допуснал възможността, експлозиите да са били причинени умишлено, с оглед на многократните нападения на кюрдските

бунтовници срещу тръбопровода през предишни години. Той е признал, че не е ясно кога повреденият тръбопровод ще бъде отворен отново. [65] Като цяло, случаят остава встрани от вниманието на публиката, каквото вероятно е било и желанието на турските власти.

3.11. ПКК взривява нефтопровода „Киркук-Джейхан“ на 20 юли 2012 г., до град Мидят във вилаета Мардин

Три месеца по-късно, късно вечерта на 20 юли 2012г., нефтопроводът „Киркук-Джейхан“ преживява поредната експлозия, която предизвиква пожар. Пожарът избухва в 23:00 часа местно време (21:00 GMT), близо до град Мидят във вилаета Мардин, близо до сирийската граница.

За щастие, няма убити или пострадали, но иначе нещата се развиват както през месец април. Повредена едната тръба от „близнаците“ на нефтопровода. Втората тръба остава здрава, но е спряна за кратко по съображения за сигурност. По това време, по двете тръби на нефтопровода се пренасят по 25 милиона тона петрол годишно. [49]

Пожарникарите успяват да потушат пожара до следващия ден – 21 юли 2012 г., но тепърва остава да се извършват възстановителни работи. Официален представител на турските власти, пожелал да остане анонимен, заявява че не може да се ангажира с дата, на която подаването на нефт към Джейхан ще бъде възстановено. Същият анонимен представител, съобщава, че най-вероятната причина за експлозията и последвалият пожар е саботаж.

Турските власти обвиняват за диверсията Кюрдската работническа партия (ПКК). Последната от своя страна, почти с удоволствие поема отговорността за

нападението. Потвърждение, че ПКК стои зад експлозията и пожара, дава и уеб-сайтът “Firat News”, за който се знае, че е свързан с ПКК. [49]

3.12. Нападение срещу газопровода „Иран-Турция“ на 19 октомври 2012 г., до град Елескирт във вилаета Агръ

След още три месеца, на 19 октомври 2012 г. е съобщено за поредната атака срещу енергийната инфраструктура в Източния Анадол. Този път нападението е срещу газопровода „Иран-Турция“. Това става близо до град Елескирт във вилаета Агръ. Експлозията спира потока от природен газ, подаван от Иран за Турция. Ранени са и 28 турски войници, които, според официален турски представител, са минавали покрай газопровода, качени на военено превозно средство. [100]

Оказва се, че това е второто нападение срещу газопровода за този месец, като около предишната атака не се е вдигнал много шум. И този път кюрдските бунтовници поемат отговорност за бомбена атака срещу газопровода „Иран-Турция“. Сблъсъците между партизаните от Кюрдската работническа партия (ПКК) и турските военни по това време се засилват, катализирани от избухването на конфликта в Сирия. [100]

Оказва се, че за кратко време, поне три експлозии са прекъсвали доставките на природен газ от Иран (два пъти) и от Азербайджан (веднъж). Инцидентът с газопровода „Иран-Турция“, оповестен на 19 октомври 2012г. е последният в серията. Той е предшестван от експлозия, спряла притока на ирански газ към Турция, станала на 8 октомври 2012 г., за която турските власти отново обвиняват ПКК. Четири дни по-рано, мистериозна експлозия спира притока на азербайджански газ по газопровода

SCP („Баку-Тбилиси-Ерзурум“), който е част от Южния газов коридор. [50]

Според държавната Анадолска информационна агенция, валията на Агри - Мехмет Текинарслан е заявил, че експлозията е предизвикана с дистанционно управлявана бомба. Пострадалите войници обаче имали само леки наранявания. Валията също така е заявил, че е засилена сигурността по протежение на газопровода, но не се е ангажирал с дата за възобновяването на доставките на природен газ. [100]

Руският доставчик на газ „Газпром“ веднага заявява, че ще увеличи доставките си за Турция поради прекъсването на потока от Иран. От „Газпром“ са пояснили, че това ще стане по искане на BOTAS, турската държавна компания за транспортиране на газ и петрол. [100]

3.13. Спиране на подаването на нефт след бомбена атака срещу нефтопровода „Киркук-Джейхан“ на 15 май 2013 г., в района Ал-Шургат, северно от Байджи, Ирак

На 15 май 2013 г., износът на суров петрол от Северен Ирак е спрял за пореден път, след нова бомбена атака срещу нефтопровода „Киркук-Джейхан“. Източник на информацията са иракчанин, запознат със случая, и корабен агент от Близкия изток. Медиите отбелязват, че това е второто подобно прекъсване за по-малко от седмица. През 2013 г., Ирак изнася средно между 300 000 и 350 000 барела нефт на ден през споменатия тръбопровод. [77]

„Нападателите взривиха част от тръбопровода, използвайки шест бомби, поставени под тръбопровода“, Иракчанинът, който е бил свидетел на диверсията е казал пред „Dow Jones Newswires“, цитиран от „Hydrocarbon Processing“. Според него, саботажът е бил извършен в

северната част на района Ал-Шургат, северно от Байджи, на около 200 километра северно от столицата Багдад.

„Може да отнеме три дни, за да се ремонтира унищоженият участък от тръбопровода“, е казал осведоменият иракчанин. Корабен агент от Близкия изток в средиземноморското пристанище Джейхан е потвърдил, че нефтеният поток е спрял. Три кораба чакат в пристанището в Джейхан, за да заредят със суров петрол от Киркук, е съобщил същият корабен агент. [77] Новината за диверсията и свързаните с нея забавяния на доставките на суров нефт е потвърдена и от специализираното иракско издание „Iraq Oil Report“. [43]

Предишната седмица тръбопроводът е бил прерязан на място намиращо се недалече от мястото на диверсията, за да се внесе суров петрол контрабанда. Нефтеният поток е бил възстановен, след като повреденият участък е бил ремонтиран. Корабни агенти са заявили, че са успели да изпомпат около 2,6 милиона барела нефт преди новата атака. [77]

Близо месец нефтопроводът не може да се върне в експлоатация. Но по-малко от две седмици след като преносът на нефт е възстановен, тръбопроводът отново е взривен. На 29 юли 2013 г., медиите съобщават, че нефтопроводът „Киркук-Джейхан“ отново е изваден от строя. [44]

3.14. Диверсия на 16 август 2013 г. срещу нефтопровода „Киркук-Джейхан“, близо до района Ал Шура, на 60 километра южно от Мосул

На 16 август 2013 г. е извършена поредната диверсия срещу нефтопровода „Киркук-Джейхан“. Експлозията става в 01:00 часа по Гринуич, близо до района Ал Шура, на 60 километра южно от Мосул. Информацията е на двама служители на иракското Министерство на

петрола. Те заявяват, че щетите ще бъдат отстранени в рамките на 48 часа. [45] Едни от двамата информатори е пояснил:

„Нападателите са заровили мина в банкета на пътя, непосредствено до участък на тръбопровода“.

Според Министерството на петрола, 900 километро-вият нефтопровод е бил атакуван около 30 пъти от нача-лото на 2013 година. [45]

3.15. Експлозия на газопровода „Иран-Турция“ на 27 юли 2015 г. във вилаета Агръ, на около 15 километра от границата с Иран

На 28 юли 2015 година, турският министър на енергетиката – Танер Йълдъз съобщава, че експлозия на газопровода между Иран и Турция е предизвикала голям пожар и преноса на природен газ е спрял, независимо, че пожарът е бил овладян бързо. Впрочем, въпреки успешната работа на огнеборците, пожарът си остава зрелище за световните новини, като кадри от него са показани дори и по китайска телевизия. [67]

Според министъра, експлозията е станала късно ве-черта на 27 юли 2015 г. във вилаета Агръ, на около 15 километра от границата с Иран. Танер Йълдъз е изказал предположението, че това е диверсия, дело на кюрдските бунтовници. [66]

Наблюдателите по онова време отбелязват, че нападението идва на фона на поредния скок в конфронтаци-ята между Кюрдската работническа партия (ПКК) и тур-ското правителство през седмиците преди инцидента. По това време, турските сили за сигурност започват нападе-ния едновременно срещу бази на кюрдските бунтовници в Северен Ирак и срещу Ислямска държава в Ирак и Си-рия.

3.16. Кюрдски партизани атакуват нефтопровода „Киркук-Джейхан“ на 29 юли 2015 г., във вилаета Шърнак в областта Джизре на около 18 километра от границата с Ирак

Междувременно, два дни по-късно на 29 юли 2015г., кюрдските партизани атакуват нефтопровода „Киркук-Джейхан“. Саботажът е извършен във вилаета Шърнак (Şirnak) в областта Джизре (Cizre) на около 18 километра от границата с Ирак. [126]

Акцията има силен политически отклик. Тя е осъдена от регионалното кюрдско правителство в автономната област в Северен Ирак. Ръководителите на кюрдската автономия в Ирак рязко осъждат нападението, което според тях е извършено от Кюрдската работническа партия (ПКК). За тях, нормалното функциониране на нефтопровода е в основата на препитанието на населението в северната част на Ирак и те не съчувстват на демонстрациите на сила на ПКК. От своя страна, ПКК не опровергава това твърдение. [120]

По това време, информацията за капацитета на нефтопровода „Киркук-Джейхан“ е, че максималният му оперативен капацитет е 400 000 барела на ден, но действителната пропускателна способност на съоръжението е 300 000. Според Службата на специалния генерален инспектор за възстановяването на Ирак, до голяма степен причината за намалената производителност на нефтопровода са непрекъснатите нападения, които често прекъсват работата му, въпреки, че все пак тръбопроводът има капаците за съхранение от 1,6 милиона барела на ден. [120]

3.17. ПКК взема на прицел строежа на Трансанадолския газопровод (TANAP) и Южния газов коридор – 30 юли - 4 август 2015 година

ПКК не закъснява да набележи като цел и изграждащият се Трансанадолски газопровод (TANAP). На 30 юли 2015 г., бойците на ПКК нападат товарен влак, който кара конструкции за строежа на TANAP. Убит е един железничар [121]. [122]

По това време, в Източният Анадол за пореден път се създава обстановка на „добре организиран хаос“. Няколко дни след диверсията на нефтопровода „Киркук-Джейхан“, на 4 август 2015 г., е извършен саботаж на газопровода „Баку-Тбилиси-Ерзурум“, известен ни и като South Caucasian Pipeline (SCP), който е част от Южния газов коридор. Новината е съобщена лично от валията на Карс пред Анадолската агенция. По това време, Турция внася 6 милиарда кубически метра природен газ годишно от Азербайджан чрез този тръбопровод, който се захранва от находището на природен газ „Шах Дениз“, намиращо се в азербайджанската част от Каспийския шелф. [139]

Гюнай Йоздемир, валия на североизточния турски вилает Карс, заявява, че експлозията е станала в ранните часове на 4 август 2015 г., на участък от газопровода, разположен в областта Саръкамъш. (По-късно властите ще прецизират тази информация, добавяйки, че експлозията е станала в област Саръкамъш, на около 150 километра източно от крайната точка на тръбопровода SCP в турския град Ерзурум). Потокът от природен газ е бил прекъснат в близкото село Ягбасан от съображения за сигурност.

„В ход е разследване на експлозията и са взети необходимите мерки“, казва Йоздемир, цитиран от Анадолската агенция. [139]

Според съобщение на Reuters, министърът на енергетиката – Танер Йълдъз е заявил в писмено комунике, че потокът на газ през газопровода е бил спрян след

саботаж от забранената Кюрдска работническа партия (ПКК) в ранните часове на 4 август, като по този начин потвърждава сведенията, дадени от валията на Карс. [139]

Анонимен източник е съобщил на Reuters, че експлозията е станала от страната на газопровода откъм населения пункт Пософ, който е собственост на турската държавна компания BOTAŞ. Експлозията е довела до повреда на газопровода, но според източника в момента на извършване на диверсията, потокът от газ по тръбата е бил спрян, най-вероятно поради ремонт. Това нападение идва няколко дни, след като ПКК атакува нефтопровод, превозващ суров нефт от Ирак за Турция. Атаката е извършена недалече от турско-грузинската граница до град Пософ във вилаета Ардахан. [116]

„Не е имало никакъв поток на газ през тръбопровода, така че няма да видим никакъв отрицателен ефект върху задоволяването на търсенето“, казва въпросният анонимен източник пред Reuters, цитиран от Hürriyet Daily News. [139]

Съобщение в същия дух има и от „бр“ – „Бритиш Петролеум“, според които на 2 август 2015 г. е започнал планов ремонт на платформата на „Шах Дениз“ и затова работата и на платформата и на Сангачалския терминал са били прекратени на предишния дн. (Атаката е извършена във вторник, а работата е била преустановена в понеделник). [109]

3.18. Вълна от коментари и спекулации след нападението срещу газопровода „Баку-Тбилиси-Ерзурум“ - South Caucasian Pipeline (SCP)

Наблюдателите бързат да отбележат, че е повреден газопровод, който идва не от Иран, а от Азербайджан и се охранява от находище, оператор на което е

британската компания „bp“. Някои дори бързат да протръбят, че тази диверсия „минира Вашингтонската стратегия за [изграждане на] тръбопроводи за енергоносители, които да отслабят хватката на Русия спрямо нейните съседи“. Подчертава се и това, че атакуваният газопровод е „един от трите тръбопровода, подкрепени от Съединените щати, които и трите започват от Баку и създават шанс за Азербайджан да бъде икономически и политически независим от Русия“. [103]

Акцентира се, че по-малко от месец по-рано, на 13 юли 2015 г., южно осетинските сепаратисти (практически – Русия), завладяват участък с дължина от около 1600 метра от друг от тръбопроводите, управлявани от „bp“ – нефтопровода „Баку-Супса“, събитие за което стана дума по-горе. Компанията „bp“ е критикувана за това, че не коментира нищо за нито една от изброените атаки. Критикува се и изявлението на „bp“ относно завзетия участък от про-руските южно осетински сепаратисти, смисълът на който е, че „компанията отдавна е възнамерявала да изостави завзетата част от тръбопровода и да я замени с нов участък, който да е по-навътре в територията на Грузия“. [103]

Правят се коментари в посока на тезата, че след като глобална британска компания като „bp“ („Бритиш Петролеум“) не възразява срещу завземането на участък от „Баку-Супса“, тя заедно с правителството на САЩ (!) „изкушават руския президент Владимир Путин да ескалира предизвикателството си на запад в Грузия, през чиято територия преминават и трите подкрепяни от Съединените щати тръбопровода“. (Става дума за газопровода SCP – „Баку-Тбилиси-Ерзурум“ и за двата нефтопровода „Баку-Джейхан“ и „Баку-Супса“. [103]

Акцентира се и върху обстоятелството, че поредицата от атаки срещу енергийната инфраструктура в

региона идва несъмнено от страна на Кюрдската работническа партия (ПКК), преговорите с която според коментаторите са били прекратени „на 28 юли след две години забележително затопляне на отношенията“. Междувременно анализаторите виждат обрата в отношенията на правителството на Република Турция с ПКК, като опит на президента Тайип Ердоган да наложи нови избори и да засили политическото си влияние вътре в страната. Подчертава се и това, че е повече от сигурно, че кюрдските партизани смятат газопровода SCP за легитимна цел. [103]

Факт е, че през месец август 2015 г., на два пъти по трасето на SCP - „Баку-Тбилиси-Ерзурум“ са извършени диверсии, довели до експлозии, кадри от които са разпространени от ПКК в социалните мрежи. Тези диверсии довеждат до 13 дневно прекъсване на доставките и съответно – около 200 милиона американски долара загуби за Азербайджан, според оценките на експерти. [121]

Особено тревожни сигнали излъчва коментарът на наблюдателката Гюнеш Кьомюрджюлер (Güneş Kömürçüler), направен в средата на месец август 2015 година. Тя не крие безпокойството си как поредицата от атаки срещу тръбопроводи на територията на Турция ще се отрази на нейната репутация на надежден търговски партньор. Тя пише:

„През последния месец, редица експлозии удариха важни енергийни тръбопроводи в Източна и Югоизточна Турция. **Ако не бъдат взети необходимите мерки за спиране на подобни атаки, те ще имат опустошително въздействие върху стратегическата цел на Турция да се превърне в надежден енергиен коридор или енергиен център в бъдеще.** (Болд шрифтът е на И.Г.)

Нефтепроводът Киркук-Джейхан беше атакуван в югоизточния вилает Ширнак в края на юли. За да

разберем цената, нека си спомним писменото изявление, издадено от Регионалното правителство на Кюрдистан в Северен Ирак, което осъди атаката. Регионалното правителство заяви, че многократните опити за кражба и саботаж срещу тръбопроводите, които пренасят суров петрол от КРП до турското пристанище Джейхан, от 27 юли насам, са довели до почти пълно спиране на потока от суров петрол, струвайки около 250 милиона долара.

След това на 28 юли саботьори атакуваха тръбопровод, пренасящ природен газ от Иран за Турция в източния вилает Агри. Тръбопроводът, който пренася 10 милиарда кубически метра (млрд. куб. м) ирански газ през границата с Турция годишно, често е бил атакуван от кюрдски бойци през 90-те години. Друга експлозия удари газопровода Баку-Тбилиси-Карс-Ерзурум, който пренася около 6 милиарда кубически метра азербайджански газ за Турция годишно, в ранните часове на 4 август“. [99]

След като описва „state of the art“ на ситуацията около диверсионните действия по тръбопроводите в Източния и Югоизточния Анадол през 2015 г., Гюнеш Кьомюрджюлер (Güneş Kömürçüler) поставя основния въпрос:

„Капацитетът на тези тръбопроводи е сравнително малък в сравнение с тръбопроводите, които се планират или желаят да бъдат изградени през Турция, която иска да поеме много по-голям дял от бъдещите енергийни нужди на Европа чрез няколко бъдещи тръбопровода. Предвид нарастващото търсене на газ, експертите прогнозираат, че Европа ще трябва да внася 80% от газа си до 2030 г., в сравнение с около 65% днес. Въпреки че Европа планира да намали високата си зависимост от руски газ (или може би точно поради това обстоятелство, бел. И.Г.), Турция ще играе ключова роля в

транспортирането на енергийни доставки до Европа от други съседни страни, включително Ирак или дори Иран“. [99]

Гюнеш Кьомюрджюлер (Güneş Kömürçüler) още един път се връща на темата за мащаба на диверсиите, саботажите и терористичните действия по атакуваните тръбопроводи, на които тогава (а и сега) стъпва енергийната сигурност на Република Турция:

„Според неотдавнашна паметна записка на Института за Каспийска стратегия (Caspian Strategy Institute - HASEN), терористичните атаки срещу енергийни съоръжения са се увеличили до дела от 20 процента от всички терористични атаки по света през 2013 г., в сравнение с около 2,5 процента в средата на 90-те години. Общо 9500 атаки са били извършени срещу енергийни съоръжения, главно тръбопроводи, между 1980 и 2012 г., според данни от базата данни за атаки срещу енергийна инфраструктура. По-голямата част от тези атаки са станали в Ирак, Колумбия и Пакистан, според бележката на HASEN“. [99]

Тук за сравнение можем да отбележим, че според анализ на Никита Одинцов, основаващ се на Глобалната база данни за тероризма (Global Terrorism Database – <https://www.start.umd.edu/data-tools/GTD>), през 2016 г., бойците на ПКК са осъществили 44 нападения на „ютилити“ обекти, което далече не е най-големия дял от акциите им – военни обекти са атакувани 728 пъти, полицията – 424 пъти, частни лица и тяхното имущество – 412 пъти, бизнес обекти – 246 пъти, транспортът – 94 пъти, образователни институции – 86 пъти. Чак тогава идват „ютилити“ съоръженията с техните 44 пъти [111].

Впрочем, атаките, извършени точно срещу съоръжения на енергийната инфраструктура от ранга на газопроводи, нефтопроводи и други са още по-малко. От 1991 до

2016 г., броят на подобни нападения не надхвърля девет годишно, а общо за целия период са около 36 [111]. Независимо от това, щетите от единично нападение могат да бъдат толкова мащабни, че дори и само една успешна подобна акция да „струва“ колкото многогодишна терористична дейност.

Всъщност, след подновяването на бойните действия между ПКК и турската държава през месец юли 2015 година, обществото става бързо свидетел на няколко атаки на кюрдските сепаратисти срещу обекти на енергийната инфраструктура. На 28 юли 2015 г. е атакуван турско-иранският газопровод, при това в чертите на град Агръ (Ağrı) [71].

Сутринта на 29 юли 2015 г., недалеч от град Силопи (провинция Шърнак, в близост до иракската и сирийската граница) е извършен споменатият по-горе саботаж на нефтопровода „Киркук – Юмюрталък“, собственост на държавната тръбопроводна корпорация „BOTAŞ“. На 24 август 2015 г. е взривен газопровод при Саръкамъш [71].

Изхождайки от рязкото засилване на нападенията и терористичните актове срещу енергийната инфраструктура в Турция и имайки предвид „водещата роля“ в световен план на подобни форми на диверсия и саботаж в Ирак, наблюдателката основателно настоява, че когато мечката играе у съседите му, стопанинът също трябва да вземе мерки:

„Незабавно трябва да се предприемат редица сериозни мерки за предотвратяване на подобни атаки, тъй като поддържането на доверие е ключът към постигането на икономическите цели на всяка страна, включително и в енергийния сектор. Този момент е от особено значение за Турция, която внася почти всичко за енергийните си нужди от съседни страни. Очевидно е, че

скорошните взривове увеличили рисковете за енергийните компании при извършване на дейност, особено в източните и югоизточните части на страната“. [99]

По това време, турските власти са обявили разполагането на термо камери и пускането на конни патрули, с оглед на повишаването на сигурността около ключовите нефтопроводи и газопроводи, за да се защитят енергийните доставки.

Наблюдателката обаче се съмнява дали подобни мерки ще бъдат достатъчни. От нейна гледна точка, към месец август 2015 г., взетите мерки не са били ефективни. Тя смята, че диверсиите ще продължат, докато основната причина за проблема не бъде решена. По тази причина, нейното послание е, че „продължаването на кюрдския мирен процес е от решаващо значение и за поддържане на енергийната сигурност и надеждност на Турция, както и за спасяване на човешки живот“. [99]

Докато едни от наблюдателите смятат, че отношенията между правителството в Турция и Кюрдската работническа партия остро са се влошили, поради натиска на президента Ердоган и желанието му да доминира в турското обществено пространство, други са склонни да отдадат това на намесата на трети фактор, а именно на „Ислямска държава“.

3.19. Азербайджанските медии отчитат влошаване на положението след самоубийствен атентат на 20 юли 2015 г. в Сурудж

Според азербайджанския политически сайт REPORT.az, ситуацията със сигурността в Турция се е влошила след самоубийствен атентат в турския пограничен град Сурудж (Suruc) на 20 юли 2015 година. При нападението са загинали най-малко 32 души, повечето от които са били кюрди. Зад въпросното нападение е стояла

Ислямска държава. Този терористичен акт също отключва нови прояви на насилие и два дни по-късно, двама полицаи са били убити в южния турски град Джейланпънар (Ceylanpınar). След убийството на полицаите, ПКК поема отговорността за убийствата, твърдейки, че органите на реда уж са подкрепяли „Ислямска държава“.[107]

3.20. Нападение на 24 август 2015 г. над газопровод в югоизточния турски вилает Карс. Има ли Русия роля в кюрдската партизанска война?

Така или иначе, вратите на ада отново са се отворили и новите диверсии и саботажи не закъсняват. На 24 август 2015 г., група въоръжени лица атакува газопровод в югоизточния турски вилает Карс, което довежда до експлозия. Информацията за станалото е на местните медии.

Според азербайджанския сайт REPORT.az, който се позовава на турския вестник „Daily Sabah“, в късните часове на 24 август 2015 г. около 20 бойци са атакували газопровода от две посоки,. Валята на Карс - Гюнай Йоздемир (Güney Özdemir) е заявил, че двете успоредни атаки са били извършени от бойци от Кюрдската работническа партия (ПКК). [107]

Нападението от 24 август 2015 г., става причината, азербайджанският изследовател д-р Орхан Гафарли⁵ да запита от страниците на издание на Фондация „Джеймстаун“: „Възможно ли е Русия да играе роля в последните атаки на ПКК срещу турски тръбопроводи“? [71] Той пише:

---

⁵ Д-р Орхан Гафарли е доктор по международни отношения от Университета в Анкара; работил и в „Davis Center for Russian and Eurasian Studies“ в Харвардския университет в САЩ.

„Бързата серия от терористични атаки срещу газопроводи и нефтопроводи в Турция, повдига някои интересни въпроси. От една страна, организацията ПКК е обвинена и/или е признала участието си във всички тези актове на саботаж. Но заслужава да се отбележи, че ПКК не е извършвала подобни дейности в миналото. Освен това, времето на тази скорошна серия от атаки срещу тръбопроводи съвпадна с нарастващото напрежение в турско-руските отношения. [71]

По-специално, след парламентарните избори на 7 юни, неуспехът на бившата управляваща Партия на справедливостта и развитието (ПСР) да сформира нова управляваща коалиция също създаде проблеми при реализацията на предложения от Москва проект за газопровод „Турски поток“. Всъщност Турция и Русия все още не са подписали споразумение за „Турски поток“, въпреки че се очаква преговорите да се възобновят след ноември - след предсрочните парламентарни избори в Турция, планирани за 1 ноември, и срещата на президента Реджеп Тайип Ердоган с руския му колега Владимир Путин по време на предстоящата среща на върха на Г-20 на 14 ноември.

Според някои наблюдатели Москва и Анкара все още не са подписали споразумение за „Турски поток“, тъй като Русия не е предложила намаление от 10,25% на цената на руския газ, продаван на Турция. След постигането на споразумение за цените на газа, транспортиран по тръбопровода „Западен поток“ (който преминава през Украйна и след това на юг до Тракия), Турция желае ценовите детайли по споразумението за „Турски поток“ да бъдат договорени отделно. Русия обаче е за това обсъжданията на желаното от Турция намаление на цената на газа с 10,25% да бъдат съчетани с преговорите по проекта „Турски поток“. [71]

Целта на Турция в този случай е да внесе различни условия на масата за преговори относно новия тръбопровод и се надява да избегне включването на клаузите за покупка на газ „вземай или плащай“ от предишните споразумения в този нов проект за тръбопровод. В интервю за списание „Global Bakış“, енергийният експерт Гюркан Кумбароглу (Gurkan Kumbaroğlu) заяви:

„Турската страна обаче вече е постигнала споразумение с Русия в рамките на проекта „Турски поток“ относно два от общо четирите тръбопровода, пресичащи под Черно море. Заедно четирите планирани тръбопровода ще имат общ експортен капацитет от 63 милиарда кубически метра (млрд. куб. м) газ. Капацитетът на разрешените два тръбопровода е 15,75 млрд. куб. м. Целта е газът от тези тръбопровода да се използва главно на турския вътрешен пазар“ (списание „Global Bakış“, 28 юли). [71]

Кумбароглу отбелязва още:

„Планирана е конференция, която да събере енергийните министри на Русия, Азербайджан и Турция с главния изпълнителен директор на „Газпром“ Алексей Милер, преди срещата на върха на Г-20, която ще се проведе на 14 ноември в Анталия.“ Той посочи, че това ще бъде проект, от който всички печелят, както Турция, така и Русия, и Европейския съюз, като по този начин ще се даде възможност на всички страни да преодолеят предишните препятствия в преговорите (вестник „Sabah“, 1 август).

Относителното насрочване на отложените руско-турски енергийни преговори и последвалите атаки на ПМК срещу турските нефтопровода и газопроводи е любопитен. Едно от обясненията за решението на ПМК да взриви нефтопровода Киркук-Юмюрталък (Kirkuk-Yumurtalik) (който доставя петрол от иракски

Кюрдистан до Турция) е продължаващият спор между тази войнствена групировка и президента Масуд Барзани, лидер на Иракски Кюрдистан (телевизия „Ал-Джазира“, 2 август). [71]

Но дори и да е така, това не обяснява многократните атаки на ПКК срещу Южно Кавказкия газопровод – ключов сегмент от проекта „Южен газов коридор“, който има за цел да доставя азербайджански газ до Европа и е пряк конкурент на предложения от Русия „Турски поток“. Като такъв, основният международен играч, противопоставящ се на завършването на Южния газов коридор, е Москва; но може ли Русия действително да е имала пръст в неотдавнашните атаки на ПКК срещу турските тръбопроводи?

Според д-р Седат Лачинер (Sedat Laçiner), бивш президент на Международната организация за стратегически изследвания (International Strategic Research Organization - USAK) и бивш ректор на „Çanakkale Onsekiz Mart University“:

„Откакто [Кюрдската работническа партия] е основана, съществуват тесни отношения между ПКК и Русия. Те са си сътрудничили по различни въпроси, включително трансфер на оръжие, както по време на периода, в който партията имаше бази в Сирия, така и след това.“ [71]

Освен това, добавя той: „Русия, Иран и Сирия на [президента Башар] ал-Асад възприемат ПКК като един от основните инструменти за възпрепятстване на Турция в региона“ (вестник Bugün, 2 ноември 2013 г.). Трябва да се отбележи, че голяма, ако не и основна, част от оръжията и взривните вещества на ПКК се доставят от Русия (Today's Zaman, 24 юни 2010 г.; Wikileaks.org, 19 февруари 2013 г.; UPI, 4 октомври 2010 г.).

Допълнителни доказателства, сочещи, че ПКК може да е била използвана като инструмент за руски натиск върху Турция, произтичат от факта, че в началото на август руският премиер Дмитрий Медведев нарече военните операции на турското правителство срещу ПКК нелегитимни (Infocenter.media, 6 август). Москва обаче не отправи подобни критики към ПКК за борбата ѝ срещу Турция.

Всъщност е напълно възможно, ПКК да обслужва руските интереси без никакви директни заповеди от Москва. И докато регионалните интереси на Москва изглежда съвпадат с последиците от действията на ПКК, съдбата на Южния газов коридор и енергийната сигурност в Анадола и в Южен Кавказ биха могли да продължат да бъдат застрашени“. [71]

Разбира се, про-руските коментатори биха отхвърлили с възмущение подобни съмнения, още повече през 2015 година. Само че, последващите събития говорят все по-сериозно за това, че зададеният от д-р Орхан Гафарли въпрос не е бил никак лишен от смисъл.

3.21. Сирийският кюрдски демократичен съюз (PYD) открива първото си представителство извън територията на Сирия. То е в Москва

През февруари 2016 г., партията Сирийски кюрдски демократичен съюз (PYD) открива първото си представителство извън територията на Сирия. То е в Москва. Кюрдският говорител на церемонията приветства събитието като „исторически момент за кюрдския народ“, след което заявява дословно: „Русия е велика сила и ярък актьор в Близкия Изток. Всъщност, тя не е само актьор но е и сценарист“ [121].

Партията PYD е „издънка“ от дървото на Работническата партия на Кюрдистан, известна като ПКК.

Описваните събития стават в момент на крайно обтягане на отношенията между Турция и Русия – на 24 ноември 2015 г., турските въоръжени сили свалят руски боен самолет в Сирия. Това довежда до безпрецедентно обтягане на отношенията между Москва и Анкара и президентът Путин дава зелена светлина за демонстративното откриване на представителството на PYD в руската столица.

Причината обаче не е само в свалянето на руския военен самолет. В навечерието на „самолетната криза“, президентът на Турция Реджеп Тайип Ердоган започва ускоряване на проектите за ограничаване на зависимостта на Турция от руския природен газ. До този момент, Русия доставя 55 % от използвания от Турция природен газ и по този начин Анкара се оказва на второ място в тогавашния списък от клиенти на „Газпром“. На първото място е Германия.

Турските проекти са свързани с внос на природен газ от сравнително приятелската за Ердоган кюрдска автономия в Северен Ирак и до внос от още по-приятелски Азербайджан.

По-горе беше отбелязано, че ПМК не закъснява да набележи като цел Трансанадолския газопровод (TANAP). Строителството му е започнало една година преди „самолетната криза“ и още на 30 юли 2015 г., бойците на ПМК нападат товарен влак, който кара конструкции за строежа на TANAP.

Знаменателно е, че новината за нападението над товарния влак, доставящ конструкции за TANAP става в същия ден в който е съобщено, че турско-руските разговори върху проекта „Турски поток“ са прекратени.

От друга страна, според съобщението на агенция „Reuters“ от 4 август 2015 г. (12:45 PM) кюрдски бойци са атакували Южнокавказкия газопровод рано сутринта

на същия ден, но експлозията не се е отразила фатално на доставките на природен газ, защото газопроводът е бил спрял преди това за планов ремонт. [116]

Ученият – изследовател от Истанбулския технически университет и експерт по руските въпроси Фатих Озбай, тогава коментира, че кризата между Анкара и Москва е била дълго чакана възможност за ПМК:

„Ръководството на ПМК дълго се домогваше за да получи подкрепа от Русия. Скъсването между Анкара и Москва им даде в ръцете тази възможност на сребърна паничка“, заявява Фатих Озбай. [121]

Естествено, Турция незабавно затяга мерките за сигурност около енергийната си инфраструктура. На 6 август 2015 година, турската страна заявява, че ще инсталира термо камери покрай нефтопроводите и газопроводите на своя територия, както и че пусне кавалерийски патрули покрай тях. Мярката е приветствана и от властите в Иракски Кюрдистан, нефтеният експорт на които минава през Турция. Спомената по-горе атака срещу нефтопровода „Киркук – Юмюрталък“, е струвала на властите в кюрдската автономия 250 милиона американски долара [57].

Нападенията над обекти на енергийната инфраструктура са обичайна тактика на ПМК през 90-те години на миналия век. Тези нападения продължават до 2013 г., когато е сключено примирие и е обявено спиране на огъня, след като Реджеп Тайип Ердоган (по това време – министър-председател на Турция) започва разговори с намиращия се в затвора лидер на ПМК – Абдуллах Йоджалан, с цел да се сложи край на повече от тридесет годишния конфликт, който струва живота на над 40000 души [57].

Както беше посочено по-горе, през 2015 г. разговорите са прекъснати, като се сочат различни причини,

както от турски вътрешнополитически характер, така и свързани с появата на фактора „Ислямска държава“, който рязко усложнява ситуацията в Сирия и в Ирак.

3.22. Въпросът „Къде стои НАТО в енергийната сигурност?“

В абсолютно същия контекст разсъждава върху въпроса „къде стои НАТО в контекста на енергийната сигурност“ и Илгар Гурбанов. [73] Според него, непрекъснатото енергоснабдяване е жизненоважно за НАТО, за да осигури непрекъснатост и оперативна мобилност на военните си мисии извън границите на Алианса. Нарастващото значение на сигурността на енергийните доставки и силната зависимост на европейските държави-членки на НАТО от доставчици от трети страни, както и заплахите за сигурността в съседните страни, изискват от Алианса да създаде конкретна политическа рамка за енергийна сигурност в региона, включително сигурността на енергийните инфраструктури.

Според Гурбанов, колективният подход на НАТО към енергийната сигурност, сигурността на транспортните съоръжения и транзитните маршрути е подчертан в декларациите на НАТО от срещите на върха в Рига [117] и Букурещ [56], както и в Стратегическите концепции (1999/2010 г.), които служат като *Acquis Communautaire*⁶ на НАТО

Подчертава се, че член 19 от Стратегическата концепция от 2010 г. [134], гласи, че „[НАТО] ще развие капацитета си да допринася за енергийната сигурност,

---

⁶ Този термин обикновено се използва за компендиума от договорите, законодателството, правните актове и съдебните решения на ЕС, които заедно съставляват корпуса на законодателството на ЕС. Докато тук терминът се прилага от Илгар Гурбанов, за да опише законодателството на НАТО.

включително за защита на критичната енергийна инфраструктура, транзитните зони и линии, ще сътрудничи с партньори и ще провежда консултации между съюзниците, въз основа на стратегически оценки и планиране за непредвидени ситуации“. [73] Също така, член 15 отбелязва, че „нарастващите енергийни нужди ще оформят бъдещата среда за сигурност в области от интерес за НАТО и [ще] окажат значително влияние върху планирането и операциите на НАТО“. [134]

Тези „acquis“ (достигания на правото) на НАТО се прилагат за държавите – членки на НАТО, но не и за партньорите. Докато Турция е пълноправен член на НАТО, а Грузия бързо развива отношенията и сътрудничеството си с Алианса (за съжаление последното твърдение е вярно за 2014 – 2015 г., но не чак толкова в днешно време, бел. И.Г.), настоящите отношения между НАТО и Азербайджан [88] се основават предимно на програмата „Партньорство за мир“ и на Индивидуалните партньорски планове за действие, включително приносът на Азербайджан с войски и осигуряване на транзитни маршрути за мисията на НАТО – ISAF в Афганистан.

Илгар Гурбанов прави много финото разграничение, че въпреки, че Азербайджан и Грузия са много сериозни участници в споменатите военни мисии на НАТО, „техните външнополитически траектории се различават значително по отношение както на НАТО, така и на Русия. Умелото използване на енергийните ресурси от Азербайджан му дава известен политически имунитет, позволявайки на Баку да поддържа баланс между отношенията си с НАТО и Русия, без да има стремежи за членство в НАТО. Едновременно с това Азербайджан има силен съюзник в лицето на Турция, която е страна-членка на

НАТО. Сред държавите от Южен Кавказ, Грузия е най-нетърпелива да получи членство в НАТО⁷. [73]

Ясно е, че през 2015 г., мотивацията на Грузия за членство в НАТО се основава най-вече на защитата, която дава член 5 от Североатлантическия договор⁸. Гаранциите за сигурност на член 5 обаче се отнасят само за съюзническите държави – членки на НАТО, а не за техните партньори. Още през 2014 г., Бахтияр Асланбейли (Bakhtiyar Aslanbayli) изказва мнението, че е необходим нов формат – „Член 4.5“, който да се отнася за защитата на критичната инфраструктура. [47] Това би могло да се постигне чрез Индивидуални партньорски планове за действие (Individual Partnership Action Plans), като член 4 и член 5 от Северо Атлантическия договор, като формата „Член 4.5“ може да включва и Грузия.

---

⁷ Илгар Гурбанов съвсем основателно отбелязва, че враждебните отношения между Грузия и Русия, които се държат на замразения конфликт в отцепилите се територии (Абхазия и Южна Осетия), блокират шанса на Грузия за получи „Membership Action Plan“. [73]

⁸ The North Atlantic Treaty, Washington D.C., 4 April 1949, <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/1949/04/04/the-north-atlantic-treaty> Член 5 от Североатлантическия договор гласи дословно: The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area.

Any such armed attack and all measures taken as a result thereof shall immediately be reported to the Security Council. Such measures shall be terminated when the Security Council has taken the measures necessary to restore and maintain international peace and security.

Самият член 4 от Североатлантическия договор изисква консултации в случай, че е застрашена териториалната цялост, политическата независимост или сигурността на която и да е съюзническа държава⁹. Даже през 2006 година, по време на срещата на върха в Рига, американският сенатор Ричард Лугър заявява, че „енергийната сигурност трябва да бъде ангажимент съгласно член 5, клаузата за взаимна отбрана на Североатлантическия договор. Това не означава военен отговор на НАТО, а ангажимент на Алианса да се подготви и да реагира на опитите за използване на енергийното оръжие срещу своите съюзни членове“. [133]

Вижда се обаче, че и предложението на сенатор Лугър от 2006 г. е също така „НАТО-центрично“ и изключва страните – партньорки на Пакта. За разлика от това, съгласно формулата „Член 4.5“, Организацията на Североатлантическия договор (НАТО) би могла да се ангажира да предостави гаранции за сигурност на Азербайджан и Грузия в случай на заплахи за сигурността на техните енергийни инфраструктури, които и пряко и косвено засягат и държавите членки на Пакта. [73]

Така например, на конференция в Кварели в Грузия, говорейки за това, че Азербайджан ще бъде важно звено от световния пазар на енергийна сигурност (!), Уилям Лахю (William Lahue), тогавашният офицер за свръзка на НАТО със страните от Южен Кавказ, говори и по въпроса за Транскаспийския газопровод, който би могъл да

---

⁹ The North Atlantic Treaty, Washington D.C., 4 April 1949, <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/1949/04/04/the-north-atlantic-treaty> Член 4 от Североатлантическия договор гласи дословно: The Parties will consult together whenever, in the opinion of any of them, the territorial integrity, political independence or security of any of the Parties is threatened.

свърже находищата в Западен Туркменистан с Южния газов коридор. Той казва:

„Технически е възможно да се изгради Транскаспийски тръбопровод, както ми казаха бизнесмени от различни страни“, и добавя, че политическите решения се подготвят така, че това в крайна сметка ще се случи. [109] Той обаче добавя, че този проект не е работа на НАТО:

„Това са взаимоотношения между суверенни държави и търговски организации“. [109]

И тук офицерът за свързка казва една ключова фраза, натоварена със значително съдържание. Той пояснява:

„Това, което НАТО ще може да направи, е да привлече и групира партньори, които търсят защита на критичната енергийна инфраструктура и по този начин ние бихме могли да помогнем да се ускорят обученията и образованието за националните организации, работещи в сферата на защита на инфраструктурата“. [109]

Несъмнено, това би било много полезно, но се налага да се съгласим с коментатори и изследователи като Илгар Гурбанов, че това не представлява реална гаранция за сигурност, а по-скоро допълнителен ангажимент от страна на НАТО. [73]

Така се стига до формулирането на ключовия въпрос на защитата на критичната енергийна инфраструктура и още по-точно – на алтернативната на руската критична енергийна инфраструктура. Годината е 2014 и светът още не е видял най-уродливите гримаси на в руския експанзионизъм. До този момент, Русия „само“ е анексирала Крим (по начин, който е в драматично противоречие с международното право) и „едвам“ е подпалила войната в Донбас, буквално внасяйки там отрядите на сепаратистите и назначавайки в новопоявилите си Донецка и

Луганска народна република (ДНР и ЛНР) политически ръководители с гражданство на Руската федерация.

А ключовият въпрос е за естеството на участието на НАТО в защитата на критичната енергийна инфраструктура. Пита се, трябва ли да има традиционен подход, основан на военно възпиране и ответни мерки, чрез изготвяне на подробен план за военно ангажиране срещу военни и терористични заплахи и чрез разполагане на войски и патрули в близост до междусистемни връзки и компресорни станции, за да се сведат до минимум атаките и да се неутрализират рисковете? [73]

Формулираният толкова добре „Ключовия въпрос“ Илгар Гурбанов има и своите задръжки. Той смята, че от друга страна, едно „демонстрируемо военно/паравоенно присъствие на НАТО както в Грузия, така и в Азербайджан несъмнено би предизвикало контраотговори от трети държави и в крайна сметка би било контрапродуктивно по отношение на националната сигурност както на Грузия, така и на Азербайджан. [73]

Според него, плодотворното сътрудничество изисква подходящо ниво на политическа стабилност в рамките на страните доставчици и транзитните страни, в противен случай съществува риск от прекъсване на енергийните доставки. Гурбанов смята, че дори отделни страни-членки на НАТО биха се въздържали от военен подход в защита на тогава изграждащата се (а днес в много голяма степен изградена, бел. И.Г.) критична енергийна инфраструктура. [73]

Виждаме, че въпросът за защитата на газопроводите и нефтопроводите, представляващи на практика алтернатива на руската инфраструктура за внос на енергоносители в Европа, които основателно са окачествени като критична енергийна тръбопроводна инфраструктура е поставен още през 2014 година. Азербайджанските

изследователи, в това число цитираният Илгар Гурбанов не са си правили никакви илюзии, че критичната енергийна инфраструктура няма да се превърне в мишена на всякакви прокси действащи лица и изпълнители – партизани, терористи, криминални елементи, професионални диверсанти и саботьори за които вредителството по тръбопроводите е „business as usual“.

Изложените по-горе факти, показват недвусмислено, че изброените „прокси действащи лица и изпълнители“ не са преставали да бъдат активни, както на турска територия, така и на територията на Ирак и на Иран. Те са атакували съоръжения от Южния газов коридор – и действащи и изграждащи се. Няма съмнение, че изграждащата се тогава, а днес вече напълно изградена критична енергийна тръбопроводна инфраструктура се нуждае в огромна степен от физическа защита, а също така и от защита от всякакви хибридни атаки, за които ще стане дума малко по-нататък.

3.23. Спиране на доставките на природен газ от Иран за Турция за седем дни на 27 октомври 2016 година

На 27 октомври 2016 г., Иран съобщава, че ще спре доставките на природен газ за Турция за седем (7) дни, поради необходимостта от ремонт на газопровода в Източния Анадол, след диверсионна акция срещу съоръжението, състояла се на предишния ден – 26 октомври 2016 година. Иранската национална газова компания е оповестила, че е била информирана от турската държавна компания BOTAS, че газопроводът е взривен на 12 километра навътре в турска територия и това ще наложи временно спиране на подаването на природен газ. Иранската страна заявява, че ще поднови подаването на природен газ по тръбопровода веднага щом получи такава

искане от ВОТАŞ. Този инцидент става на фона на повишен внос на ирански природен газ в Турция. През 2016г., за първите осем месеца, вносът на ирански природен газ се е повишил с 8,8 %. [89]

3.24. Диверсия на второстепенен нефтопровод до Киркук в края на февруари 2017 година

На 25 февруари 2017 г., средствата за масово осведомяване съобщават, че четири експлозива са били детонирани до второстепенен нефтопровод до петролно находище, намиращо се близо до град Киркук в Северен Ирак. Източникът на информацията са били хора от службите за сигурност и от нефтената индустрия.

„Четири бомби избухнаха близо до тръбопровод при нефтеното находище Баи Хасан тази сутрин, причинявайки пожар“ е съобщил инженер от нефтодобивниците. [55]

Тръбопроводът, на който е бил извършен саботаждът е доставял суров нефт от находището Баи Хасан до дегазационна станция в Киркук. Източници от службите за сигурност и служители на иракската държавна Северна петролна компания (North Oil Company) са посочили, че пожарът е избухнал, въпреки че транспортирането на нефта е било спряно за планова поддръжка, когато е била извършена диверсията. В резултат на експлозиите е бил убит един член на кюрдските сили за сигурност, а двама са били ранени. Три от детонациите са станали със закъснение спрямо първия взрив, докато служителите на кюрдските сили за сигурност се приближавали към мястото на саботажа, коментирал е служител на въпросните служби. [55]

Град Киркук, който се намира в богат на нефт регион в Северен Ирак, е обект на претенции и от централното правителство в Багдат и от кюрдската автономия със

столица Ербил. Кюрдите искат да включат Киркук в границите на автономния си район в Северен Ирак. Те настояват, че градът е кюрдски, но централното правителство в Багдат отхвърля тези претенции. Населението на града се състои от кюрдско мнозинство, както и араби, асирийци-християни и туркмени. [55]

След светкавичната настъпателна операция на паравоенните формирования на Ислямска държава в Северен и Западен Ирак през 2014 г., довела до падането на Мосул и обяването на Халифата, в Киркук възниква ситуация, която довежда до определено етническо напрежение. Иракските сили за сигурност, намиращи се под командването на централното правителство, почти изцяло се евакуират от Киркук, като града остава изцяло под контрола на кюрдските въоръжени милиции – „Пешмерга“. Бойци от иракските шиитски милиции, също се струпват около града. Целият този хаос създава благоприятни условия за диверсии и саботажни по енергийната инфраструктура. [55]

3.25. „Мистериозна“ експлозия на газопровод, свързващ Иран с Турция на 31 март 2020 г. до гранично-пропускателния пункт Гюрбулак във вилаета Агръ

На 31 март 2020 г., медиите съобщават, че на газопровод, свързващ Иран с Турция е избухнал взрив, който те окачествяват като „мистериозен“. Експлозията става в ранните часове на деня. Местните турски власти, съобщават тогава, че експлозията е засегнала участък от газопровод близо до гранично-пропускателния пункт Гюрбулак (Gürbulak) във вилаета Агръ (Ağrı). Хората са били свидетели на огромен огнен стълб, издигнал се в небето. Въпреки това, пожарникарите са се справили сравнително бързо с огненото бедствие, като са прекъснали

подаването на природен газ и след това са потушили пожара. [51]

Турските власти съобщават, че силите за сигурност са започнали разследване на инцидента. Иранската държавна телевизия от своя страна съобщава, че „терористична атака“ от турската страна на границата е спряла работата на газопровода. Мехди Джамшиди-Дана (Mehdi Jamshidi-Dana), директор на Иранската национална газова компания заявява:

„Тази сутрин, терористи атакуваха тръбопровода за природен газ на територията на Турция, близо до границата с Иран при Базарган. ... Газовият поток е спрял. ... Тръбопроводът е експлодирал няколко пъти в миналото. Вероятно е също така, групировката ПКК да е предизвикала взрива“, казва Мехди Джамшиди-Дана пред иранската държавна информационна агенция IRNA. [51]

Джамшиди-Дана допълва, че поради новата епидемия от коронавирус (годината е 2020-та, бел. И.Г.) „турските граничари са напуснали [постовете си], но ние сме ги информирали за експлозията и чакаме реакцията им“. Той е прогнозировал, че „обикновено са необходими три до четири дни за ремонт и възобновяване на износа на природен газ“. [51]

По онова време тръбопроводът пренася около 10 милиарда кубически метра ирански газ за Турция годишно.

Турската държавна телевизия „TRT Haber“ от своя страна, поддържа позицията, че причината за експлозията е неизвестна.

„Газовият поток по тръбопровода е прекъснат, а възникналият пожар е потушен от екипите на огнеборците. Силите за сигурност разследват причината за инцидента, който е причинил щети на газопровода“, съобщава сухо „TRT Haber“. [51]

На 02 април 2020 г., медиите съобщават, че Кюрдската работническа партия (ПКК) е поела отговорност за експлозията от 31 март 2020 година.

Пресслужбата на Силите за народна отбрана (HPG), едно от военните крила на ПКК, е съобщило на 01 април 2020 година, че боец от групировката е нападнал турските сили, охраняващи тръбопровода на 31 март, влязъл е в бой с тях и след това сам се е взривил. [114] Според кюрдските твърдения, на 31 март 2020 г., около 5 часа сутринта, 25 годишна кюрдска партизанка от ПКК е извършва самоубийствено нападение срещу охранителен пост на иранско-турския газопровод в град Догубезит, провинция Агръ (Ağrı). Според официалното съобщение на ПКК са убити поне 30 турски войници, макар че за това няма потвърждение от други източници. От ПКК претендират и за пет разрушени бронирани машини. [62]

Турското Министерство на отбраната излиза с кратко изявление, че „терорист е неутрализиран в операция, проведена от граничната стража в Агръ / Догубезит, след като членове на сепаратистката терористична организация на ПКК са се опитали да влязат в страната откъм Иран“. В служебния език на турските органи по сигурността „неутрализиран“ означава убит, ранен или заловен противник. В съобщението не се съобщава за загуби на турските сили за сигурност. За сметка на това е потвърдено, че турските войници са охранявали точно газопровода, който е бил повреден по време на атаката и това е прекъснало вноса на природен газ от Иран в Турция [62].

Както стана дума по-горе, директорът на Националната иранска газова компания по това време, Мехди Джамшиди-Дана е потвърдил повредата на газопровода и е обяснил, че за няколко дни тя ще бъде отстранена и доставките ще продължат. Впоследствие обаче,

ремонтът се проточва и това довежда до обвинения в незаинтересуваност от турска страна, отправени от Техеран. По това време, капацитетът на иранско-турския газопровод е 10 милиарда кубически метра природен газ годишно (10 бста), което го прави важно съоръжение на енергийната инфраструктура [62].

За това, че този газопровод е бил атакуван и преди от бойци на ПКК стана дума по-горе.

3.26. Експлозия и прекъсване на доставките по нефтопровода „Киркук - Джгейхан“ на 18 януари 2022 година

На 19 януари 2022 г., светът научава за поредната експлозия по нефтопровода от Ирак до турското пристанище Джейхан. Ритъмът на доставките на нефт, е нарушен, а междуременно цените на суровия петрол се покачват за четвърти пореден ден до седемгодишни върхове. Това става и на фона на очаквания за по-голямо свиване на глобалните доставки и на регионални геополитически опасения в Близкия изток. [140]

Операторът на турските държавни нефтопроводи и газопроводи – BOTAŞ, съобщава още на 18 януари 2022 г., че е прекъснал протичането на нефтения поток по петролопровода Киркук-Джейхан след експлозия, която е станала близо до югоизточния вилает Кахраманмараш (Kahramanmaraş). От BOTAŞ потвърждават, че след експлозията е избухнал пожар и са били повикани пожарникари и аварийни екипи, които по-късно са успели да потушат пламъците. Въпреки това, пожарникарите все още работят по допълнителното охлаждане на района, съобщават медиите. [140]

„Нефтопроводът ще заработи възможно най-скоро, след като бъдат взети необходимите предпазни мерки“, обещават от BOTAŞ. От турската държавна компания,

заявяват, че причините за експлозията в тръбопровода все още са неясни и инцидентът продължава да се разследва. [140]

През януари 2022 г., нефтопроводът „Киркук-Джейхан“ продължава да е от ключово значение. Специализираното издание „Upstream“ подчертава, че по данните за 2021 г., по него са се транспортирали повече от 450 000 барела нефт дневно. Нефтопроводът е изключително важен за кюрдския автономен район в Северен Ирак, където се добива суровия нефт, който се транспортира по петролопровода до нефтения терминал на пристанище Джейхан. По данни на Reuters, цитирани от „Upstream“, износът на нефт от територията на кюрдската автономия е бил средно 10 милиона барела месечно в периода октомври – декември 2021 година. През месец януари 2022 г., до момента на аварията, пак по данни на Reuters, по тръбопровода са били транспортирани 5,2 милиона барела нефт. Нефтът от Джейхан се насочва основно към рафинерии в средиземноморските страни, като Хърватско, Гърция, Италия и Испания. [140]

Важно е да се види контекстът на тази авария на нефтопровода „Киркук-Джейхан“. След експлозията и пожара, станали на 18 януари 2022 г., цените на суровия петрол се повишават леко на 19 януари 2022 г. сутринта, като спот цените на „Brent“ се търгуват на седемгодишни върхове, близо 88,6 долара за барел, на фона на по-свити очаквания за глобалното предлагане и нарастващи геополитически опасения в Обединените арабски емирства (ОАЕ).

Всъщност, първоначалният скок на цените на петрола идва на 17 януари 2022 г., след като подкрепяните от Иран бунтовници хути в Йемен, предприемат атака срещу нефтени съоръжения в Абу Даби и убиват най-малко трима работници на компанията „Adnoc“. [140]

В изявление на Министерството на външните работи на Обединените арабски емирства се отправя заплаха, че е възможно Емирствата да нанесат ответен удар:

„[Атаката] няма да остане ненаказана. ОАЕ си запазват правото да отговорят на тези терористични атаки и на ескалацията на престъпността“, заявява Министерството на външните работи на ОАЕ.

На 18 януари 2022 г., вечерта, ОАЕ призовават за провеждане на заседание на Съвета за сигурност на ООН, за да бъде осъдено нападението срещу Абу Даби от страна на хусите. От своя страна, съюзниците на Иран – хусите, заплашват с по-нататъшни атаки. [140]

Междувременно руските войски са се разгърнали до границата с Украйна. Това води до допълнителни геополитически опасения и също „помпа“ цената на нефта. Само след месец ще се види, че опасенията са били напълно основателни, а Русия ще нахлуе в Украйна, за да започне война, която продължава и до днес. Очевидно е, че в този момент, всяко повишаване на цената на нефта е в интерес на Русия, която зависи в огромна степен от износа си на въглеродороди. Комбинираната акция срещу нефтопровода „Киркук-Джейхан“, за която обичайните заподозрени са кюрдските партизани от ПКК и срещу нефтените съоръжения в Абу Даби, извършени от съюзници на Иран, който пък е близък съюзник на Русия, е косвено но доста солидно доказателство, че цените на световния енергиен пазар могат да бъдат манипулирани чрез въоръжени акции и терористични действия. Русия е имала и продължава да има силно влияние върху кюрдските партизани, а с помощта на Иран може да възлага „поръчки“ и на хусите.

Допълнително, през същата седмица от „Goldman Sachs“ са заявили, че се очаква по-късно същата година, цените на петрола „Brent да се повишат над 100 долара

за барел. Също така, в „Goldman Sachs“ констатира, че на нефтения пазар продължава да има „изненадващо голям дефицит“. Очакването, че търсенето ще бъде засегнато от варианта на коронавируса „Omicron“, се изпълнява в далече по-малка степен от очакването.

Смущенията на петролните пазари идват в момент, когато Организацията на страните износителки на петрол - ОПЕК и нейните съюзници, известни като групата ОПЕК+, срещат все по-големи затруднения да добавят 400 000 барела петрол на ден всеки месец, както е предвидено в споразумението им. [140]

3.27. Експлозия на газопровод в турския вилает Хатай на 06 февруари 2023 година

На 6 февруари 2023 г., арменските медии, цитирайки агенция ИНА, съобщават доста сухо и служебно, за експлозия в най-южния турски вилает – Хатай. Вилаетът е бил засегнат от силно земетресение, а експлозията е предизвикала пожар. Цитира се кмета на село Топбогаз, според който експлозията е станала след предшествалото я опустошително земетресение, в два различни участъка на газопровод. Между двата участъка е имало разстояние от около три километра. До момента на оповестяването на аварията, пожарът все още не е бил потушен. [68]

По-рано, турската компания BOTAŞ, оператор на държавните тръбопроводи е обявила, че преносната мрежа не е била повредена от земетресението, но въпреки това, от съображения за сигурност и като предпазна мярка е спряно подаването на природен газ за някои региони, сред които и вилаетът Хатай. Мотивът е била близостта на Хатай до епицентъра на земетресението. [68]

3.28. Взривяване на газопровод в контролираната от кюрдите част на Сирия на 18 октомври 2023 г. от про-ирански милиции

На 19 октомври 2023 г., радио „Гласът на Америка“ съобщава, че подкрепяни от Иран бойни групи са взривили газопровод в контролираната от кюрдите североизточна част на Сирия, близо до база на американската армия на същия ден. Смята се, че проиранските милиции са се активизирали в Сирия поради нарастването на регионалното напрежение заради войната на Израел с Хамас в Газа. [90]

Сирийската обсерватория за правата на човека е разгласила, че свързаните с Иран бойци са взривили „газопровода до газовия завод на Коноко (Сопосо)“. Директорът на обсерваторията – Рами Абдел Рахман е заявил пред АФР, че експлозията е станала близо до американската база. От мястото на експлозията са се издигнали пламъци високо в небето и съобщил британски наблюдател с голяма мрежа от информатори в Сирия. Според него при експлозията не са били дадени жертви. [90]

След като през 2014 г., коалиционни сили, водени от САЩ влизат в Сирия, за да се сражават срещу „Ислямска държава“, те създават няколко военни бази. Една от тях е в най-голямото нефтено находище в страната – Ал Омар. Коалиционни сили са разположени тогава и на газовото находище Коноко (Сопосо), като и двете бази са били на контролираната от кюрдите територия¹⁰.

---

¹⁰ Кюрдските сили контролираха нефтеното находище Ал Омар и газовото находище Коноко (Сопосо) до януари 2026 година, когато правителствените войски на преходното правителство в Сирия възстановиха контрола на Дамаск над тях. Виж: Hubenko, Dmytro, Syrian army extends control in north, seizes oil fields, January 18-th, 2026, DW with AP, AFP and Reuters, <https://www.dw.com/en/syrian-army-extends-control-in-north-seizes-gas-oil-fields/a-75551958>

На 18 октомври 2023 г., Централното командване на въоръжените сили на САЩ – CENTCOM съобщава, че са свалени два дрона в небето над Ирак и че трети дрон е повреден в рамките на едно денонощие, докато войници от коалиционните сили са получили „леки ранявания“ при един инцидент. В съобщението на CENTCOM не се съобщава от къде са долетели дроновете и кой ги е управлявал, но станалото е на фона на заканите на проирански групировки да атакуват американските войски в Ирак и в Сирия, заради подкрепата на Вашингтон за Израел във войната му с Хамас. [90]

3.29. Поредица от експлозии по протежение на газопровод в Иран на 14 февруари 2024 година

На 14 февруари 2024 г. сутринта, по протежение на газопровод в Иран, избухват няколко експлозии. Представител на властите, обявява, че причината за взривовете са саботаж и терористична акция. Той отдава това на високото политическо напрежение в Близкия Изток, свързано с войната на Израел срещу Хамас в ивицата Газа. Подробностите за станалото са оскъдни. Знае се, експлозиите са повредили газопровод, който свързва провинцията „Чахармахал и Бахтиари“ (“Chaharmahal and Bakhtiari”) в западната част на страната с градове до брега на Каспийско море. Газопроводът е дълъг около 1270 километра и започва от град Асалуех (Asaluyeh) (провинция Бушер), където е газовият хъб на иранското офшорно находище Южен Парс. [41]

Саид Агли (Saeed Aghli), управител на иранския център за контрол на газовата мрежа, заявява пред иранската държавна телевизия, че „саботаж и терористична“ акция са причинили експлозии по няколко участъка от газопровода. Няма известни бунтовнически групировки, действащи в тази провинция, дом на племето бахтиари, клон

на иранската етническа група лур. Агли не е назвал за-
подозрени за експлозиите. [41]

Също така, Саид Агли (Saeed Aghli) е цитиран да
казва пред официалната информационна агенция на Ис-
лямската република – IRNA, че експлозиите са избух-
нали в 01 часа сутринта на 14 февруари 2024 г., близо до
населения пункт Боруджен (Borujen), намиращ се на
югозапад от Исфахан и Сафашахр, които пък са северо-
източно от Шираз. Саид Агли е заявил, че няма постра-
дали. [104]

Иранският министър на петрола Джавад Оуджи
(Javad Owji), също пред държавната телевизия, сравнява
аварията със серия от мистериозни и непотвърдени на-
падения над газопроводи през 2011 г. – включително
около годишнината от Ислямската революция в Иран от
1979 година. Очевидно той търси връзка с факта, че Те-
херан отбелязва 45-ата годишнина от революцията три
по-рано, на 11 февруари 2024 г. (в неделя). [41]

„Целта, която враговете преследваха, беше да спрат
газоподаването в основните провинции на страната, но
това не се стана“, казва Оуджи. „С изключение на извес-
тен брой села, които бяха близо до газопроводите, никоя
провинция не пострада от прекъсване“. [41]

Известно е, че в миналото, арабски сепаратисти в
югозападен Иран са поемали отговорност за атаки срещу
нефтопроводи. Атаките срещу подобна инфраструктура
на други места в Иран обаче са рядкост. Най-общо ка-
зано, след революцията Иран е изправен пред нискоин-
тензивни сепаратистки вълнения на кюрди в североза-
падната част на страната, на белуджи на изток и на араби
на югозапад.

Напрежението обаче се е увеличило през последните
години, тъй като икономиката на Иран е силно затруд-
нена, спъвана най-вече от международните санкции

заради ядрената програма на страната. Страната е изправена пред години на масови демонстрации, като последните размирици преди инцидента от 2024 г. са през 2022 година, заради смъртта на Махса Амини – млада жена, която умира в ареста след задържането ѝ от органите по сигурността, ужим заради начина, по който е носила задължителната си забрадка.

Междувременно Израел извършва нападения над Иран, които са насочени предимно срещу обекти на ядрената му програма. Един ден по-рано – на 13 февруари 2024 г., ръководителят на ядрения надзорен орган на ООН предупреждава, че Иран „не е напълно прозрачен“ по отношение на атомната си програма, особено след като служител, който някога е ръководил тези проекти на Техеран е обявил, че Ислямската република има всички елементи за [създаване на ядрено] оръжие „в ръцете си“. [41]

Напрежението около ядрената програма на Иран идва в момент, когато групи в региона на Близкия Изток, които Техеран въоръжава - ливанската войнстваща групировка „Хизбула“ и йеменските бунтовници хути, започнаха атаки, насочени срещу Израел заради войната в Газа. Хутите продължават да атакуват търговски кораби, което предизвиква многократни въздушни удари от страна на Съединените щати и Обединеното кралство. [41]

В „Al-Monitor“, издание което претендира да е „водещият независим информационен източник в Близкия Изток от 2012 година насам“, коментаторът Адам Лусенте (Adam Lucente) резюмира, че „загадъчни експлозии, пожари и свързани с тях инциденти са редовни явления в Иран. През септември [2023 г.] избухна пожар в ирански отбранителен обект край Техеран поради неясни причини. През месец декември същата година

[2023], иранските държавни медии съобщиха, че „вражеска конспирация“ стои зад недостига на гориво в бензиностанциите в страната“. [104]

Лусенте напомня, че добивът и търговията с природен газ е основна индустрия в Иран. Страната разполага с вторите по големина запаси от природен газ в света след Русия и е третият по големина производител на газ в света. Той напомня:

„Тръбопроводи са били обект на атаки и в миналото. Сунитската джихадистка групировка Ансар ал-Фуркан (Ansar al-Furqan) пое отговорност за атака срещу нефтопровод в провинция Хузестан в югозападен Иран през 2017 година.

През 2011 г. три газопровода бяха повредени от експлозия близо до свещения шиитски град Кум. „The Washington Post“ тогава цитира ирански държавен служител, който е заявил, че експлозията е резултат от саботаж, без да уточнява кой е извършителят“. [104]

Впрочем, един ден по-рано – на 13 февруари 2024 г., иранският Парламент – Меджлисът става обект на кибератака. Отговорността за атаката е поета от иранската опозиционна организация „Муджахидин Халк“ (Mujahedin-e Khalq). [104]

3.30. Ирански дроневи атакуют нефтени находища в Иракски Кюрдистан, които се експлоатират от американски компании в средата на юли 2025 година

В средата на месец юли 2025 г., дроневи, за които се смята, че са били ирански или поне с иранска логистична поддръжка, атакуют нефтени находища в Иракски Кюрдистан, които се експлоатират от американски компании. Има данни, че те са били изстреляни от някоя от шиитските милиции в Ирак, подкрепяни от Техеран.

Нанесени са били удари по находището Сарсанг, което се експлоатира от „HKN Energy“ – компания, притежание на сина на тексаския милиардер и някогашен кандидат за президент на САЩ – Рос Перо (Ross Perot). Другият нападнат обект беше намиращото се наблизо находище, експлоатирано от базираната в Далас компания „Hunt Oil“. [79]

След продължили четири дни нападения, които успяват да прекъснат дейността и на местна нефтодобивна компания и на норвежката DNO, близо половината от нефтодобивът в автономния кюрдски район в Ирак е спрял. Много наблюдатели оценяват тези действия като отмъщение за ударите по иранските ядрени инсталации. [79]

Според девет (!) запознати със случая източника, цитирани от „Economic Times“, „прякото нападение върху американските интереси е разярило Вашингтон“, където отдавна имат чувството, че иракското централно правителство не прави необходимото, за да се справи с проиранските милиции и американската дипломация е била буквално „пришпорена“ да започне кампания за натиск върху Багдат. [79]

Естествено, такова „подканване“, предизвиква силен дипломатически натиск от страна на САЩ върху правителството в Багдат. Американските дипломати отправят искане за отваряне на стратегическия нефтопровод между кюрдския автономен район в Ирак и Джейхан. (Добре познатият ни нефтопровод „Киркук-Джейхан“). Американската страна дори стига до това да заплаши със санкции, в случай, че нефтопроводът не бъде отворен отново. В крайна сметка, Ирак се съгласи да изпълни американското искане, като по този начин даде сигнал, че в Багдат влиянието на САЩ започва да тежи повече от влиянието на Иран. [79]

Източник от администрацията на Тръмп, коментира отговора на Съединените щати на атаките с дроне по следния начин:

„Мисля, че е безопасно да се каже, че [държавният] секретар [Марко] Рубио отпрати някои твърди послания към Багдад, за да стане ясно, че моментът на избор е настъпил“. [79]

Всъщност, Вашингтон оказва натиск за пускането в експлоатация на нефтопровода до турското пристанище Джейхан, още откакто същият беше затворен през 2023 г., посред пререканията между централното правителство в Багдад и Правителството на регионалната кюрдска автономия в Северен Ирак. Според оценката на „Economic Times“, с която по всичко личи, че ще трябва да се съгласим, причините за натиска са две. Едната, безспорно е да се помогне на американските нефтени компании в Кюрдистан. Другата е част от опита да се свалят глобалните цени на нефта.

Също така, може да се смята, че затварянето на „Киркук-Джейхан“ е пренасочило преноса на суров нефт на юг, където подхранва различни контрабандни мрежи, които осигуряват огромни суми за Иран и неговите „проксита“. [79]

Анализ на степента на риска и съществуващите заплахи за физическата сигурност на съоръженията по цялото протежение на Южния газов коридор (SGC), които биха могли да представляват проблеми за функционирането на целия комплекс от газопроводи и да спъват азербайджанската енергийна експанзия в Югоизточна и Южна Европа е представен подробно в монографията „Азербайджан и Туркменистан на газовото шахматна дъска“ [14:216-233]. Разбира се, въпросът остава открит за дискусии, тъй като анализът е от 2020 г., а ескалацията

на войната в Украйна поставя ситуацията в още по-остър контекст.

Свидетели сме на доста нестабилното положение на арменската позиция. От една страна се декларира желание за сключване на мирен договор с Азербайджан и се правят определени реални стъпки в тази посока. От друга страна, Армения си остава близък съюзник на Русия, въпреки декларираните от Никол Пашинян амбиции за членство в ЕС. Армения подпомага активно Русия във Войната в Украйна, включително и с доброволчески военни контингенти. [59] Руската военна база в Гюмри (102-ра база) продължава да функционира без прекъсване или намек за закриване. Границите на Армения с Турция и Иран продължават да се охраняват от руски граничари, а руските гранични войски са поделение на ФСБ. [59] Сама по себе си, ролята на Русия в Южен Кавказ е най-вече дестабилизираща. [18] В този смисъл продължаващата близост на Армения с Русия (въпреки персоналните нападки на Москва срещу Пашинян) си остава системен риск за сигурността на инженерната инфраструктура на азербайджанската енергийна експанзия в Европа.

Станахме свидетели на унищожаването на азербайджанското нефтено депо в Одеса, след като тази складова база на SOCAR беше унищожена след масирана атака с дронове. [61] В този момент, азербайджанско-руските отношения бяха достигнали долната си мъртва точка и рискът от още по-голяма ескалация беше изключително висок. [61] Президентът на Азербайджан успя с лична намеса да „изстиска“ максимума от това, което дипломатията можеше да постигне и след среща с президента на Руската федерация, по-нататъшното влошаване на азербайджанско-руските отношения беше сякаш „замразено“ или по-скоро отложено във времето.

4. ХИБРИДНИ АТАКИ СРЕЩУ ИЗГРАЖДАНЕТО И ФУНКЦИОНИРАНЕТО НА КРИТИЧНАТА ЕНЕРГИЙНО ИНФРАСТРУКТУРА

4.1. Разпространяване на неверни твърдения под формата на научни публикации и повдигане на дискуссионни въпроси в научни издания

По време на процеса на проектирането и на изграждането им, Южният газов коридор (SGC) и представляващият част от него Трансадриатически газопровод (TAP) са подложени на системни хибридни атаки, свеждащи се най-вече до разпространяване на слухове и предизвикване на граждански протести във връзка с несъществуващи проблеми, целящи да забавят максимално или дори да провалят изграждането на съоръжението.

Част от хибридните атаки са осъществени под формата на поредици от „научни“ публикации, в които се оспорва състоятелността на проекта за Южен газов коридор (SGC) и на неговите части по отделно.

Типичен пример са някои публикации на Марко Сиди (Marco Sidi), в които той под формата на научен дискуссионен текст поставя под въпрос подкрепата на Европейската комисия за Южния газов коридор (SGC). Така например, през месец август 2018 г., Марко Сиди заявява, че проектът на SGC „повдига няколко важни икономически, свързани със сигурността, етичните и екологичните проблеми“. Той твърди, че тези въпроси не са били правилно обсъдени на европейско ниво и че по-евтини и по-малко проблематични източници на енергия е можело да бъдат обсъдени като варианти за диверсификация на пазарите в Югоизточна Европа. [127]

Една година по-късно, същият автор пише статия с недвусмисленото заглавие: „Несполучливият геополитически подход на ЕС към външната енергийна политика: Случаят с Южния газов коридор“. [128] Тази статия твърди, че Европейският съюз (ЕС) е следвал геополитически подход към външната си енергийна политика в Каспийския регион, с цел внос на газ по маршрути, забикалящи Русия. Този подход третира енергията като стратегическо благо, което правителствата трябва да осигурят чрез политическо, дипломатическо и икономическо участие в търговията с енергия. [128]

Марко Сиди подчертава, че геополитическият подход се различава от традиционния подход на ЕС към енергийната политика, който се фокусира върху либерализацията на пазара, конкуренцията и климатичните цели. Чрез анализ на ключови политически документи и изявления на висши служители на ЕС, отговарящи за външната енергийна политика, Сиди пледира, че Южният газов коридор (SGC) е пример за геополитически подход към енергетиката. Във втората част от статията, се подчертава как геополитическата логика, която „се просмуква“ в ЮГК, е подценила важни икономически, технически и свързани със сигурността предизвикателства, „възпрепятстващи проекта“. [128]

Според Марко Сиди, въпросните предизвикателства се утежняват от реакцията на Русия, която има за цел да засили конкуренцията за газа от Южния газов коридор (SGC) чрез нови експортни тръбопроводи. (Тук сиди визира проекта за „Турски поток“). Накрая, в статията се твърди, че поради многобройните предизвикателства, пред които е изправен геополитическият подход, ЕС е по-вероятно да постигне енергийна сигурност чрез традиционния си пазарно-либерален подход. Като голям, интегриран и добре регулиран пазар, ЕС може да

придобие достатъчни и достъпни енергийни ресурси, като насърчава конкуренцията между външните доставчици и като разчита на съществуващата, недостатъчно използвана инфраструктура за внос.[128]

От днешна гледна точка, бихме могли само да се усмихнем тъжно на такива самоуверени, наукообразни изявления. Ако Европейската комисия беше слушала анализатори като Сиди, България и Гърция просто щяха да преживеят енергиен колапс през 2022 г., когато Русия едностранно спря доставките на газ за Полша и за България, откъдето пък Гърция също щеше да бъде обречена на гладна „енергийна диета“.

В края на статията си, Марко Сиди издига един екстремистки „зелен“ лозунг, в който той едва ли вярва, но го използва като смокиново листо, което да прикрие очевидната тенденциозност и геополитическа ангажираност с Москва на предишните му писания. Той пише: „Освен това, прилагането на климатичната програма на ЕС прави дългосрочните проекти за внос на изкопаеми горива, като например „Турски поток“, до голяма степен излишни“. [128] В интерес на истината, Сиди далеч не е единственият автор, учен или политик, който застъпва подобни възгледи. Те се споделят дори и в европейските финансови институции, като цената на практическото прилагане на подобни възгледи, расте не с месеци, а с дни. Въпреки това, не е трудно да се разбере, че внушенията на този автор не са послания на фанатичен „зелен“ активист, а хибридни атаки на работещ в интерес на Русия автор¹¹.

---

¹¹ Според собствения му профил в ACADEMIA.edu, Марко Сиди е редовен преподавател (faculty member) в Университета в Каляри (Università degli Studi di Cagliari); старши изследовател във Финландския институт за международни отношения, специализиран в отношенията между ЕС и Русия. Той има докторска степен по

Впрочем, точно в годината на ескалацията на руската агресия в Украйна, Марко Сиди(пре)издава една своя по-нюансирана статия със заглавие: „Ролята на силата в енергийните отношения между ЕС и Русия: Взаимодействието между пазарите и геополитиката“ [129]¹², в края на която се стига до следното заключение:

политология от университетите в Единбург и Кьолн (2014); магистърска степен с отличие по международни изследвания от Виенския университет - Виенското училище по международни изследвания (2010); бакалавърска степен по съвременна история и немски език от Оксфордския университет (2008, First Class). Марко Сиди е международен бакалавър в United World College of the Adriatic – Дуино, Италия (2004). Осъществил е изследователски престои в Института за европейска политика (Берлин), Института за световна икономика на Унгарската академия на науките (Будапеща) и Трансевропейската асоциация за политически изследвания (Брюксел). Бил е гост-студент в Дипломатическата академия в Москва, в университетите в Трир и Бремен. Бил е също така, стажант в Звеното за борба с тероризма на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (2010) и във виенската консултантска компания за обществени въпроси „Human Dynamics“ (2010).

¹² Статията на Марко Сиди от 2022 година е публикувана в сборника: Akchurina, Viktoria and Vincent Della Sala (Eds.), *The European Union, Russia and the Post-Soviet Space. Shared Neighbourhood, Battleground or Transit Zone on the New Silk Road?*, 2022, Routledge. Едновременно с това в ACADEMIA.edu, под същите библиографски данни е „качен“ текст, който е публикуван през 2018 година със същото название, но в друго научно издание - Siddi, Marco, *The Role of Power in EU-Russia Energy Relations: The Interplay between Markets and Geopolitics*, December 2018, *Europe-Asia Studies*, Vol. 70, No. 10, Routledge, Taylor and Francis Group, pp. 1552-1572, Дотолкова доколкото и списанието “Europe-Asia Studies” и цитирания по-горе сборник принадлежат на един и същи издател – “Routledge”, може да се предполага, че изданието от 2022 година е публикувано спешно, за да се посрещне огромния интерес за отношенията между ЕС и Русия в „пост-съветското пространство“, след ескалацията на войната в Украйна. Може да се предполага, че авторът не е нанесъл никакви корекции в текста от 2018 година.

„Следователно, регулаторната власт и пазарните сили са понастоящем най-влиятелните двигатели на енергийните отношения между ЕС и Русия. Чрез регулаторната си власт, Комисията вече успя да ограничи монополните практики на „Газпром“ и да повлияе на планирането на новите му инфраструктурни проекти. Въпреки напрежението, свързано с тези развития и кризата в Украйна, енергийните отношения между ЕС и Русия не са претърпели големи смущения. Според повечето оценки ЕС и Русия ще останат силно взаимозависими в газовия сектор в обозримо бъдеще. Това се дължи на зависимостта на „Газпром“ от европейския пазар, техническите и икономически трудности при заместването на вноса на руски газ за ЕС (който е силно конкурентен) и съществуването на дългосрочни договори, валидни до 30-те години на XXI в., с много високи санкции за страната, която желае да ги прекрати по-рано“. [129]

Безспорно, Марко Сиди не е могъл да предвиди нито безумната „жертва на царица“ от страна на „Газпром“ с едностранното спиране на природния газ за Полша и България (а оттам и за Гърция), както и не по-малко рисковия ход на руската страна с искането природният газ да се заплаща в рубли, както и спирането на „Северен поток“ с цялата неяснота на причините около това събитие. Странно е обаче, че един текст, който през 2018 година би могъл да мине за „приличен“ (не бихме могли да го наречем „балансиран“, точно поради постоянните внушения за незаобиколимостта на „Газпром“, както и поради опашатата лъжа, че през 2018 г. Европейската комисия била успяла да се пребори с последиците от монополизма на „Газпром“) е публикуван отново през 2022 г., очевидно след пълномащабното нахлуване на Русия в Украйна с всичките му геополитически и геоикономически последици.

Показателен е фактът, че дори когато Южният газов коридор (SCG), като е гарантирал енергийната сигурност на Грузия, България и Гърция, дал е огромен тласък на икономиката на Турция, създал е възможност за газификация на Албания и е направил Италия (която няма собствен добив на природен газ) нетен износител на природен газ точно когато Владимир Путин смяташе, че е „държи поне половин Европа в шепа“, се намериха автори, които да продължават да разпространяват размишления, представляващи хибридни атаки срещу него.

Типичен е случаят с Губад Ибадоглу (Gubad Ibadoglu), който пише неуморно против Южния газов коридор в периода 2023 – 2025 година. Неговата дейност на производител на „хибридни опорни точки“ би могла да стане обект на отделно изследване, но все пак тук има ограничения за обема на текста. Ибадоглу пита последователно: „Дали повишаването на износа на природен газ от Азербайджан за Европа е илюзия или реалност?“ [81]; размишлява над „претенциите и реалността“ за европейската енергийна сигурност в контекста на новата газова сделка с Азербайджан [82]; прави внушения за „реалностите и илюзиите“ в енергийния диалог между Азербайджан и Европа [83]; спекулира над възможностите за износ на азербайджански газ за Европа през Украйна, като отново повтаря любимата словесна конструкция – „реалност или илюзия?“ [84]; откровено интригантства (през 2025 г.!) със заглавие като: „Газови потоци и стратегически пропуски: Енергийното партньорство между ЕС и Азербайджан е под лупа“ [85].

През месец август 2025 г., Ибадоглу достига върха или може би дъното на своята писмовна дейност (зависи от гледната точка). Той започва да преповтаря хибридната опорка, пусната още през 2022 г. от Москва – че азербайджанският природен газ всъщност е руски. Тази

„хибридна опорна точка“ е опровергана по всички показатели отдавна. Всичко е против нея – от факта, че между Азербайджан и Русия изобщо няма техническа възможност за пренос на природен газ с такива количества, които се транспортират по Южния газов коридор (SGC).

Примерно, през 2025 г., износет на природен газ от Азербайджан възлиза на 25,2 милиарда кубически метра. От тях 12,8 милиарда кубически метра са доставени в Европа, 9,6 милиарда кубически метра са за Турция (в това число – 5,6 милиарда кубически метра които са транспортирани по TANAP), 2,3 милиарда кубически метра са доставени в Грузия и 0,5 милиарда – в Сирия. [23]

От друга страна, търговията с природен газ между Русия и Азербайджан е нищожна – двете страни си обменят на сезонен принцип годишно по 5 милиона в двете посоки. Вижда се, че 25,2 милиарда кубически метра са свършено несравними с 5 милиона кубически метра природен газ. Отделен въпрос е, че тъй като за азербайджанския газ са сключени дългосрочни междудържажни споразумения, той е много по-евтин от природния газ доставян някога от „Газпром“. Освен технически, доставянето на руски газ като азербайджански е и финансово неосъществимо.

Всичко това, което е отдавна изяснено в детайли, не пречи на Ибадоглу да постави на текста си от август 2025 година, заглавие което гласи: „Газовата пералня в Баку: Стратегическа диверсификация или илюзия за енергийна сигурност за ЕС?“ [86]

В крайна сметка, някъде към края на 2025 г. се появява една от последните за сега статии на Губад Ибадоглу, озаглавена: „Актуално състояние на сътрудничеството на Азербайджан с Европа в областта на газа и нефта: възможности и предизвикателства“. [87]

По тон и съдържание, тя се различава драстично от изброените по-горе. Сама по себе си, статията представлява относително обективен анализ на взаимоотношенията между ЕС и Азербайджан в сферата на търговията с енергоносители и енергия, в това число и „зелена енергия“. Статията е в много голяма степен изчистена от предишните „хибридни внушения“, които преобладават в предишните статии. Какви са причините за такава смяна на тона и дали това ще е постоянно не може да се каже на този етап, но цялостното творчество на Губад Ибадоглу е добър пример за „хора на научно обосноващите критики“, който съпътства изграждането на Южния газов коридор до последния момент.

4.2. Разпространяване на слухове и неверни твърдения, водещи до протести по трасето на Южния газов коридор (SGC), най-вече в участъка на Трансадриатическия газопровод (TAP)

На 6 април 2017 г., регионален административен съд на Лацио спира валидността на анализа на оценката за въздействие върху околната среда за Трансадриатическия тръбопровод (TAP), което би позволило преместването на маслинови дървета, които пречат на планирания път на тръбопровода в град Мелендуньо (Melendugno) в областта Пулия. [76]

След като Министерството на околната среда в Рим, дава разрешение за преместването на известен брой маслинови дървета, с оглед на продължаването на работата по газопровода през месец март 2017 г., регионът Пулия започва поредица от оспорвания по съдебен ред. Аргументът за това са предполагаеми щети, които строежът ще нанесе на околната среда в региона.

Първоначалното разрешение, което е издадено на 17 март е отменено. Аргументът за отмяната е процесуален,

а не екологичен. На първо време не е била поставена под съмнение възможността да се преместят набелязаните маслинови дървета, а просто е било насрочено изслушване, което е насрочено за след един месец – за 19 април 2017 година. [101]

Това довежда до спиране на работата по изграждането на Трансадриатическия газопровод на италианска територия. Забавянето е от ключово значение за противниците на ТАР, защото според компетентните лесовъди, маслиновите дървета е трябвало да бъдат извадени и засадени отново на друго място до края на месец април. От месец май до октомври, презасаждането е недопустимо, защото дърветата могат да изсъхнат. Така забавянето дава шанс на противниците на газопровода да забавят строежа му с около шест месеца. [101]

Изпълнението на ТАР първоначално е спряно в Мелендуно (Melendugno), когато местните жители излизат на протест срещу преместването на маслинови дървета, разположени в строителната зона. Местните общности на Мелендуно поискват тръбопроводът да бъде пренасочен по-на север и да премине през град Бриндизи. Но Италианският държавен съвет (правно-административно консултативно тяло, което гарантира законността на работата на публичната администрация) отхвърля жалбите на местните власти в Пулия и одобрява „трансплантацията“ на дърветата на строителната площадка в Мелендуно. [76]

Всичко започва с това, че за да се избегне някакво неблагоприятно влияние върху плажа на селището Сан Фока, от ТАР решават да изградят микротунел с дължина 1,5 километра. Така замислената инженерна конструкция, трябва да минимизира въздействието върху околната среда и прави тръбопровода невидим. Проблемът се заключава в обстоятелството, че за да започне

изграждането на микротунела, което трябва да стане на място, което е на около 800 метра навътре от плажа, строителите на газопровода трябва да преместят и да съхранят, за да ги засадят отново на същото място, 231 маслинови дървета.

За да може да се изгради микротунелът, трябва да се започне като първа стъпка с преместването на 211 маслинови дървета. От общо 231 маслинови дървета в периметъра на микротунела, четири са били засегнати от бактерията ксилела. Съгласно италианското законодателство и съгласно указанията на властите, тези четири дървета е трябвало да бъдат унищожени, за да не се разпространи болестта. Освен това 16 от маслиновите дървета са много стари, „монументални“ и изискват различна процедура, която е специално предписана от фитосанитарната служба в град Бари. [136]

Като втора стъпка се е предвиждало, да се преместят и съхранят допълнително около 2000 маслинови дървета по протежение на осем километровия маршрут на тръбопровода от изхода на микротунела до приемния терминал на тръбопровода (Pipeline Receiving Terminal - PRT).

По времето, когато пламват споровете около анализа на оценката за въздействие върху околната среда за Трансадриатическия тръбопровод (TAP) и решението на регионалния съд на Лацио, строителите на TAP вече повече от 18 месеца се грижат за първите 231 маслинови дървета. Това включва систематични и редовни процедури, целящи да засилят дърветата и да ги защитят срещу *Xylella bacterium*. [136]

Подготвя се транспортирането на предвидените за преместване 211 маслинови дървета, които трябва да бъдат пренесени в специална зона за съхранение, своеобразна „детска градина“, разположена в

„Masseria del Capitano“, близо до приемния терминал на тръбопровода (PRT), на осем километра навътре в сушата. Маслиновите дървета е трябвало да бъдат складирани в „детската градина“ и за тях да се полагат грижи около три години. Четирите маслинови дървета, заразени от бактерията **Xylella fastidiosa** е трябвало да бъдат унищожени, за да не се допусне разпространяване на заразата. Що се отнася до 16-те стари и „монументални“ маслинови дървета, те са щели да бъдат преместени по различна процедура на по-късен етап от работата. [136]

Предвиждало се е съответно, когато строителните работи на газопровода приключат през 2019 г., маслиновите дървета да бъдат върнати обратно и засадени на предишните им места. Всички описани извършени и планирани действия към 2017 г. са били в стриктно съответствие с изискванията на закона. От ТАР са били получили двете основни разрешения, необходими за започване на работа. Това са о декретът с който се приема оценката на въздействието върху околната среда (от септември 2014 г. [135]) и изричното разрешение (от месец май 2015 г. [136]), издадени съответно от Министерството на околната среда и от Министерството на икономическото развитие.

Освен това, в края на 2016 година от ТАР са получили всички съответни вторични разрешения (така наречените „проверки на съответствието“) за преместване на първата партида маслинови дървета, намиращи се в зоната на микротунела на проекта. Това е стандартна практика в региона. Само в региона Пулия, десетки хиляди маслинови дървета се преместват ежегодно, за да се позволи изграждането на инфраструктурни и енергийни проекти, включително пътища, акведукти и други. Процедурата е отработена и отдавна се е превърнала в

рутинна практика. Първоначално, маслиновите дървета се картографират, етикетират, подрязват и обработват. Над клоните се поставя специална мрежа, за да се предпазят от бактерията **Xylella fastidiosa**. С помощта на специално разработена машина маслиновите дървета се изваждат от земята, като същевременно се запазват корените и околната почва непокътнати. След това корените се увиват с ютено платно, за да се предпазят по време на транспортирането и презасаждането. [136]

Следващият предвиден етап е било преместването, в съответствие с план за транспортиране, разработен в партньорство с местните власти. Маслиновите дървета е трябвало да се транспортират внимателно до „детската градина“ под контрола на инспектори на местните фитосанитарни власти, на 8 км от дотогавашното им местоположение, където да бъдат пресадени в специални дървени кутии за период от около три години. Предвиждало се е маслиновите дървета да бъдат върнати в първоначалния си район през 2019 г. и пресадени по същия начин. [136]

До описаните по-горе събития от 2017 г., от ТАР са успели да картират първоначалното местоположение на маслиновите дървета, да ги етикетират и да проведат редовна фитосанитарна обработка срещу бактерията **Xylella fastidiosa**. Дърветата също така са били редовно подкастрирани в съответствие с най-добрите лесовъдни практики. Фитосанитарната служба на регион Пулия също е инспектирала маслиновите дървета в края на месец февруари 2017 г. и е разрешила преместването на 211-те здрави дървета. Осъществяването на първата фаза от преместването на маслиновите дървета е трябвало да отнеме приблизително две седмици. [136]

За извършването на преместването, ТАР работят с местна компания от Чармиано (Carmiano) – „Mello

Lucio“¹³. Компанията „Mello Lucio“ има 30 годишен опит в областта на описаните по-горе операции и е работила на защитените природни територии в Саленто - Порто Селваджо (Porto Selvaggio) и е една от компаниите, сертифицирани от официалния регистър на Горския департамент на регион Пулия. Въпреки системно разпространяваните слухове и неверни твърдения, нито едно от 231-те маслинови дървета от района на микротунела на ТАР не е признато от UNESCO за паметник с някакво значение. [136]

Възникналите противоречия около анализа на оценката на въздействието на ТАР и плановете как точно да бъдат третираны маслиновите дървета по трасето на газопровода, стават на фона на голяма законодателна битка вътре в италианската политика. На 4 декември 2016 г., в Италия се провежда референдум, който отхвърля предложените от правителството мащабни конституционни реформи, което в крайна сметка довежда до оставката на Матео Ренци от поста министър-председател. Една от основните предложени конституционни промени е разделянето на компетенциите между държавата и регионите по отношение на определянето на това кой управляващ орган ще запази законодателната власт по въпросите „планиране на земеползването“ и „транспорт и разпределение на енергия“. [75]

Според член 117 от конституцията на Италия, законодателната власт по тези специфични въпроси е предоставена на регионите. По този начин държавата се стреми да получи изключителна законодателна власт по въпроса за „производството, транспорта и разпределението на енергия“ и следователно по въпроса за стартирането на изграждането на Трансадриатическия газопровод (ТАР)

---

¹³ Mello Lucio – Piante Forestali, <https://www.mellolucio.it/>

в Италия. По това време прогнозата (която впоследствие се оправдава точно) Очаква се до 2020 г. ТАР да достави 10 милиарда кубически метра природен газ от Азербайджан до брега на Италия, като входната точка е близо до град Мелендуньо в регион Пулия, през Гърция, Албания и Адриатическо море“ (Melendugno). [75]

Междувременно, консорциумът ТАР е възложил на италиански компании договори за инженерните и строителните работи по наземните и офшорните участъци на тръбопровода в Италия и за приемащия терминал на тръбопровода, който да свърже ТАР с италианската тръбопроводна мрежа на „Snam-Rete-Gas“. Строителството на тръбопровода в Гърция и Албания вече е било стартирало. Процесът е вървял гладко, докато ТАР не се сблъсква със силно неодобрение и опозиция от страна на местните власти на италианския регион Пулия, основано на екологични опасения.

Противопоставянето на проекта идва въпреки факта, че както стана дума по-горе, италианският министър на околната среда вече е бил подписал необходимия указ за екологичната съвместимост на проекта, след обширно проучване на въздействието върху околната среда. От своя страна, италианското министерство на икономиката е издало единно разрешение за тръбопровода през 2015 година. Съгласно конституцията на Италия обаче регионалните правителства имат право на вето върху земеползването и потенциалната енергийна инфраструктура. [75]

Националното правителство в Италия, водено от министър-председателя Матео Ренци, силно поддържа изграждането на ТАР. Срещу него обаче застава Микеле Емилиано, ръководителят на региона Пулия. Той заявява, че регионалните власти не са съгласни с планираното трасе на газопровода при Мелендуньо и обвинява

правителството, че проектът на ТАР се осъществява без да е съгласуван с региона. Микеле Емилиано настоява трасето на газопровода да се премести да минава през известния пристанищен град Бриндизи, като претендира, че там също може да се осъществи връзка с националната газопреносна мрежа на Snam¹⁴.

В кампанията срещу ТАР дейно се включват и някои неправителствени организации, специализирани в защита на правата на човека и на околната среда. Открояват се неправителствените организации „Counter Balance“, базирана в Белгия и „CEE Bank Watch“, базирана в Чехия. И двете организации, взаимодействат с големи мрежи от неправителствени организации в Европа. Наблюдателите отбелязват, че те непрекъснато насърчават, даже подстрекават яростна кампания срещу изграждането на ТАР, като твърдят, че могат да бъдат нанесени щети на околната среда в Италия, Гърция и Албания. Всъщност, основната цел на двете неправителствени организации е да попречат на евентуалното финансиране на Южния газов коридор от страна на Европейската банка за възстановяване и развитие (EBRD) и на Европейската инвестиционна банка (EIB).

Интересното е, че от сайта на „Counter Balance“ са свалени публикации, имащи отношение към ТАР от 2015 и от 2016 г., включително тези от 22 септември 2015¹⁵ г.

---

¹⁴ Nadeau, Barbie Latza, A Few Hundred Italian Olive Trees Block Billions in Natural Gas, October 12-th, 2016, 1:00AM EDT, The Daily Beast, <https://www.thedailybeast.com/a-few-hundred-italian-olive-trees-block-billions-in-natural-gas/?via=desktop&source=twitter>

¹⁵ Italian Mayors Protest Against the Trans Adriatic Pipeline, September 22-nd, 2015, Counter Balance, <https://counter-balance.org/italian-mayors-protest-against-the-trans-adriatic-pipeline/>

и от 28 януари 2016¹⁶ година. В първия се съобщава за протести на кметове от региона Пулия, а втората представя отворено писмо до президента на Европейската инвестиционна банка (ЕИВ) във връзка с финансирането на Южния газов коридор. Иначе, има достъпна публикация от 2013 г., заедно с три публикации от 2017 година и още три от 2018 г., насочени срещу изграждането на Трансадриатическия газопровод (ТАР).

Две години по-рано от тези събития, през 2014 г., тогавашният Генерален секретар на НАТО и бивш министър-председател на Дания - Андерс Фог Расмусен (Anders Fogh Rasmussen) отправя обвинения към някои екологични неправителствени организации, стоящи зад кампанията срещу добива на шистов газ в Европа, че са свързани по един или друг начин с Русия. На 19 юни 2014 г. (четвъртък), по време на реч в „Chatham House“, мозъчен тръст за международни отношения в Лондон, Расмусен заявява:

„Срещал съм съюзници, които съобщават, че Русия, като част от своите сложни информационни и дезинформационни операции, е взаимодействала активно с така наречените неправителствени организации – екологични организации, работещи срещу шистовия газ, за да поддържа европейската зависимост от вноса на руски газ“.

[93]

Защитниците на околната среда протестират още на следващия ден, но е факт, че няколко от организациите, обвинени във връзки с Русия са партньори на „CEE Bank Watch“. [63] Местните двигатели на кампанията срещу ТАР в Италия са протестите на местните власти в Пулия

---

¹⁶ Open Letter to the EIB President concerning the Southern Gas Corridor, January 28-th, 2016, Counter Balance, https://counter-balance.org/wp-content/uploads/2016/01/NGO-Open-Letter_EIB-President_Southern-Gas-Corridor_28-01-2016.pdf

[141] и „анти ТАР“ реториката на Движението „Пет звезди“ [106] – италианска евроскептична и популистка политическа партия. [48]

Прави впечатление, че противниците на газопровода в района на Мелендуньо не са мнозинство. Анкети, проведени сред общностите, живеещи в Мелендуньо, показват, че над 60 процента от местните респонденти подкрепят изграждането на ТАР и отхвърлят аргументите срещу него като неоснователни. Противниците на газопровод печелят с вдигане на шум, а не с числено превъзходство. Една от причините, противниците на ТАР да не доминират изцяло над общественото мнение е фактът, че от консорциума на ТАР изрично обясняват, че земята, отредена за микротунела, която е била временно придобита от него по законен начин, ще бъде върната на местните собственици на земя, след като строителството на тръбопровода приключи. Разбира се, консорциумът на ТАР от самото начало на осъществяване на проекта работи с местните власти и общностите в Пулия, за да отговори на техните опасения относно екологичния отпечатък на проекта. [72]

Наблюдателите забелязват от самото начало, че кампанията срещу ТАР се води систематично и координирано, което предполага участие на трета силно заинтересувана страна, която се намира извън противопоставянето между правителството в Рим и регионалните власти в Пулия, но е силно притеснена от евентуалното успешно осъществяване на проекта за Южния газов коридор. [75]

Възникналото забавяне на строежа на Трансадриатическия газопровод (ТАР), предизвиква съмнения дали ще се осъществи намерението на правителството на Матео Ренци за превръщане на Италия в газов хъб, който да играе по-голяма роля на европейския пазар. Има сериозни притеснения, че ако Италия не успее да намери

решение на проблема с ТАР в Пулия, италианският участък от Южния газов коридор може да бъде заменен с планирания Йонийско-адриатически тръбопровод (IAP), който да отведе газовия поток към Западните Балкани. [115]

Причината за тези безпокойства в Италия е обстоятелството, че през месец август 2016 г., азербайджанската държавна нефтена компания SOCAR подписва меморандум за разбирателство с Хърватско, Албания, Босна и Херцеговина и Черна гора за изграждането на Йонийско-адриатически тръбопровод (IAP) през техните територии. [130] Подписването на меморандума за разбирателство, идва след подписването на декларацията за намерения от страна на Хърватско, Черна гора и Албания за свързване на IAP и ТАР на албанска територия. Изграждането на IAP се превръща в алтернатива на италианския участък от ТАР. Провалът на проекта за изграждане на ТАР би отнел на италианското централно правителство възможността да превърне страната в енергиен център. Освен това, такъв обрат на събитията би станал причина за огромна загуба на инвестиции в местната инфраструктура на Италия. [125]

Евентуалният провал на изграждането на италианския участък от Трансадриатическия газопровод (ТАР) е можел да обслужи по безспорен начин и руските интереси. Ако Южният газов коридор не беше влязъл в Италия, това щеше да върне актуалността на предложения по това време газопровод „Посейдон“, който е трябвало да бъде морски ръкав на междусистемната връзка „Турция-Гърция-Италия“ (ITGI), който да минава по дъното на Йонийско море. По ирония на съдбата, „Посейдон“ първоначално е бил проектиран с идеята да пренася азербайджански газ, но през месец февруари 2016 година, руската компания „Газпром“, италианската „Едисон“ и

гръцката „DEPA“, подписват меморандум за разбирателство, предвиждащ транспортирането на руски природен газ по дъното на Черно море, чрез проектирания по това време газопровод „Турски поток“ от Русия за Турция и след това чрез ITGI / „Посейдон“ – през Гърция да Италия. [74]

Трябва да се отбележи, че Италия е много важен пазар за вносителите на природен газ. През 2018 г., основните вносители на природен газ в Европа са: Германия (78,9 милиарда кубически метра или 19,7%); Италия (63,8 милиарда кубически метра или 15,9%) и Франция (47,8 милиарда кубически метра или 11,9%). Вносът на трите изброени страни почти достига половината от общия внос за европейския континент. [97];

Междувременно президентът на Азербайджан Илхам Алиев намеква, че определени сили искат да забавят работата по Трансадриатическия газопровод (TAP), както и на Южнокавказкия газопровод (SGC), най-общо казано, под претекст, че те могат да създадат екологични проблеми. Той напомня, че Азербайджан и преди се е сблъсквал с подобни препятствия, когато определени групи, по-специално арменското лоби, са се опитали да пречат на осъществяването на проекта за нефтопровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC). Тези действия действително успяват да забавят отпускането на финансиране за тръбопровода BTC от международни финансови институции, „но въпреки това, Баку-Тбилиси-Джейхан беше пуснат в експлоатация“, посочва президентът на Азербайджан. [76]

Тогавашният министър на енергетиката на Азербайджан – Натиг Алиев също се присъединява към коментара на Илхам Алиев. Той напомня, че през 90-те години на миналия век, основни регионални доставчици на нефт се противопоставят на строежа на нефтопровода

„Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC). Той напомня, че е имало редица опити да се провалят преговорите по „Договора на века“ (както е известно споразумението на азербайджанската държава с редица световни нефтодобивни компании, за ориентирание на азербайджанския износ на нефт на Запад), една от последиците от който е построяването на „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC), който позволи потока на азербайджански петрол към световните пазари. [137]

Във връзка с опитите за саботаж на „Договора на века“, азербайджанските изследователи Хусейнов и Мурадов пишат през месец март 2017 година, че дори през 90-те години на миналия век, от Кремъл са се опитвали усилено да предотвратят сключването на петролния договор от 1994 г. и по-късните инициативи, които насочват големи енергийни потоци от Азербайджан към Запада. [80]

Окупацията на Карабах и околните седем административни азербайджански региона от Армения, няколкото опита за преврат в Баку – единият от които протича само две седмици след подписването на „Договора на века“ за нефтопровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC) и терористичните атаки в Азербайджан в началото и средата на 90-те години, съвпадат с периода, когато азербайджанските власти и чуждестранните компании активно преговарят за исторически споразумения относно добива и търговията с нефт. [80]

Руският посланик в Азербайджан по това време, Валтер Шония (Вальтер Александрович Шония), е цинично откровен:

„Всеки политик, който отрича реалността на руската мощ, няма да остане дълго на поста си. Русия е заинтересована от сътрудничество със Запада по отношение на

Азербайджан, но ако има някакъв опит за заобикаляне на Русия, ще има неприятни последици“. [119]

В крайна сметка, по време на преговорите за „Договора на века“, „Лукойл“ си осигурява известен дял от азербайджанския нефт – 10% срещу 90% за западните компании¹⁷. Освен това, Азербайджан се съгласява да изнася известни количества нефт по остарелия и доста дълъг нефтопровод „Баку-Новоросийск“. [108] Хусейнов и Мурадов изрично подчертават, че оттогава Москва не е показала по-забележима толерантност към независими регионални енергийни проекти. Напротив, окупацията на Крим и разпалването на конфликта в Украйна, според тях показват, че Москва е станала по-агресивна към всякакви опити за отслабване на влиянието на Русия в постсъветското пространство. [80]

Южният газов коридор (SGC), който е предназначен да облекчи зависимостта на Югоизточна Европа от руски газ, изглежда е подложен на подобен негативен натиск. [80]

Впрочем, още през октомври 2014 г., вицепрезидентът на SOCAR – Елшад Насиров, заявява пред италианския вестник „L’Espresso“, че скромното разширяване на годишния износ на природен газ на Азербайджан за Европа с 10 милиарда кубически метра дразни някои трети доставчици (намеквайки повече от прозрачно за Руската федерация), въпреки огромния пазарен дял на последните. [76]

---

¹⁷ Договарящите се страни, подписали „Договора на века“ са както следва: 1. SOCAR Azerbaijan 10.0000%; 2. British Petroleum Great Britain 17.1267%; 3. Amoco USA 17.0100%; 4. Unocal USA 10.0489%; 5. Lukoil Russia 10.0000%; 6. Statoil Norway 8.5633%; 7. Exxon USA 8.0006%; 8. TPOC Turkey 6.7500%; 9. Pennzoil USA 4.8175%; 10. Itochu Japan 3.9205%; 11. Ramco Great Britain 2.0825%; 12. Delta Saudi Arabia 1.6800%

Още по-важно е, че Елшад Насиров заявява допълнително, че Бепе Грило, лидерът на антисистемната тогава италианска партия Движение „Пет звезди“ е бил интервюиран от руски вестник и е декларираше, че ще направи всичко възможно, за да намали пазарното присъствие на SOCAR в Италия. [76] Преди тези си изявления, Бепе Грило вече е призовал да се проведе референдум за Трансадриатическия коридор (ТАР).

Въпреки демагогските изблици на Бепе Грило и други популисти, евроскептици и откровени привърженици на Путин, международния договор за осъществяването на проекта за Трансадриатическия коридор (ТАР) е ратифициран през месец декември 2013 година. По време на гласуването, „Северната лига“, „Италианските братя“, „Лява екологична свобода“ и Движение „Пет звезди“ се противопоставят яростно на ратифицирането на договора и гласуват „против“. [76]

По същия начин, Южният газов коридор (SGC), от който Трансадриатическия газопровод (ТАР) е ключова част, има за цел да доставя не-руски газ по не-руски транзитен маршрут, което прави този стратегически проект мишена на опити от опонентите му да бъде провален. Като се има предвид нарастващата газова зависимост на Италия от Русия към 2016-2017 г. и намаляващият внос на алжирски и либийски газ няколко години по ред до тогава, ТАР предлага в този момент нови възможности за Италия по отношение на сигурността на доставките, диверсификацията на източниците и засилване на конкуренцията при доставките на природен газ. Природният газ от Каспийския шелф, доставян по ТАР, трябва да направи Италия по-малко зависима от въглищата и да улесни способността ѝ да намалява емисиите на парникови газове. [76]

В крайна сметка цялата оркестрирана „екологична“ връвка срещу проекта замлъква безвъзвратно през есента на 2022 и зимата на 2022 срещу 2023 година. Тогава Италия, която няма собствен добив на природен газ, изведнъж се оказва в ролята на нетен износител на природен газ (!), точно заради азербайджанският газ, доставян по „вредния“ Транс Адриатически газопровод. Тогава за всички лъсва истината, кой е бил заинтересуван от блокирането на строителството на ТАР и кой е спечелил, като го е завършил.

1. „STATE OF THE ART” OF RESEARCH RELATED TO AZERBAIJAN'S ROLE IN THE FIELD OF ENERGY SECURITY, IN PARTICULAR - IN NATURAL GAS SUPPLIES

This text is part of a significantly larger and broader research project, carried out within the framework of the work of the Laboratory on the Problems of the Black Sea and Caspian Region (LPBSCR) at the Academy of National and Information Security - ANIS (in the near past - Higher School of Security and Economics - HSSE).

The presented bibliography covers mainly the period 2020-2025, although attention is also paid to older publications. Throughout all these years, international scientific interest in the problems of the Southern Gas Corridor and the so-called "Middle Transport Corridor" ("Transcaspian International Transport Corridor") has remained at a high level. It should be noted here that the escalation of hostilities in Ukraine in February 2022, rendered meaningless a large part of the analytical materials, especially those published in 2016-2018, when writing which the authors, through no fault of their own, worked from starting positions that are completely different from today's geopolitical reality.

For understandable reasons, considerable attention has been paid to Russian-language literature, taking into account the fact that Russia is certainly extremely interested in the processes taking place in the Caspian region and the South Caucasus: in the field of diversification of energy supplies; in the field of overcoming contradictions between the countries of the Caspian Sea basin, especially along the Azerbaijan-Turkmenistan and Turkmenistan-Uzbekistan axes; in the field of expanding cooperation between the former Soviet republics in the use of the Caspian Sea shelf for hydrocarbon extraction; the creation of new strategic routes for the transmission of energy carriers and electricity, and so on.

Russian researchers are clearly aware of the role of the Southern Gas Corridor as a tool for diversifying natural gas imports into the EU [2]; they are keenly interested in assessing Turkey's ability to provide a transit gas corridor [3]; they understand the place of the Southern Gas Corridor in the EU's energy strategy [5]; they reflect on the risks that arise when there is a "touch" between the interests of the countries of the "Eurasian Space" and Turkish energy projects [6]. Naturally, in the spirit of the Russian (and Soviet) tradition, detailed analyses of the place of the Transcaucasus in the policies of countries such as Turkey, the USA and Canada are made. [11] Russian-Bulgarian relations in their energy aspect have not been overlooked [20], and the creation of new logistics nodes for natural gas trade in South-Eastern Europe is also being monitored [29].

In turn, Azerbaijani researchers, as well as researchers of Azerbaijani origin working in the Russian Federation, consistently work on the legal assessment of cooperation between Azerbaijan and the EU in the energy sphere and ensuring the energy security of Europe [1], [24]; on the assessment of the potential of the Azerbaijani gas industry [7], [8], [10]; on the current state of energy security in Azerbaijan [31]; on the capabilities of the Caspian region as a whole, as a supplier of natural gas to Europe [9], [34]; on the development of Azerbaijan's relations with the European countries through which the Southern Gas Corridor passes, especially Italy [12]; on the problems of implementing the concept of the Southern Gas Corridor and, more precisely, on the problems of increasing supplies to the EU countries [39].

Russian researchers are working on clarifying the energy component of security in the South Caucasus [21]; they pay special attention to the various manifestations of Turkey's policy - from the Western Balkans to the Caspian region [22], [33], [26]; they analyze the policy of various countries

involved in the transport of energy carriers, reflected in public debates in various European countries [28]; they also carefully analyze the direct relations between Azerbaijan and the European Union [30], as well as the EU's policy in the Caspian region as a whole [38].

Russian researchers do not fail to address the dimensions of Azerbaijan's energy security as the flagship of Caspian participation in the energy diversification of Southeastern and Southern Europe [32], as well as the foreign policy strategy of the Republic of Azerbaijan in the conditions of geopolitical realities in the South Caucasus [27]. They recognize that the geopolitics of energy infrastructure in the Caspian region is dynamically changing [40] and try to assess Russia's prospects in the new geopolitical order taking shape in the South Caucasus and the Caspian region [97].

It can be summarized that no detail of the situation in the South Caucasus, the Caspian region, Turkey or along the route of the Southern Gas Corridor has remained beyond the scope of attention of Russian researchers. **We can have no doubt that the huge volume of research activity, in which a number of Armenian scientists are also involved - from Armenia or from the diaspora, is widely used in the work of Russian special services and the relevant state analytical centers.**

Without going into great detail, it can be emphasized that a negative attitude “on a scientific basis” towards the Southern Gas Corridor (SGC) and especially towards the Trans-Caspian Gas Pipeline, considered a very important supplier of natural gas to be transported via the SGC, was expressed as early as 2012. At that time, Ionova defined the Trans-Caspian Gas Pipeline as a “factor of instability in the Caspian region” [25]. Another question is in what way, and to what extent, Russia can influence the ongoing processes along the Caspian – Southeastern and Southern Europe axis. [4]

In Bulgaria, undoubtedly one of the research centers where intensive work is being done on monitoring and analyzing the situation in the South Caucasus and Central Asia is the Laboratory on the Problems of the Black Sea and Caspian Region (LPBSCR) at ANIS. In the focus of the research work of the Laboratory are: the potential of Azerbaijan and the countries of Central Asia (mostly Turkmenistan and Kazakhstan), as well as their practical actions for the diversification of supplies to the energy market in the EU countries [14]; Azerbaijani expansion of the gas markets in Southeastern and Southern Europe, as well as the influence of the European Union's "soft power" on the domestic and foreign policy of Azerbaijan [15], [16]; the current geopolitical and geoeconomic dimensions of the Armenian-Azerbaijani conflict [17]; the geopolitical positioning and place on the energy map of Azerbaijan [13].

The Laboratory also works very seriously on the problems of the so-called "historical" or generational collective trauma. Historical trauma has been studied as a concept and phenomenon of great importance for the behavior of large masses of people and entire societies [35], and comparisons have been made between the manifestations of similar generational collective trauma among Bulgarians [36] and Azerbaijanis [37].

Of course, there are other researchers who have devoted time and effort to work on the topic of the South Caucasus and the Caspian region, either independently or in cooperation with the Laboratory (LPBSCR) at ANIS. Some of the works of such authors are the result of fieldwork in Azerbaijan, and are mainly devoted to the trade and economic relations between Bulgaria and Azerbaijan. [144].

Geoeconomic realities and changes in the geopolitical landscape, even before the final escalation of the war between Russia and Ukraine, are forcing Western researchers

to work in depth on the energy securitization of Europe [110], as well as on the geopolitical vision of the free world for the Southern Gas Corridor [124]. These analyses are carried out in parallel with the assessment of power in EU-Russia relations and with the understanding of the interaction between markets and geopolitics, including in the light of the already escalated military actions in Ukraine [129].

Western researchers pay very serious attention to the Southern Gas Corridor itself. The second phase of the Southern Gas Corridor (SGC) is specifically analyzed as part of the European infrastructure and a factor in the EU's energy security [46]; the SGC is also analyzed as part of international energy networks, as a combination of resources, vision and engineering infrastructure [52]; the Southern Gas Corridor is also considered as a field of collision of various geoeconomic and geopolitical coalitions [53]. Western researchers also carefully analyze the possible roles of Azerbaijan in the implementation of the second phase of the Southern Gas Corridor - SGC [96].

The SGC has also been the subject of a number of scientific publications devoted to specific problems of the operation of this mega-facility. Here we will mention, for example, the analysis of global navigation satellite system data collected along the Southern Gas Corridor and the assessment of expected displacements and deformations [118].

Important issues, such as the construction of the Trans-Caspian gas pipeline, which underpin the sharp increase in the quantities of natural gas that could be delivered via the Southern Gas Corridor and from there – underpin the sharp increase in the geo-economic weight of the corridor and Azerbaijan – are even being considered jointly by Western

scientists and scientists from the Eurasian space.¹⁸ [102]. Similarly, there are publications with “mixed authorship” about trade corridors in the Caspian region. [95].

By the way, the growth of the role of the Southern Gas Corridor is always considered in its synergistic relationship with the "Middle Corridor" - the "Trans-Caspian International Transport Route", whose role has grown enormously since February 2022. [123].

In the period 2021-2023, we also witness the publication of important studies that examine the evolution of the place of the Southern Gas Corridor in the European energy agenda [69]; the geopolitics, infrastructure aspects and assessment of the scale of the SGC [70]; the relations between Europe's energy security and Caspian gas [78]; the geoeconomics of EU energy trade in the context of the Southern Gas Corridor case [91]; the new realities and opportunities facing the SGC, which have arisen after the dramatic change in circumstances after February 2022 [92]; the possibility of forming coalitions for the export of natural gas along the Southern Gas Corridor to Europe in the context of game theory [94].

---

¹⁸ The professor referred to here, Elena Kalyuzhnaya, has a Kazakh scientific and administrative background. She was an advisor to the President of Kazakhstan, but is also known for her connections with Russian higher education institutions such as **МГИМО** and for being an advisor to important figures in the British Parliament and a lecturer at universities in the United Kingdom. See: <https://biography.omicsonline.org/united-kingdom/university-of-reading/professor-yelena-kalyuzhnova-635081>

2. THE EXISTING AND FUNCTIONING PIPELINE INFRASTRUCTURE COMPLEX THAT SUPPORTS AZERBAIJAN'S EXPANSION INTO EUROPEAN ENERGY MARKETS

2.1. НЕФТОПРОВОД „БАКУ-ТБИЛИСИ-ДЖЕЙХАН“ (BTC)

2.2. „Baku-Supsa“ oil pipeline

2.3. Southern Gas Corridor – SGC

2.3.1. South Caucasian gas pipeline (SCP) [131] [132]

2.3.2. Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline - TANAP

2.3.3. Transadriatic Pipeline - TAP

3. PHYSICAL SECURITY ISSUES OF CRITICAL PIPELINE INFRASTRUCTURE OF AZERBAIJAN'S ENERGY EXPANSION

There is no doubt that no one is under the illusion that linear objects such as gas pipelines, which stretch for thousands of kilometers and are of key importance for the energy security of recipients of natural gas (and in the future, methane-hydrogen mixtures or even pure hydrogen) located along their route [16], cannot fail to be the subject of attention from malicious actors.

This is also the opinion of researchers who deal with this issue. As early as 2015, Ilgar Gurbanov raised the question of “The Importance of NATO’s Engagement in the Protection of Critical Energy Infrastructure in the South Caucasus”. [73]

Given the year of publication of his analysis, Gurbanov considers the need to protect the Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) oil pipeline, the Baku-Supsa oil pipeline, and the South Caucasus gas pipeline along the Baku-Tbilisi-Erzurum route. At the same time, it should be noted that his considerations

are fully applicable to the Trans-Anatolian Gas Pipeline (TANAP) and the Trans-Adriatic Gas Pipeline.

Also in 2015, Ilgar Gurbanov outlined the security threats in the South Caucasus based on the then occupation of Azerbaijani territories by Armenia, the results of the war between Russia and Georgia in 2008 (the “08-08-08” war), and the sabotage activities on the pipeline network of the Republic of Turkey. According to him, these circumstances and factors have turned the problems of national security of Azerbaijan and the regional security of the South Caucasus into a problem of the European Union and even NATO. [73]

Following the written above, Gurbanov postulates that the importance of national and political security in Azerbaijan, Georgia and Turkey has increased significantly due to their connection with energy security in Europe. The latter requires a certain degree of protection by NATO for the energy infrastructure in the South Caucasus. For these reasons, the author considers possible ways of cooperation between NATO, Azerbaijan and Georgia to protect the energy infrastructure in the region, refracted through the prism of security threats in the South Caucasus. The article even makes specific proposals for deepening cooperation between NATO, Azerbaijan and Georgia on the issues of energy infrastructure protection. [73]

Ilgar Gurbanov sees the first direction of development of actions on the security of energy infrastructure in the South Caucasus, as well as the Southern Gas Corridor, in the transition from a partnership for “ensuring the security of supplies, to ensuring the physical security” of the facilities. [73] He unequivocally emphasizes that when the Southern Gas Corridor is fully operational (and this is already a fact, I.G. note), many European countries will be able to reduce their dependence on natural gas supplies from Russia. [73]

Here, we can add from today's perspective that Gurbanov's prediction came true totally in 2022, when Russia unilaterally stopped natural gas supplies to Bulgaria and Poland [19]. The stoppage of natural gas to Bulgaria also excluded Greece from natural gas supplies, where „Gazprom“ had previously entrenched itself well with the help of the Greek company „Coupelousos“. Despite these setbacks, the energy crisis in Southeast Europe that the Russian government was preparing through its „geopolitical weapon“ – „Gazprom“ - never materialized, the reason for this being the Trans-Adriatic Pipeline (TAP) and the Greece-Bulgaria Interconnector (IGB), which came into operation on October 1, 2022. [58], [60]

Quite logically and in the spirit of common sense, Ilgar Gurbanov concludes that secure supplies to Europe from and through the South Caucasus region, for which Critical Energy Infrastructure Protection (CEIP) is provided, requires a secure geography, a peaceful environment and physical protection measures. Critical Energy Infrastructure Protection (CEIP) „aims to reduce the vulnerability of energy infrastructure (facilities and pipelines) to external threats, in particular against supply chain disruption from physical attacks (terrorism, sabotage or other acts of violence“). [73]

In support of his thesis, Gurbanov recalls that the Critical Energy Infrastructure Protection (CEIP) came to the agenda with the attack by the armed wing of the Marxist-Leninist Kurdistan Workers' Party (PKK) on the „Baku-Tbilisi Ceyhan“ oil pipeline in 2008, as well as with the war between Russia and Georgia in the same 2008, when the operation of the „Baku-Supsa“ oil pipeline was stopped. In both cases, supplies through both oil pipelines stopped for several days. [73]

Here, special emphasis is placed on the little-known fact to the general public that on July 10, 2015 (seven years after

the Russian-Georgian war „08-08-08“), the separatists in South Ossetia managed to expand the territory they controlled around the settlements of Khurvaleti, Tsitelubani and Orchosani. The South Ossetian paramilitary formations managed to "enclose" additional territory with fences, barbed wire and marking signs. The new „border posts“ of the separatists from South Ossetia were moved 450 meters (!) from the Tbilisi-Gori highway¹⁹.

Even more impressive is the fact that 1,600 meters of the „Baku-Supsa“ oil pipeline appeared this way under the control of the separatists from South Ossetia, following the „rectification“ of the „border“ between Georgia and its rebellious and 100 percent Moscow-protected province. The separatists from Tskhinvali even startede demandcxж that they should be paid a transit fee for the transportation of oil through the pipeline in question.²⁰

Indeed, the amount requested was very small, but it is unnecessary to explain that even a symbolic payment by the company "bp" (the company that owns the oil pipeline, formerly known as "British Petroleum") would be an act of recognition of the separatist "republic" of South Ossetia and the pro-Russian authorities in Tskhinvali. "bp" declares its readiness to build a new section of 1.6 kilometers on the territory controlled by the Georgian government, which in itself is a clear and worthy response to the separatist looting, but there is still anxiety in the air. The reason for this is the fact that the "expropriation" of Georgian territory described above is not a precedent. Five years earlier, in 2010, the separatists managed to "encircle" two square kilometers in

---

¹⁹ Гацмелидзе, Давид, Почему Грузия разочаровывается в прозападном курсе, 23.07.2015, Carnegie Moscow Centre, <https://carnegie.ru/2015/07/23/ru-60818/iddt>

²⁰ Ibid.

the Akhhalgori region. In 2013, there were two more similar incidents.[143]

The physical security of the energy infrastructure in the South Caucasus, as well as its extensions on the territory of the Republic of Turkey, is also called into question by the subversive and terrorist activities of the Kurdistan Workers' Party (PKK). This will be discussed in more detail below, but here we will only pay attention to an event to which Ilgar Gurbanov also attaches great importance. This is the symbolic attack on the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ oil pipeline carried out by Kurdish partisans on August 5, 2008, just two days before the outbreak of the Russo-Georgian War in 2008 (the "08-08-08" war), which led to the suspension of oil transportation through the pipeline. [73]

Gurbanov also draws attention to the fact that on the eve of writing his article in 2015, the PKK had become active again in response to the air strikes of the Turkish Air Force on the camps of Kurdish partisans in Northern Iraq. The Kurdistan Workers' Party began attacking the energy infrastructure on Turkish territory, trying to blow up the gas pipeline coming from Azerbaijan, the South Caucasus Gas Pipeline (SCP) - the „Baku-Tbilisi-Erzurum“ route, the „Iran-Turkey“ gas pipeline and the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline coming from Iraq. [73]

It is known that such sabotage with the explosion of infrastructure sites has been in the style of the Kurdistan Workers' Party guerrillas since the 1990s, for example since 1984. The attack of August 5, 2008, marked the beginning of a series of attacks against various energy infrastructure pipelines in Turkey.

3.1. Explosion on the „Iran-Turkey“ gas pipeline in the vilayet of Ağrı on May 25-26, 2008.

On May 25-26, 2008, a gas pipeline between Iran and Turkey was blown up. According to a statement by Governor Mehmet Çetin to the Anadolu Agency, the explosion occurred a few kilometers from the border with Iran in the eastern Turkish province of Ağrı. Çetin stated that „nothing has been found that would suggest a terrorist attack“. The governor stated that authorities were considering the possibility of a gas leak and that the investigation was ongoing. The fire that broke out as a result of the explosion has been brought under control. [64] However, suspicion remains that a terrorist act was carried out but was covered up by the authorities, and the Kurdistan Workers' Party (PKK) claims to have carried out the sabotage.

3.2. Explosion of the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ (BTC) oil pipeline in early August 2008.

In early August 2008, literally three days before the start of the war between Russia and Georgia, Kurdish separatists blew up the Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) oil pipeline and claimed responsibility for the sabotage and the subsequent fire. They did so on the website of the Kurdistan Workers' Party (PKK).

As a result of the suspension of oil shipments through the pipeline, the price of Brent crude oil on the London Stock Exchange rose by one dollar per barrel. [138] In fact, the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ (BTC) pipeline, which cost US\$4 billion to build, transports more than one percent of the world's oil. It runs from the Azerbaijani shelf of the Caspian Sea to the port of Ceyhan on the Mediterranean coast. [138]

A source from the Turkish company „Botaş“ reported on 8 August 2008 that the fire would last longer than initially expected.

„The method of extinguishing the fire is being discussed with BTC management. Depending on the method used, it could take one to two weeks to put the pipeline back into service“, the Botaş source said. [138]

3.3. Explosion of the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline in the Midyat region on November 21, 2008.

On 21 November 2008, an explosion rocked the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline, which connects southern Turkey with Iraq. A fire broke out and an oil leak occurred. The Turkish authorities reported a powerful explosion in Mardin province, which caused a fire. [98]

According to the Anadolu Agency, quoted by AFP, the local valia (governor) stated that “a fire broke out in the Midyat area, but things are under control.” The executive representative explicitly mentioned the possibility of sabotage, but did not provide any further information. [98]

3.4. The „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ and „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipelines are a common target for guerrillas and saboteurs

The media noted that this is not the first attack on this oil pipeline. Kurdish guerrillas, who have been active in the region for years, have attacked the oil pipeline that connects the Iraqi city of Kirkuk with the Turkish Mediterranean port of Ceyhan several times in the past. The pipeline is a target for the rebels because it carries 70 million tons of crude oil annually. [98]

In addition to Kurdish rebels, the „Kirkuk–Ceyhan“ pipeline is believed to have been attacked by other rebel groups, most notably since the 2003 US invasion of Iraq that toppled Saddam Hussein. [98]

Taking this into account is essential because it shows that the guerrillas associated with the Kurdistan Workers'

Party are not the only armed force that poses a risk to the energy infrastructure in the region. It is seen that in addition to the Kurds, sabotage actions were also carried out by Sunni Muslims from Iraq who felt threatened after the overthrow of Saddam Hussein, who was also Sunni by religion.

It should be emphasized that from a technical point of view, in practice, the risk of attacks on the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ oil pipeline is the same as the risk of attacks on the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline. The attacks could be carried out by various Kurdish rebel factions, more or less affiliated with the PKK, by Iraqi rebels depending on the distribution of forces in the Iraqi government, as well as by mercenaries paid by third parties. This thesis is confirmed by the practice in the region, where attacks on energy infrastructure come one after another, with a certain diversity in the suspected perpetrators.

3.5. Explosion of the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline in Salahuddin province, Iraq, on November 24, 2009.

For example, on November 24, 2009, the media reported that the oil pipeline between Iraq and Turkey was blown up and damaged in the province of Salahuddin. (Again, we are talking about the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline). The Iraqi Ministry of Oil reported that the repair of the damage would take four or more days. The ministry noted that this was the second sabotage of the oil pipeline within a month (there was practically no information about the first attack), and it is possible that this is a signal of an increase in the number of attacks by insurgents against the oil production and transmission infrastructure of Iraq, which at that time was marking the first multi-billion dollar deals with international companies. [54]

An Iraqi Oil Ministry official, who spoke on condition of anonymity, said the „North Oil Company“ sent a memo to

the ministry on November 23, 2009, stating that the attack took place between the town of Shirqat and the oil refinery in Baiji. The town of Shirqat is known to have been for a long-time an al-Qaeda stronghold. The memo was marked "secret and urgent". [54]

The memorial note also said:

„Four days ago (this dates the attack to November 19, 2009, I.G. note) a sabotage bomb attack damaged the strategic oil pipeline near Shirkat. Restoration work is ongoing. It is difficult to say when the flow of oil will be restored. It is expected that the repair work will be completed within three to five days“. [54]

A London-based logistics source reported that the oil flow stopped on November 21, 2009, which roughly coincides with the date of the sabotage mentioned in the „Northern Oil Company“ memo. The source reported that a tanker in Ceyhan was expecting to be loaded with crude oil from Kirkuk, but this did not happen. [54]

Meanwhile, media reports indicate that in late October of the same year, an attack on the Mosul oil pipeline also halted Iraqi oil supplies to Ceyhan until November 2, 2009. The pipeline normally carries about 500,000 barrels of crude oil per day. [54]

Here is the place to say something about the context of the attack described. The Iraqi oil industry, destroyed by decades of war, sanctions and lack of investment, has been the target of frequent bombings and even suicide attacks since the American invasion in 2003. The overthrow of Saddam Hussein, who was a Sunni Muslim, triggered a war between Shiites and Sunnis and clashes between tribes. The intensity of the fighting reached a „very high temperature“.

Due to the above circumstances and the associated significant insecurity in the region, the „Kirkuk–Ceyhan“ pipeline remained largely inactive until 2007. [54] In 2009,

the attacks on Iraqi oil infrastructure became less frequent. This generally reflected the decline of the confrontation in the country at that time.

However, a new factor emerged that could detonate a new wave of violence. A few weeks before the November 19, 2009 sabotage, the Iraqi Ministry of Petroleum signed its first major agreements to develop new oil fields with major global oil companies since the US invasion.

Britain's BP and China's CNPC have reached a final agreement to develop Iraq's largest field, „Rumaila“, while groups led by Italy's „Eni“ and the US giant „Exxon Mobil“ have secured initial deals for „Zubair“ and „West Qurna Phase One“. Days before the pipeline attack, Japan's „Nippon Oil Corporation“ and its partners are expected to sign an initial deal for the „Nassiriya“ field any day now. The deals have been presented as a major success for the government of Nouri al-Maliki, which is dominated by Iraqi Shiites. [54]

In addition, in November 2009, it became clear that the Iraqi government planned to hold a second round of oil field auctions in December, offering 10 largely undeveloped fields to international oil companies. The Maliki government hoped that these deals will catapult Iraq to third place in world oil production, providing it with the billions in investment it needs to rebuild its oil industry.

In principle, these were good news for Baghdad, but this way was created an alarming expectation that radical Sunni Islamist formations such as Al Qaeda in the first place will try to sabotage the work of the Maliki government in anticipation of the 2010 elections. As it turns out, that is what is happening.

3.6. Attack on the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline on July 3, 2010 near Midyat, Mardin vilayet in the Republic of Turkey

On July 4, 2010, the media reported that Kurdistan Workers' Party (PKK) guerrillas had once again attacked the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline, which connects Iraq and Turkey. At the time of the attack, the pipeline carried about a quarter of Iraq's oil exports. At the time of the sabotage, the 960-kilometer pipeline was transporting an average of 500,000 barrels of oil per day from the oil fields near Kirkuk in northern Iraq to the oil terminal in Ceyhan. [105]

Interestingly, the Kurdish guerrillas intervened after the oil pipeline was stopped due to a technical malfunction on Iraqi territory. The oil pipeline was stopped on July 1, 2010, due to an accident on Iraqi territory. On the night of July 3, 2010, the PKK guerrillas blew up the oil pipeline on Turkish territory. According to sources from the Turkish security services, the explosion occurred at a known hot spot from previous incidents, near the city of Midyat, in the Mardin vilayet, not far from the border with Syria. What is significant in this case is that the sabotage came after the Kurdistan Workers' Party (PKK) canceled the previously announced 14-month ceasefire in June 2010. [105]

The attack in question marks a certain escalation of PKK attacks. As it was mentioned above, the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline was practically paralyzed in the period 2003-2007 due to constant diversions, sabotage and technical problems. Subsequently, the security of the oil pipeline and its operational qualities improved, but attacks on Iraqi territory continued. Separately, the „wear and tear“ of the facility and its poor maintenance for years contributed to the constant difficulties in its operation. Until 2010, attacks on Turkish territory were much rarer than the sabotages in Iraq.

Therefore, the 2010 incident became something of a “milestone” in the history of the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline.

Ultimately, on Turkish territory, BOTAS (the Turkish state-owned operator of the pipeline energy infrastructure) teams dealt with the situation and on July 5, 2010, the oil flow through the pipeline was restored. On the Iraqi side, the oil supply through the pipeline was restored on July 4, 2010. This was announced by the „North Oil Company“. It is entirely possible that the PKK attack was provoked precisely by the desire to continue the blockade of the oil pipeline. [105]

3.7. PKK blows up „Iran-Turkey“ gas pipeline on July 21, 2020, as an „invitation“ to start negotiations with the Turkish government

On July 21, 2020, PKK rebels blew up a gas pipeline between Iran and Turkey. The Kurdistan Workers’ Party (PKK) claimed responsibility in an email sent to CNN by Roj Welat, a spokesman for the group based in a camp in northern Iraq in territory not controlled by the Baghdad government. It said: „We, the guerrilla forces, take responsibility for the sabotage that was carried out“. [142]

At the time, Turkey was reeling from another bloody summer of clashes with the PKK, the latest in a conflict that was then marking its 25th anniversary. The diversion has been preceded by two heavy clashes between Kurdish guerrillas and Turkish security forces, in which many casualties had been incurred. The Turkish side claimed that seven Turkish soldiers have been killed.

On 20 July 2010, the Turkish military announced that six soldiers have been killed and nine wounded after the rebels attacked government troops operating in the eastern province of Hakkari before dawn. In a separate incident, the

military reported that one soldier has been killed after being shot at in Van, another eastern Turkish vilayet. [142]

In a written statement, the governor of the eastern Turkish vilayet of Ağrı blamed the explosion on “members of a separatist terrorist organization.” [142]

In June, before the July 21, 2010 attack, PKK spokesman Roj Welat made the following statement on the phone to CNN:

“If the military operations and political operations against the guerrillas and the Kurdish people do not stop, the PKK’s actions will spread to the cities.”

In his email dated July 21, 2010, Welat announced a new proposal to disarm thousands of PKK fighters and send them back to their homes in Turkey, under the auspices of the United Nations.

“To do this, there must first be a bilateral ceasefire,” Welat wrote.

The PKK has also set other conditions, including the release of Kurdish prisoners, including PKK leader Abdullah Öcalan, and the formation of an independent truth and reconciliation commission modeled on South Africa after the fall of apartheid. [142]

Accordingly, a senior Turkish government official, speaking on condition of anonymity, told CNN that Turkey was unlikely to respond to the PKK’s offer, made via Welat’s email. At the time, Ankara was following its practice of refusing to negotiate or communicate with a group it had officially designated a terrorist organization. [142]

From today’s perspective, it can be said that the proposal sent after the attack of July 21, 2010, was not an improvisation or disinformation, but a step in the implementation of a long-term strategy with which the Kurdistan Workers’ Party sought to achieve something like an „honorable peace“.

The latest developments in the relations between the PKK and the Turkish government since 2025, accompanied by the statement of the self-dissolution of the Kurdistan Workers' Party and the demonstrations of its disarmament, show that the organization has been pursuing some form of legalization of its members for many years. The correspondence of July 21, 2010 is a signal indicating that this strategy has been followed by the PKK for more than 15 years.

Otherwise, from a technical point of view, the sabotage by Kurdish guerrillas was undoubtedly spectacular. Turkish television showed footage of a fire burning white-hot at night, illuminating the entire surrounding area. A BOTAŞ official, who requested anonymity, told CNN that the fire has been extinguished, but it will take at least six days to resume natural gas supply through the pipeline. In the meantime, BOTAŞ increased the flow of gas from Azerbaijan to compensate for the disruption to the pipeline. [142]

3.8. Halting of natural gas exports from Iran to Turkey on July 29, 2011, following sabotage of the gas pipeline in Northwestern Iran

Evidence that the region's oil and gas transmission infrastructure is vulnerable and in need of both ongoing maintenance and physical protection, continues to pile up in the newsrooms. On July 29, 2011, Majid Boujarzadeh, a spokesman for the „National Iranian Gas Company“, told Iran's oil ministry news agency, SHANA, that “natural gas exports to Turkey have been temporarily suspended following an explosion in a pipeline in northwestern Iran.” [112]

3.9. Halting of Iranian natural gas exports to Turkey on August 11, 2011, following sabotage of the pipeline from Tabriz to Ankara

On 11 August 2011, Iranian natural gas supplies to Turkey were halted. The cause was an explosion in the Iran-Turkey pipeline, through which the exports were made. On 12 August 2011, the Turkish Ministry of Energy confirmed that the pipeline, which runs from the large Iranian industrial city of Tabriz to the Turkish capital Ankara, had been shut down. The news of the natural gas supply being halted was accompanied by the more reassuring announcement that restoration work was already underway and was expected to be completed in about a week. [113] Al Jazeera also reported on the attack on 12 August 2011, without providing any details other than that a fire had broken out. [42]

At the time, Turkey was importing 11 billion cubic meters of Iranian natural gas annually through the pipeline. Its shutdown naturally caused discomfort for both industry and domestic consumers, and the Turkish authorities were forced to temporarily increase imports of Russian and Azerbaijani gas while the restoration work was ongoing. [113]

This incident, which quickly became clear to be the result of sabotage, was preceded by another explosion in July 2011, which did not attract as much media attention. Then, natural gas exports from Iran to Turkey were also briefly halted. However, the pipeline was quickly repaired and gas flow resumed just a day later. [113]

According to a report by the Kurdish news agency AK News, the PKK claimed responsibility for the August 11, 2011 sabotage operation. This is not surprising, as the pipeline has been the target of repeated attacks by the separatist PKK militia.

The military leader of the HPG (People's Defense Forces, which is a wing of the PKK), Dozdar Hamo, told AK News:

“HPG guerrillas blew up the pipeline between Iran and Turkey to cause economic damage to both countries, which are enemies of the Kurds.” Hamo also reported that HPG fighters attacked the security company guarding the pipeline. “A number of the company's vehicles were burned,” he said. [113]

3.10. Stoppage of oil supply through one of the pipes of the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline on April 5, 2012, due to an explosion and fire near the city of Idil

On 5 April 2012, a Turkish official reported that explosions and a fire was the reason for shutting down one of two twin pipelines in southeastern Turkey that carry oil from Iraq to the Ceyhan terminal on the Mediterranean Sea. The official, who spoke on condition of anonymity, said that explosions near the southeastern city of Idil, Şırnak vilayet, had caused a fire in the pipeline, forcing authorities to shut it down early that morning. He said the fire had been extinguished and that oil flow from Kirkuk to Ceyhan was flowing through the second, parallel pipe of the pipeline. [65]

The anonymous Turkish official has suggested that the explosions may have been deliberately caused, given the repeated attacks on the pipeline by Kurdish rebels in previous years. He has acknowledged that it is unclear when the damaged pipeline will be reopened. [65] Overall, the case has remained largely out of the public eye, as the Turkish authorities' desire was likely.

3.11. The PKK blew up the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline on July 20, 2012, near the town of Midyat in Mardin vilayet

Three months later, late on the evening of July 20, 2012, the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline suffered another explosion, causing a fire. The fire broke out at 11:00 p.m. local time (21:00 GMT), near the town of Midyat in Mardin vilayet, close to the Syrian border.

Fortunately, no one was killed or injured, but otherwise things were going as they happened in April. One of the twin pipes of the pipeline was damaged. The second pipe remained intact, but was briefly stopped for safety reasons. At that time, the two pipes of the pipeline transported 25 million tons of oil per year. [49]

Firefighters managed to put out the fire by the next day, July 21, 2012, but restoration work still had to be carried out. A Turkish official, who asked to remain anonymous, said he could not commit to a date when oil supplies to Ceyhan would be restored. The same anonymous official reported that the most likely cause of the explosion and subsequent fire was sabotage.

Turkish authorities blamed the sabotage on the Kurdistan Workers' Party (PKK). The latter, on its side, almost gladly took responsibility for the attack. Confirmation that the PKK was behind the explosion and fire was also provided by the website “Firat News”, which is known to be affiliated with the PKK. [49]

3.12. Attack on the Iran-Turkey gas pipeline on October 19, 2012, near the town of Eleskirt in the vilayet of Ağrı

Three months later, on 19 October 2012, another attack on energy infrastructure in Eastern Anatolia was reported. This time, the attack targeted the „Iran-Turkey“ gas pipeline.

It occurred near the town of Eleskirt in the vilayet of Ağrı. The explosion halted the flow of natural gas from Iran to Turkey. Twenty-eight Turkish soldiers were also injured, who, according to a Turkish official, were passing by the pipeline in a military vehicle. [100]

This appears to be the second attack on the pipeline this month, with the previous attack having received little publicity. This time, Kurdish rebels claimed responsibility for a bomb attack on the „Iran-Turkey“ pipeline. Clashes between Kurdistan Workers’ Party (PKK) guerrillas and the Turkish military were intensifying at the time, catalyzed by the outbreak of the conflict in Syria. [100]

It turns out that in a short period of time, at least three explosions have interrupted natural gas supplies from Iran (twice) and Azerbaijan (once). The Iran-Turkey pipeline incident, announced on October 19, 2012, is the latest in a series. It was preceded by an explosion that stopped the flow of Iranian gas to Turkey on October 8, 2012, for which Turkish authorities again blamed the PKK. Four days earlier, a mysterious explosion stopped the flow of Azerbaijani gas through the SCP (“Baku-Tbilisi-Erzurum”) pipeline, which is part of the Southern Gas Corridor. [50]

According to the state-run Anadolu Agency, the governor of Ağrı, Mehmet Tekinarslan, said the explosion was caused by a remote-controlled bomb. The injured soldiers, however, suffered only minor injuries. The governor also said that security along the pipeline had been increased, but did not commit to a date for the resumption of natural gas supplies. [100]

Russian gas supplier „Gazprom“ immediately announced that it would increase its supplies to Turkey due to the disruption of the flow from Iran. Gazprom explained that this would be at the request of BOTAŞ, the Turkish state-owned gas and oil transportation company. [100]

3.13. Oil supply disruption following a bomb attack on the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline on May 15, 2013, in the Al-Shurgat area, north of Baiji, Iraq

On 15 May 2013, crude oil exports from northern Iraq were halted once again after a bomb attack on the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline. The sources of the information were an Iraqi familiar with the matter and a shipping agent from the Middle East. The media noted that this was the second such disruption in less than a week. In 2013, Iraq exported an average of 300,000 to 350,000 barrels of oil per day through the pipeline. [77]

“The attackers blew up part of the pipeline using six bombs placed under the pipeline,” the Iraqi who witnessed the sabotage told „Dow Jones Newswires“, quoted by „Hydrocarbon Processing“. According to him, the sabotage took place in the northern part of the Al-Shurghat area, north of Baiji, about 200 kilometers north of the capital Baghdad.

“It could take three days to repair the damaged section of the pipeline,” the Iraqi source said. A Middle Eastern shipping agent in the Mediterranean port of Ceyhan confirmed that oil flows had been halted. Three ships were waiting at the port of Ceyhan to load up with crude from Kirkuk, the shipping agent said. [77] The sabotage and the associated delays in crude deliveries were also confirmed by the Iraqi publication „Iraq Oil Report“. [43]

The previous week, the pipeline had been cut at a location not far from the site of the sabotage to smuggle crude oil. Oil flow was restored after the damaged section was repaired. Shipping agents said they had managed to pump about 2.6 million barrels of oil before the new attack. [77]

The pipeline was unable to return to service for nearly a month. But less than two weeks after oil flow was restored,

the pipeline was blown up again. On July 29, 2013, media reported that the „Kirkuk-Ceyhan“ pipeline had been taken out of service again. [44]

3.14. Sabotage on August 16, 2013, against the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline, near the Al-Shura area, 60 kilometers south of Mosul

On 16 August 2013, another sabotage attack was carried out on the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline. The explosion occurred at 01:00 GMT near the Al-Shura area, 60 km south of Mosul. The information came from two officials of the Iraqi Ministry of Petroleum. They stated that the damage would be repaired within 48 hours. [45] One of the two informants explained:

“The attackers buried a mine in the shoulder of the road, right next to a section of the pipeline.”

According to the Ministry of Petroleum, the 900 km oil pipeline has been attacked about 30 times since the beginning of 2013. [45]

3.15. Explosion on the „Iran-Turkey“ gas pipeline on July 27, 2015 in the vilayet of Ağrı, about 15 kilometers from the border with Iran

On July 28, 2015, the Turkish Minister of Energy, Taner Yıldız, announced that an explosion on the gas pipeline between Iran and Turkey had caused a major fire and that natural gas supplies had been halted, although the fire was quickly brought under control. Despite the successful work of firefighters, the fire remained a global news spectacle, with footage of it even being shown on Chinese television. [67]

According to the minister, the explosion occurred late on the evening of July 27, 2015 in the province of Ağrı, about

15 kilometers from the border with Iran. Taner Yıldız suggested that it was a sabotage by Kurdish rebels. [66]

Observers at the time noted that the attack came amid another escalation in the confrontation between the Kurdistan Workers' Party (PKK) and the Turkish government in the weeks before the incident. At the time, Turkish security forces were launching simultaneous attacks on Kurdish rebel bases in northern Iraq and against Islamic State in Iraq and Syria.

3.16. Kurdish guerrillas attack the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline on July 29, 2015, in the Şırnak vilayet - Cizre district, about 18 kilometers from the border with Iraq

Meanwhile, two days later, on 29 July 2015, Kurdish guerrillas attacked the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline. The sabotage took place in the Şırnak province, in the Cizre district, about 18 kilometres from the Iraqi border. [126]

The action had a strong political impact. It was condemned by the Kurdish regional government in the autonomous region in northern Iraq. The leaders of the Kurdish autonomy in Iraq strongly condemned the attack, which they attributed to the Kurdistan Workers' Party (PKK). For them, the normal functioning of the oil pipeline is the basis of the livelihood of the population in northern Iraq and they do not sympathize with the PKK's displays of force. The PKK, for its part, did not refute this claim. [120]

At the time, the „Kirkuk–Ceyhan“ pipeline was reported to have a maximum operating capacity of 400,000 barrels per day, but the actual throughput of the facility was 300,000. According to the Office of the Special Inspector General for Iraq Reconstruction, the pipeline's reduced productivity was largely due to the ongoing attacks that frequently disrupted its operations, despite the pipeline's capacity to keep 1.6 million barrels per day. [120]

3.17. PKK targets the construction of the Trans-Anatolian Gas Pipeline (TANAP) and the Southern Gas Corridor – July 30, 2015 – August 4, 2015

The PKK was quick to target the „Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline“ (TANAP) under construction. On 30 July 2015, PKK militants attacked a freight train carrying structures for the TANAP construction project. One railway worker was killed. [121] [122]

At that time, an atmosphere of “well-organized chaos” was once again created in Eastern Anatolia. A few days after the sabotage of the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline, on August 4, 2015, the „Baku-Tbilisi-Erzurum“ gas pipeline, also known as the „South Caucasian Pipeline“ (SCP), which is part of the „Southern Gas Corridor“, was sabotaged. The news was reported personally by the governor of Kars to the Anadolu Agency. At that time, Turkey imported 6 billion cubic meters of natural gas annually from Azerbaijan through this pipeline, which is fed by the Shah Deniz natural gas field located on the Azerbaijani part of the Caspian shelf. [139]

Gunay Özdemir, governor of the northeastern Turkish vilayet of Kars, said the explosion occurred in the early hours of August 4, 2015, at a section of the pipeline located in the Sarıkamış district. (Authorities would later clarify this information, adding that the explosion occurred in the Sarıkamış district, about 150 kilometers east of the SCP pipeline’s terminus in the Turkish city of Erzurum.) The flow of natural gas was cut off in the nearby village of Yagbasan for security reasons.

“An investigation into the explosion is underway and necessary measures have been taken,” Özdemir was quoted saying by the Anadolu Agency. [139]

According to Reuters, Energy Minister Taner Yıldız said in a written statement that the flow of gas through the

pipeline had been stopped following sabotage by the outlawed Kurdistan Workers' Party (PKK) in the early hours of August 4, confirming the information given by the governor of Kars. [139]

An anonymous source told Reuters that the explosion occurred on the side of the gas pipeline near the settlement of Posof, which is owned by the Turkish state-owned company BOTAŞ. The explosion damaged the pipeline, but the source said that at the time of the sabotage, the flow of gas through the pipeline had been stopped, most likely for repairs. The attack came days after the PKK attacked an oil pipeline carrying crude oil from Iraq to Turkey. The attack took place not far from the Turkish-Georgian border near the town of Posof in the Ardahan vilayet. [116]

“There was no gas flow through the pipeline, so we will not see any negative impact on demand,” the anonymous source told Reuters, as quoted by the „Hürriyet Daily News“. [139]

A similar statement was made by BP, (the „British Petroleum“ company), which said that scheduled maintenance work on the Shah Deniz platform had begun on 2 August 2015, and that work on both the platform and the Sangachal terminal had therefore been suspended the previous day. (The attack took place on Tuesday, and work was suspended on Monday.) [109]

3.18. A wave of comments and speculation following the attack on the „Baku-Tbilisi-Erzurum“ gas pipeline – more „South Caucasian Pipeline“ (SCP)

Observers are quick to point out that the damaged gas pipeline comes not from Iran but from Azerbaijan and is fed by a field operated by the British company BP. Some are even quick to trumpet that this sabotage “undermines Washington’s strategy of [building] energy pipelines that

would weaken Russia's grip on its neighbors." It is also emphasized that the attacked gas pipeline is "one of three pipelines supported by the United States, all three of which originate in Baku and create a chance for Azerbaijan to be economically and politically independent from Russia." [103]

It is emphasized that less than a month earlier, on July 13, 2015, South Ossetian separatists (practically Russia) seized a section of about 1,600 meters of another pipeline operated by BP, the Baku-Supsa oil pipeline, an event discussed above. BP has been criticized for not commenting on any of the attacks listed. BP's statement regarding the section seized by pro-Russian South Ossetian separatists has also been criticized. BP stated that "the company had long intended to abandon the seized section of the pipeline and replace it with a new section further into Georgian territory." [103]

Comments were made that since a global British company like BP (British Petroleum) does not object to the seizure of a section of the „Baku-Supsa“ pipeline, it, together with the US government (!) "are tempting Russian President Vladimir Putin to escalate his challenge westward into Georgia, through whose territory all three US-backed pipelines pass." (This refers to the SCP gas pipeline – „Baku-Tbilisi-Erzurum“ and the two oil pipelines „Baku-Ceyhan“ and „Baku-Supsa“. [103]

It was also emphasized that the series of attacks on energy infrastructure in the region was undoubtedly coming from the Kurdistan Workers' Party (PKK), with which, according to commentators, negotiations were suspended "on July 28 after two years of remarkable warming of relations." Meanwhile, analysts see the turn in the relations of the government of the Republic of Turkey with the PKK as an attempt by President Tayyip Erdogan to force new

elections and strengthen his political influence within the country. It is also emphasized that it is more than certain that the Kurdish guerrillas consider the SCP gas pipeline a legitimate target. [103]

It is a fact that in August 2015, sabotage was carried out twice on the SCP route – „Baku-Tbilisi-Erzurum“, leading to explosions, footage of which was distributed by the PKK on social networks. These sabotages led to a 13-day interruption of supplies and, accordingly, about 200 million US dollars in losses for Azerbaijan, according to expert estimates. [121]

Particularly alarming is the commentary of the observer Güneş Kömürçüler, made in mid-August 2015. She does not hide her concern about how the series of attacks on pipelines in Turkey will affect its reputation as a reliable trading partner. She writes:

“Over the past month, a series of explosions have hit important energy pipelines in eastern and southeastern Turkey. **If the necessary measures are not taken to stop such attacks, they will have a devastating impact on Turkey’s strategic goal of becoming a reliable energy corridor or energy hub in the future.** (Bold font added by I.G.)

The „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline was attacked in the southeastern province of Şırnak in late July. To put the price in perspective, let’s recall the written statement issued by the Kurdistan Regional Government in northern Iraq, which condemned the attack. The regional government said that repeated attempts at theft and sabotage against the pipelines that carry crude oil from the Kurdish autonomous region in Iraq to the Turkish port of Ceyhan since July 27 have led to a near-total halt in the flow of crude oil, costing an estimated \$250 million.

Then, on July 28, saboteurs attacked a pipeline carrying natural gas from Iran to Turkey in the eastern province of

Ağrı. The pipeline, which carries 10 billion cubic meters (bcm) of Iranian gas across the border with Turkey annually, was frequently attacked by Kurdish militants in the 1990s. Another explosion hit the „Baku-Tbilisi-Kars-Erzurum“ pipeline, which carries about 6 billion cubic meters of Azerbaijani gas to Turkey annually, in the early hours of August 4.” [99]

After describing the “state of the art” of the situation surrounding sabotage actions on pipelines in Eastern and Southeastern Anatolia in 2015, Güneş Kömürçüler raises the key question:

“The capacity of these pipelines is relatively small compared to the pipelines planned or desired to be built through Turkey, which wants to take on a much larger share of Europe’s future energy needs through several future pipelines. Given the growing demand for gas, experts predict that Europe will have to import 80% of its gas by 2030, compared to around 65% today. Although Europe plans to reduce its high dependence on Russian gas (or perhaps exactly because of this circumstance, note I.G.), Turkey will play a key role in transporting energy supplies to Europe from other neighboring countries, including Iraq or even Iran.” [99]

Güneş Kömürçüler once again returns to the topic of the scale of, sabotage and terrorist acts on the attacked pipelines, on which rests the energy security of the Republic of Turkey then (and even now. I.G. note):

“According to a recent memorandum by the Caspian Strategy Institute (HASEN), terrorist attacks on energy facilities increased to a share of 20 percent of all terrorist attacks worldwide in 2013, compared to around 2.5 percent in the mid-1990s. A total of 9,500 attacks were carried out on energy facilities, mainly pipelines, between 1980 and 2012, according to data from the Energy Infrastructure

Attack Database. The majority of these attacks occurred in Iraq, Colombia and Pakistan, according to the HASEN memorandum.” [99]

Here, for comparison, we can note that according to an analysis by Nikita Odintsov, based on the Global Terrorism Database (<https://www.start.umd.edu/data-tools/GTD>), in 2016, PKK militants carried out 44 attacks on “utility” facilities, which is far from the largest share of their actions – military facilities were attacked 728 times, the police – 424 times, private individuals and their property – 412 times, business facilities – 246 times, transport – 94 times, educational institutions – 86 times. Only then do “utility” facilities come in with their 44 times [111].

However, attacks carried out specifically against energy infrastructure facilities such as gas pipelines, oil pipelines, etc. are even fewer. From 1991 to 2016, the number of such attacks did not exceed nine per year, and in total for the entire period was about thirty six (36) [111]. Nevertheless, the damage from a single attack can be so extensive that even one successful such action can be “cost” as much as many years of terrorist activity.

In fact, after the resumption of hostilities between the PKK and the Turkish state in July 2015, society quickly witnessed several attacks by Kurdish separatists against energy infrastructure facilities. On July 28, 2015, the Turkish-Iranian gas pipeline was attacked, even within the city of Ağrı [71].

On the morning of July 29, 2015, not far from the town of Silopi (Şırnak province, near the Iraqi and Syrian borders), the aforementioned sabotage of the „Kirkuk-Yumürtalık“ oil pipeline, owned by the state-owned pipeline corporation BOTAŞ, was carried out. On August 24, 2015, a gas pipeline was blown up near Sarıkamış [71].

Based on the sharp increase in attacks and terrorist acts against energy infrastructure in Turkey and considering the “leading role” in the world of similar forms of sabotage in Iraq, the observer rightly insists that when a bear plays in its neighbor’s yard, the owner must also take measures:

“A number of serious measures must be taken immediately to prevent such attacks, as maintaining trust is key to achieving any country’s economic goals, including in the energy sector. This is particularly important for Turkey, which imports almost everything for its energy needs from neighboring countries. It is clear that the recent explosions have increased the risks for energy companies to operate, especially in the eastern and southeastern parts of the country.” [99]

At the time, Turkish authorities announced the deployment of thermal imaging cameras and mounted patrols to increase security around key oil and gas pipelines to protect energy supplies.

However, the observer doubts whether such measures will be enough. From her perspective, as of August 2015, the measures taken have not been effective. She believes that sabotage will continue until the root cause of the problem is addressed. For this reason, her message is that “the continuation of the Kurdish peace process is crucial both for maintaining Turkey’s energy security and reliability, and for saving human lives.” [99]

While some observers believe that relations between the Turkish government and the Kurdistan Workers' Party have sharply deteriorated due to pressure from President Erdogan and his desire to dominate Turkish public space, others tend to attribute this to the intervention of a third factor, namely the „Islamic State“.

3.19. Azerbaijani media report worsening of the situation following a suicide bombing on July 20, 2015 in Suruc

According to the Azerbaijani political website REPORT.az, the security situation in Turkey deteriorated after a suicide bombing in the Turkish border town of Suruc on July 20, 2015. The attack killed at least 32 people, most of whom were Kurds. The Islamic State was behind the attack. This terrorist act also triggered new violence, and two days later, two police officers were killed in the southern Turkish town of Ceylanpınar. Following the killings of the police officers, the PKK claimed responsibility for the killings, alleging that the police were supporting the Islamic State. [107]

3.20. August 24, 2015 attack on a gas pipeline in the southeastern Turkish vilayet of Kars. Does Russia have a role in the Kurdish guerrilla war?

Either way, the gates of hell have opened again and new diversions and sabotage were not late to come. On August 24, 2015, a group of armed persons attacked a gas pipeline in the southeastern Turkish vilayet of Kars, which led to an explosion. The information about what happened is from local media.

According to the Azerbaijani website REPORT.az, citing the Turkish newspaper „Daily Sabah“, in the late hours of August 24, 2015, about 20 militants attacked the gas pipeline from two directions. The governor of Kars, Günay Özdemir, stated that the two parallel attacks were carried out by militants from the Kurdistan Workers' Party (PKK). [107]

The attack of August 24, 2015, prompted Azerbaijani researcher Orhan Gafarli Ph.D.²¹ to ask in the pages of an „Jamestown Foundation“: “Could Russia have played a role in the recent PKK attacks on Turkish pipelines?” [71] He wrote:

“The rapid series of terrorist attacks on gas and oil pipelines in Turkey raises some interesting questions. On the one hand, the PKK organization has been accused of and/or admitted to participating in all of these acts of sabotage. But it is worth noting that the PKK has not carried out such activities in the past. (This statement by Orhan Gafarli Ph.D. is not entirely historically accurate, I.G. note.) Furthermore, the timing of this recent series of pipeline attacks coincided with increasing tensions in Turkish-Russian relations. [71]

In particular, following the June 7 parliamentary elections, the failure of the former ruling Justice and Development Party (AKP) to form a new governing coalition also created problems for the implementation of Moscow’s proposed „TurkStream“ gas pipeline project. In fact, by then, Turkey and Russia had not yet signed an agreement on „TurkStream“, although negotiations were expected to resume after November – following early parliamentary elections in Turkey scheduled for November 1 and President Recep Tayyip Erdogan’s meeting with his Russian counterpart Vladimir Putin during the upcoming G20 summit on November 14-th.

According to some observers, Moscow and Ankara have not yet signed a deal on „TurkStream“ because Russia has not offered a 10.25% discount on the price of Russian gas sold to Turkey. Having reached an agreement on the prices

---

²¹ Orhan Gafarli holds a Ph.D. degree in International Relations from Ankara University; he also worked at the „Davis Center for Russian and Eurasian Studies“ at Harvard University in the USA.

of gas transported via the West Stream pipeline (which runs through Ukraine and then south to Thrace), Turkey wants the pricing details of the TurkStream deal to be negotiated separately. However, Russia is in favor of combining discussions on Turkey's desired 10.25% discount on gas prices with negotiations on the TurkStream project. [71]

Turkey's aim in this case is to bring different terms to the negotiating table for the new pipeline and hopes to avoid incorporating the "take or pay" gas purchase clauses of previous agreements into this new pipeline project. In an interview with „Global Bakış“ magazine, energy expert Gurkan Kumbaroğlu stated:

“However, the Turkish side has already reached an agreement with Russia within the framework of the „TurkStream“ project regarding two of the four pipelines crossing under the Black Sea. Together, the four planned pipelines will have a total export capacity of 63 billion cubic meters (bcm) of gas. The capacity of the two pipelines that have been authorized is 15.75 bcm. The aim is for the gas from these pipelines to be used mainly in the Turkish domestic market” („Global Bakış“ magazine, 28 July). [71]

Kumbaroğlu also noted:

“A conference is planned to bring together the energy ministers of Russia, Azerbaijan and Turkey with Gazprom CEO Alexei Miller, ahead of the G20 summit to be held on November 14 in Antalya.” He pointed out that this would be a win-win project for Turkey, Russia and the European Union, thus enabling all parties to overcome previous obstacles in the negotiations (Sabah newspaper, August 1).

The existence of a connection between the scheduling of the postponed Russian-Turkish energy talks and the subsequent PKK attacks on Turkish oil and gas pipelines is an intriguing question. One explanation for the PKK's decision to blow up the Kirkuk-Yumurtalık pipeline (which

carries oil from Iraqi Kurdistan to Turkey) is the ongoing dispute between the militant group and President Masoud Barzani, leader of Iraqi Kurdistan (Al-Jazeera, August 2). [71]

But even so, this does not explain the PKK's repeated attacks on the South Caucasus Pipeline, a key segment of the Southern Gas Corridor project, which aims to deliver Azerbaijani gas to Europe and is a direct competitor to Russia's proposed TurkStream. As such, the main international player opposing the completion of the Southern Gas Corridor was Moscow; but the question arises, could Russia actually have had a hand in the recent PKK attacks on Turkish pipelines?

According to Sedat Laçiner D.Sc., former president of the „International Strategic Research Organization“ (USAK) and former rector of „Çanakkale Onsekiz Mart University“:

“Since [the Kurdistan Workers' Party] was founded, there have been close relations between the PKK and Russia. They have cooperated on various issues, including arms transfers, both during the period when the party had bases in Syria and afterwards.”[71]

Furthermore, he adds:

“Russia, Iran and [President Bashar] al-Assad's Syria perceive the PKK as one of the main tools to thwart Turkey in the region” (Buğün newspaper, November 2, 2013). It should be noted that a large, if not the majority, of the PKK's weapons and explosives are supplied by Russia (Today's Zaman, June 24, 2010; Wikileaks.org, February 19, 2013; UPI, October 4, 2010).

Further evidence that the PKK may have been used as a tool for Russian pressure on Turkey comes from the fact that in early August, Russian Prime Minister Dmitry Medvedev called the Turkish government's military operations against the PKK illegitimate (Infocenter.media, August 6).

However, Moscow has not leveled similar criticisms at the PKK for its fight against Turkey.

In fact, it is entirely possible that the PKK could serve Russian interests without any direct orders from Moscow. And while Moscow's regional interests appear to coincide with the consequences of the PKK's actions, the fate of the Southern Gas Corridor and energy security in Anatolia and the South Caucasus could continue to be at risk.”[71]

Of course, pro-Russian commentators would indignantly reject such doubts, especially in 2015. However, subsequent events increasingly suggest that the question asked by Orhan Gafarli Ph.D., was not at all devoid of meaning.

3.21. The Syrian Kurdish Democratic Union (PYD) opens its first representative office outside Syria. It is in Moscow.

In February 2016, the Syrian Kurdish Democratic Union (PYD) party opened its first representative office outside Syria. It was in Moscow. The Kurdish spokesman at the ceremony hailed the event as a “historic moment for the Kurdish people,” then stated verbatim:

“Russia is a great power and a prominent actor in the Middle East. In fact, it is not only an actor, but also a scriptwriter.” [121]

The PYD party is an offshoot of the Kurdistan Workers' Party, known as the PKK. The events described here come at a time of extreme tension in relations between Turkey and Russia – on November 24, 2015, the Turkish armed forces shot down a Russian warplane in Syria. This led to an unprecedented strain in relations between Moscow and Ankara, and President Putin gave the green light for the demonstrative opening of the PYD's representative office in the Russian capital.

However, the reason is not only the downing of the Russian military plane. On the eve of the “aircraft crisis”, Turkish President Recep Tayyip Erdogan began to accelerate projects to limit Turkey’s dependence on Russian natural gas. By this time, Russia supplied 55% of Turkey’s natural gas, making Ankara second on Gazprom’s list of customers at the time. Germany was in first place.

The Turkish projects are related to the import of natural gas from the relatively friendly Kurdish autonomy in northern Iraq for Erdogan and to imports from even friendlier Azerbaijan.

As it was noted above, the PKK has been quick to target the Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline (TANAP). Its construction began a year before the “plane crisis,” and on July 30, 2015, PKK militants attacked a freight train carrying structures for the TANAP construction project.

It is noteworthy that the news of the attack on the freight train delivering structures for TANAP came on the same day that it was reported that Turkish-Russian talks on the Turkish Stream project had been suspended.

On the other hand, according to a Reuters report of August 4, 2015 (12:45 PM), Kurdish militants attacked the South Caucasus Natural Gas Pipeline early in the morning of the same day, but the explosion did not have a fatal impact on natural gas supplies because the pipeline had been previously shut down for scheduled maintenance. [116]

Fatih Ozbay, a research scholar at Istanbul Technical University and an expert on Russian affairs, commented at the time that the crisis between Ankara and Moscow was a long-awaited opportunity for the PKK:

“The PKK leadership had long sought to gain support from Russia. The rift between Ankara and Moscow gave them this opportunity on a silver platter,” Fatih Ozbay said. [121]

Naturally, Turkey immediately tightened security measures around its energy infrastructure. On August 6, 2015, the Turkish side announced that it would install thermal cameras along oil and gas pipelines on its territory, as well as launch cavalry patrols along them. The measure was also welcomed by the authorities in Iraqi Kurdistan, whose oil exports pass through Turkey. The aforementioned attack on the Kirkuk-Yumurtalık oil pipeline cost the authorities in the Kurdish autonomy 250 million US dollars [57].

Attacks on energy infrastructure were a common tactic of the PKK in the 1990s. These attacks continued until 2013, when a truce and ceasefire were signed after Recep Tayyip Erdogan (then Prime Minister of Turkey) began talks with the imprisoned PKK leader Abdullah Öcalan, with the aim of ending the more than thirty-year conflict that has claimed the lives of over 40,000 people. [57]

As noted above, the talks were suspended in 2015, citing various reasons, both domestic Turkish politics and the emergence of the Islamic State, which has dramatically complicated the situation in Syria and Iraq.

3.22. The question „Where does NATO stand on energy security?“

In exactly the same context, Ilgar Gurbanov reflects on the question of “where NATO stands in the context of energy security”. [73] According to him, uninterrupted energy supply is vital for NATO to ensure continuity and operational mobility of its military missions beyond the Alliance’s borders. The growing importance of security of energy supplies and the strong dependence of European NATO member states on third-country suppliers, as well as security threats in neighboring countries, require the Alliance to

create a specific policy framework for energy security in the region, including the security of energy infrastructures.

According to Gurbanov, NATO's collective approach to energy security, security of transport facilities and transit routes is emphasized in NATO declarations from the Riga [117] and Bucharest [56] summits, as well as in the Strategic Concepts (1999/2010), which serve as NATO's *Acquis Communautaire*²².

It is emphasized that Article 19 of the 2010 Strategic Concept [134] states that “[NATO] will develop its capacity to contribute to energy security, including the protection of critical energy infrastructure, transit areas and routes, cooperate with partners and consult among Allies, based on strategic assessments and contingency planning.” [73] Similarly, Article 15 notes that “growing energy needs will shape the future security environment in areas of interest to NATO and [will] have a significant impact on NATO planning and operations.” [134]

This NATO “*acquis*” applies to NATO member states, but not to partners. While Turkey is a full member of NATO and Georgia is rapidly developing its relations and cooperation with the Alliance (unfortunately, the latter statement was true for 2014-2015, but not so much nowadays, note I.G.), current relations between NATO and Azerbaijan [88] are based primarily on the Partnership for Peace program and Individual Partnership Action Plans, including Azerbaijan’s troop contribution and provision of transit routes for NATO’s ISAF mission in Afghanistan.

Ilgar Gurbanov makes the very subtle distinction that although Azerbaijan and Georgia are very serious

---

²² This term is usually used for the compendium of EU treaties, legislation, legal acts and court decisions, which together constitute the corpus of EU law. While here the term is applied by Ilgar Gurbanov to describe NATO legislation.

participants in the aforementioned NATO military missions, “their foreign policy trajectories differ significantly in relation to both NATO and Russia. Azerbaijan’s skillful use of energy resources gives it a certain political immunity, allowing Baku to maintain a balance between its relations with NATO and Russia without having aspirations for NATO membership. At the same time, Azerbaijan has a strong ally in Turkey, which is a NATO member state. Among the South Caucasus countries, Georgia is the most eager to gain NATO membership²³“. [73]

It is clear that in 2015, Georgia's motivation for NATO membership was based primarily on the protection afforded by Article 5 of the North Atlantic Treaty ²⁴. However, the security guarantees of Article 5 apply only to NATO allies, not to their partners. As early as 2014, Bakhtiyar Aslanbayli argued that a new format, “Article 4.5,” was needed to

---

²³ Ilgar Gurbanov quite rightly notes that the hostile relations between Georgia and Russia, which are based on the frozen conflict in the breakaway territories (Abkhazia and South Ossetia), block Georgia's chance of receiving a "Membership Action Plan". [73]

²⁴ The North Atlantic Treaty, Washington D.C., 4 April 1949, <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/1949/04/04/the-north-atlantic-treaty> Article 5 of the North Atlantic Treaty reads verbatim: The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area. Any such armed attack and all measures taken as a result thereof shall immediately be reported to the Security Council. Such measures shall be terminated when the Security Council has taken the measures necessary to restore and maintain international peace and security.

address the protection of critical infrastructure. [47] This could be achieved through Individual Partnership Action Plans, similar to Articles 4 and 5 of the North Atlantic Treaty, and the “Article 4.5” format could include Georgia.

Article 4 of the North Atlantic Treaty itself requires consultations in the event that the territorial integrity, political independence or security of any Allied country is threatened²⁵. Even in 2006, during the Riga Summit, US Senator Richard Luger stated that “energy security should be a commitment under Article 5, the mutual defense clause of the North Atlantic Treaty. This does not mean a military response by NATO, but a commitment by the Alliance to prepare for and respond to attempts [by a potential adversary] to use energy weapons against its members.” [133]

However, Senator Luger’s 2006 proposal is also seen as “NATO-centric” and excludes the Pact’s partner countries. In contrast, under the “Article 4.5” formula, the North Atlantic Treaty Organization (NATO) could commit to providing security guarantees to Azerbaijan and Georgia in the event of threats to the security of their energy infrastructures that directly or indirectly affect Pact member states. [73]

For example, at a conference in Kvareli, Georgia, while talking about Azerbaijan being an important part of the global energy security market (!), William Lahue, then NATO liaison officer for the South Caucasus, also spoke about the Trans-Caspian gas pipeline, which could connect

---

²⁵ The North Atlantic Treaty, Washington D.C., 4 April 1949, <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/1949/04/04/the-north-atlantic-treaty> Article 4 of the North Atlantic Treaty reads verbatim:: The Parties will consult together whenever, in the opinion of any of them, the territorial integrity, political independence or security of any of t he Parties is threatened.

the fields in Western Turkmenistan with the Southern Gas Corridor. He said:

„It is technically possible to build a Trans-Caspian pipeline, as businessmen from various countries have told me,“ he added, adding that political decisions are being prepared so that this will eventually happen. [109] However, he added that this project is not NATO's business:

„These are relationships between sovereign states and commercial organizations“. [109]

And here the liaison officer utters a key phrase loaded with significant content. He explains:

„What NATO will be able to do is attract and group partners who are looking to protect critical energy infrastructure, and in this way we could help accelerate training and education for national organizations working in the field of infrastructure protection“. [109]

Undoubtedly, this would be very useful, but we have to agree with commentators and researchers such as Ilgar Gurbanov that this does not represent a real guarantee of security, but rather an additional commitment on the part of NATO. [73]

This leads to the formulation of the key issue of the protection of critical energy infrastructure and, more precisely, of the alternative to Russia's critical energy infrastructure. The year is 2014 and the world has not yet seen the most ugly grimaces of Russian expansionism. Up to this point, Russia has “only” annexed Crimea (in a manner that is in dramatic contradiction with international law) and “barely” ignited the war in Donbas, literally bringing in separatist units there and appointing political leaders with Russian Federation citizenship in the newly emerged Donetsk and Luhansk People's Republics (ДНР and ЛНР).

And the key question is about the nature of NATO's involvement in the protection of critical energy

infrastructure. Should there be a traditional approach based on military deterrence and response, by developing a detailed plan for military engagement against military and terrorist threats and by deploying troops and patrols near interconnectors and compressor stations to minimize attacks and neutralize risks? [73]

Ilgar Gurbanov, who formulated the “Key Question” so well, has his reservations. He believes that, on the other hand, a „demonstrable military/paramilitary presence of NATO in both Georgia and Azerbaijan would undoubtedly provoke counter-responses from third countries and would ultimately be counterproductive to the national security of both Georgia and Azerbaijan“. [73]

According to him, fruitful cooperation requires an appropriate level of political stability within the supplier and transit countries, otherwise there is a risk of disruption of energy supplies. Gurbanov believes that even individual NATO member states would refrain from a military approach in defense of the then under construction (and today to a very large extent built, I.G. note) critical energy infrastructure. [73]

We see that the issue of protecting gas and oil pipelines, which in practice represent an alternative to the Russian infrastructure for importing energy carriers into Europe, which are rightly classified as critical energy pipeline infrastructure, was raised as early as 2014. Azerbaijani researchers, including the aforementioned Ilgar Gurbanov, did not have any illusions that critical energy infrastructure would not become a target for all kinds of proxy actors and executors – guerrillas, terrorists, criminal elements, professional saboteurs and wreckers for whom damaging pipelines is “business as usual”.

The facts presented above clearly show that the listed „proxy actors and contractors“ have not ceased to be active,

both on Turkish territory and on the territory of Iraq and Iran. They have attacked facilities of the Southern Gas Corridor - both operating and under construction. There is no doubt that the critical energy pipeline infrastructure that was being built then, and is now fully constructed, is in great need of physical protection, as well as protection from any hybrid attacks, which will be discussed a little later.

3.23. Suspension of natural gas supplies from Iran to Turkey for seven days on October 27, 2016

On 27 October 2016, Iran announced that it would suspend natural gas supplies to Turkey for seven (7) days due to the need to repair the Eastern Anatolian gas pipeline, following a sabotage attack on the facility the previous day, 26 October 2016. The National Iranian Gas Company announced that it had been informed by the Turkish state-owned company BOTAŞ that the pipeline had been blown up 12 kilometres inside Turkish territory, which would require a temporary suspension of natural gas supplies. Iran stated that it would resume natural gas supplies through the pipeline as soon as it received such a request from BOTAŞ. This incident occurred against a backdrop of increased imports of Iranian natural gas into Turkey. In the first eight months of 2016, imports of Iranian natural gas increased by 8.8%. [89]

3.24. Sabotage of a secondary oil pipeline close to Kirkuk in late February 2017

On February 25, 2017, media outlets reported that four explosives had been detonated near a secondary oil pipeline to an oil field near the city of Kirkuk in northern Iraq. The sources of the information were security services and oil industry personnel.

“Four bombs exploded near a pipeline at the „Bai Hassan“ oil field this morning, causing a fire,” an oil engineer said. [55]

The pipeline that was sabotaged carries crude oil from the „Bai Hassan“ field to a degassing station in Kirkuk. Security sources and officials from Iraq’s state-owned „North Oil Company“ said the fire broke out even though oil transportation had been halted for scheduled maintenance when the sabotage took place. The explosions killed one member of the Kurdish security forces and wounded two others. Three of the detonations occurred after a delay in the first blast as Kurdish security forces approached the site of the sabotage, an official with the agency said. [55]

The city of Kirkuk, located in an oil-rich region in northern Iraq, is the subject of claims by both the central government in Baghdad and the Kurdish autonomous region with its capital in Erbil. The Kurds want to include Kirkuk within the borders of their autonomous region in northern Iraq. They insist that the city is Kurdish, but the central government in Baghdad rejects these claims. The city's population consists of a Kurdish majority, as well as Arabs, Assyrian Christians, and Turkmen. [55]

Following the rapid offensive of the Islamic State paramilitary forces in northern and western Iraq in 2014, which led to the fall of Mosul and the proclamation of the Caliphate, a situation arose in Kirkuk that led to a certain ethnic tension. The Iraqi security forces, under the command of the central government, were almost completely evacuated from Kirkuk, and the city remained under the control of the Kurdish armed militias, the Peshmerga. Fighters from Iraqi Shiite militias also gathered around the city. All this chaos created favorable conditions for diversions and sabotage of the energy infrastructure. [55]

3.25. "Mysterious" explosion of a gas pipeline connecting Iran with Turkey on March 31, 2020 at the Gürbulak border crossing in the vilayet of Ağrı

On March 31, 2020, media reported that a gas pipeline connecting Iran to Turkey had exploded in what they described as a “mysterious” explosion. The explosion occurred in the early hours of the day. Local Turkish authorities reported at the time that the explosion had affected a section of the pipeline near the Gürbulak border crossing in the Ağrı vilayet. People witnessed a huge column of fire rising into the sky. However, firefighters dealt with the fire disaster relatively quickly, cutting off the natural gas supply and then extinguishing the fire. [51]

Turkish authorities said security forces had launched an investigation into the incident. Iranian state television reported that a “terrorist attack” from the Turkish side of the border had halted the pipeline. Mehdi Jamshidi-Dana, director of the National Iranian Gas Company, said:

“This morning, terrorists attacked the natural gas pipeline on Turkish territory, near the Iranian border at Bazargan. ... The gas flow has been halted. ... The pipeline has exploded several times in the past. It is also likely that the PKK group caused the explosion,” Mehdi Jamshidi-Dana told Iran’s state news agency IRNA. [51]

Jamshidi-Dana added that due to the novel coronavirus outbreak (the year is 2020, I.G. note) “the Turkish border guards have left [their posts], but we have informed them about the explosion and are waiting for their reaction.” He predicted that “it usually takes three to four days to repair and resume natural gas exports.” [51]

At the time, the pipeline carried about 10 billion cubic meters of Iranian gas to Turkey annually.

The Turkish state-run television station „TRT Haber“, for its part, claimed that the cause of the explosion was unknown.

“The gas flow through the pipeline has been interrupted and the fire that broke out has been extinguished by firefighting teams. Security forces are investigating the cause of the incident, which caused damage to the pipeline“, „TRT Haber“ reported laconically. [51]

On April 2, 2020, media reported that the Kurdistan Workers’ Party (PKK) had claimed responsibility for the March 31, 2020, explosion.

The press service of the People’s Defense Forces (HPG), one of the PKK’s military wings, reported on April 1, 2020 that a fighter from the group had attacked Turkish forces guarding the pipeline on March 31, engaged them in combat, and then detonated himself with his own explosives. [114]

According to Kurdish claims, on 31 March 2020, at around 5 am, a 25-year-old Kurdish PKK guerrilla woman carried out a suicide attack on a security post at the „Iran-Turkey“ gas pipeline in the town of Doğubeyazıt, Ağrı vilayet. According to the official PKK statement, at least 30 Turkish soldiers were killed, although this has not been confirmed by other sources. The PKK also claims to have destroyed five armored vehicles. [62]

The Turkish Ministry of Defense issued a brief statement saying that “a terrorist was neutralized in an operation carried out by the border guards in Ağrı/Doğubeyazıt after members of the separatist terrorist organization PKK attempted to enter the country from Iran.” In the official language of the Turkish security services, “neutralized” means an opponent killed, wounded, or captured. The statement did not report any losses for the Turkish security forces. However, it confirmed that Turkish soldiers were guarding the gas pipeline that was damaged

during the attack, which interrupted the import of natural gas from Iran to Turkey [62].

As mentioned above, the director of the National Iranian Gas Company at the time, Mehdi Jamshidi-Dana, confirmed the damage to the pipeline and explained that it would be repaired in a few days and supplies would resume. However, repairs subsequently dragged on, leading to accusations of Turkish disinterest from Tehran. At the time, the Iran-Turkey pipeline had a capacity of 10 billion cubic meters of natural gas per year (10 bcma), making it an important energy infrastructure facility [62].

The fact that this pipeline had been attacked by PKK militants before was mentioned above.

3.26. Explosion and disruption of supplies on the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline on January 18, 2022

On January 19, 2022, the world learned of another explosion on the oil pipeline from Iraq to the Turkish port of Ceyhan. The rhythm of oil supplies was disrupted, while crude oil prices rose for the fourth consecutive day to seven-year highs. This was also against the backdrop of expectations of a further contraction in global supplies and regional geopolitical concerns in the Middle East. [140]

Turkey's state-owned oil and gas pipeline operator, BOTAŞ, announced on 18 January 2022 that it had halted oil flow through the „Kirkuk-Ceyhan“ pipeline after an explosion near the southeastern province of Kahramanmaraş. BOTAŞ confirmed that a fire broke out after the explosion and that firefighters and emergency crews were called in, who later managed to extinguish the flames. However, firefighters are still working to cool the area, media reports said. [140]

“The pipeline will be operational as soon as possible after the necessary precautions are taken,” BOTAŞ

promised. The Turkish state-owned company said the cause of the pipeline explosion was still unclear and the incident was under investigation. [140]

In January 2022, the „Kirkuk-Ceyhan“ pipeline remained vital. The specialized publication Upstream highlighted that, according to 2021 data, more than 450,000 barrels of oil were transported through it daily. The pipeline is extremely important for the Kurdish autonomous region in northern Iraq, where crude oil is extracted and transported via the pipeline to the oil terminal at the port of Ceyhan. According to Reuters data, cited by Upstream, oil exports from the territory of the Kurdish autonomy averaged 10 million barrels per month in the period October–December 2021. In January 2022, until the time of the accident, according to Reuters, 5.2 million barrels of oil were transported through the pipeline. Oil from Ceyhan is mainly directed to refineries in Mediterranean countries, such as Croatia, Greece, Italy and Spain. [140]

It is important to see the context of this „Kirkuk-Ceyhan“ pipeline accident. Following the explosion and fire on January 18, 2022, crude oil prices rose slightly on the morning of January 19, 2022, with Brent spot prices trading at seven-year highs of nearly \$88.6 per barrel, amid tighter global supply expectations and rising geopolitical concerns in the United Arab Emirates (UAE).

In fact, the initial surge in oil prices came on January 17, 2022, after Iran-backed Houthi rebels in Yemen launched an attack on oil facilities in Abu Dhabi, killing at least three Adnoc workers. [140]

A statement from the UAE Ministry of Foreign Affairs warned that the Emirates could retaliate:

“[The attack] will not go unpunished. The UAE reserve the right to respond to these terrorist attacks and the

escalation of crime,” the UAE Ministry of Foreign Affairs said.

On the evening of 18 January 2022, the UAE called for a meeting of the UN Security Council to condemn the Houthi attack on Abu Dhabi. In turn, Iran’s allies, the Houthi, threatened further attacks. [140]

Meanwhile, Russian troops have already deployed to the border with Ukraine. This leads to additional geopolitical concerns and also “pumps up” the price of oil. In just a month, it will be seen that the concerns were completely justified, and Russia will invade Ukraine to start a war that continues to this day. It is obvious that at this point, any increase in the price of oil is in the interests of Russia, which depends to a huge extent on its hydrocarbon exports. The combined action against the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline, for which the usual suspects are the Kurdish partisans of the PKK, and against the oil facilities in Abu Dhabi, carried out by allies of Iran, which is a close ally of Russia, is indirect but quite solid evidence that prices on the world energy market can be manipulated through armed actions and terrorist acts. Russia had and continues to have a strong influence on the Kurdish partisans, and with the help of Iran, it can also place “orders” on the Houthis.

Additionally, Goldman Sachs said in the same week that it expected Brent crude prices to rise above \$100 a barrel later this year. Goldman Sachs also noted that the oil market continues to be “surprisingly tight.” Expectations that demand would be affected by the Omicron variant of the coronavirus have been met to a much lesser extent than previously thought.

The oil market turmoil comes as the Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC) and its allies, known as OPEC+, are increasingly struggling to add 400,000 barrels per day of oil each month as part of their agreement. [140]

3.27. Gas pipeline explosion in the Turkish vilayet of Hatay on February 6, 2023

On February 6, 2023, Armenian media, citing the IHA agency, reported quite laconically and officially about an explosion in the southernmost Turkish province of Hatay. The province was hit by a strong earthquake, and the explosion caused a fire. The mayor of the village of Topbogaz was quoted as saying that the explosion occurred after a devastating earthquake that preceded it, in two different sections of a gas pipeline. There was a distance of about three kilometers between the two sections. By the time the accident was announced, the fire had not yet been extinguished. [68]

Earlier, Turkey's state-owned pipeline operator BOTAŞ announced that the transmission network was not damaged by the earthquake, but nevertheless, for security reasons and as a precautionary measure, natural gas supplies to some regions, including the Hatay vilayet, were suspended. The reason was Hatay's proximity to the epicenter of the earthquake. [68]

3.28. Explosion of a gas pipeline in the Kurdish-controlled part of Syria on October 18, 2023 by pro-Iranian militias

On October 19, 2023, „Voice of America“ reported that Iranian-backed militias had blown up a gas pipeline in Kurdish-controlled northeastern Syria, near a U.S. military base on the same day. It is believed that pro-Iranian militias have become more active in Syria due to rising regional tensions over Israel's war with Hamas in Gaza. [90]

The Syrian Observatory for Human Rights reported that Iranian-linked fighters had blown up “a gas pipeline to the Conoco gas plant.” The observatory’s director, Rami Abdel

Rahman, told AFP that the explosion occurred near a US military base. Flames shot high into the sky from the site of the explosion, a British monitor with a large network of informants in Syria said. He said there were no casualties in the explosion. [90]

After the US-led coalition forces entered Syria in 2014 to fight the Islamic State, they established several military bases. One of them is in the country's largest oil field, Al Omar. Coalition forces were also stationed at the Conoco gas field, both of which were on Kurdish-controlled territory²⁶. On October 18, 2023, the U.S. Central Command (CENTCOM) reported that two drones had been shot down in the skies over Iraq and that a third drone had been damaged within 24 hours, while coalition troops suffered "minor injuries" in one incident.

The CENTCOM statement did not say where the drones came from or who was flying them, but the incident came amid threats by pro-Iranian groups to attack U.S. forces in Iraq and Syria over Washington's support for Israel in its war with Hamas. [90]

3.29. A series of explosions along a gas pipeline in Iran on February 14, 2024

On the morning of February 14, 2024, several explosions occurred along a gas pipeline in Iran. A government official said the blasts were caused by sabotage and terrorism. He attributed the incident to heightened

---

²⁶ Kurdish forces controlled the Al Omar oil field and the Conoco gas field until January 2026, when government troops of the Syrian Transitional Government restored Damascus' control over them. See: Hubenko, Dmytro, Syrian army extends control in north, seizes oil fields, January 18-th, 2026, DW with AP, AFP and Reuters, <https://www.dw.com/en/syrian-army-extends-control-in-north-seizes-gas-oil-fields/a-75551958>

political tensions in the Middle East, linked to Israel's war with Hamas in the Gaza Strip. Details of the incident are scarce. It is known that the explosions damaged a gas pipeline that connects the „Chaharmahal and Bakhtiari“ province in the western part of the country with cities on the Caspian Sea coast. The pipeline is about 1,270 kilometers long and starts in the city of Asaluyeh (Busher province), where the gas hub of Iran's offshore South Pars field is located. [41]

Saeed Aghli, the head of Iran's gas network control center, told Iranian state television that “sabotage and terrorist” actions caused explosions at several sections of the pipeline. There are no known rebel groups operating in the province, home to the Bakhtiari tribe, a branch of Iran's Lur ethnic group. Aghli did not name any suspects in the explosions. [41]

Saeed Aghli was also quoted as telling the Islamic Republic's official news agency, IRNA, that the explosions occurred at 1 a.m. on February 14, 2024, near the town of Borujen, southwest of Isfahan, and Safashahr, northeast of Shiraz. Saeed Aghli said there were no casualties. [104]

Iranian Oil Minister Javad Owji, also on state television, compared the accident to a series of mysterious and unconfirmed attacks on gas pipelines in 2011—including around the anniversary of Iran's 1979 Islamic Revolution. He was apparently looking for a connection to the fact that Tehran is marking the 45th anniversary of the revolution three years early, on Sunday, February 11, 2024. [41]

“The enemy's goal was to cut off gas supplies to the main provinces of the country, but that did not happen,” says Owji. “With the exception of a number of villages that were close to the pipelines, no province suffered any disruption.” [41]

In the past, Arab separatists in southwestern Iran have been known to claim responsibility for attacks on oil pipelines. Attacks on such infrastructure elsewhere in Iran, however, are rare. Generally speaking, since the revolution, Iran has faced low-intensity separatist unrest by Kurds in the northwest of the country, Balochis in the east, and Arabs in the southwest.

However, tensions have increased in recent years as Iran's economy has struggled, hampered mostly by international sanctions over its nuclear program. The country has faced years of mass demonstrations, with the last unrest before the 2024 incident being in 2022 over the death of Mahsa Amini, a young woman who died in custody after being detained by security forces, ostensibly because of the way she wore her mandatory headscarf.

Meanwhile, Israel has been carrying out attacks on Iran, mostly targeting its nuclear facilities. A day earlier, on February 13, 2024, the head of the UN nuclear watchdog warned that Iran was “not being fully transparent” about its nuclear program, especially after an official who once oversaw Tehran’s projects declared that the Islamic Republic had all the elements for a [nuclear] weapon “in its hands.” [41]

The tensions over Iran's nuclear program come at a point, when militant groups in the Middle East that Tehran arms – the Lebanese Shiite political party and militia Hezbollah and Yemen's Houthi rebels - have launched attacks targeting Israel over the war in Gaza. The Houthis have continued to attack commercial shipping, prompting repeated airstrikes by the United States and the United Kingdom. [41]

In „Al-Monitor“, a publication that claims to be “the leading independent news source in the Middle East since 2012,” ¹¹¹re commentator Adam Lucente summarized that

“mysterious explosions, fires, and related incidents are a regular occurrence in Iran. In September [2023], a fire broke out at an Iranian defense facility near Tehran for reasons unknown. In December of that year [2023], Iranian state media reported that an “enemy conspiracy” was behind fuel shortages at gas stations across the country.” [104]

Lucente points out that natural gas extraction and trade is a major industry in Iran. The country has the second-largest natural gas reserves in the world after Russia and is the third-largest gas producer in the world. He points out:

“Pipelines have been targeted in the past. The Sunni jihadist group Ansar al-Furqan claimed responsibility for an attack on an oil pipeline in Khuzestan province in southwestern Iran in 2017.

In 2011, three gas pipelines were damaged by an explosion near the holy Shiite city of Qom. „The Washington Post“ quoted an Iranian official as saying that the explosion was the result of sabotage, without specifying who was responsible. [104]

A day earlier, on February 13, 2024, the Iranian parliament, the Majlis, was the target of a cyberattack. The Iranian opposition group Mujahedin-e Khalq claimed responsibility for the attack. [104]

3.30. Iranian drones attack oil fields in Iraqi Kurdistan operated by American companies in mid-July 2025

In mid-July 2025, drones believed to be Iranian or at least with Iranian logistical support attacked oil fields in Iraqi Kurdistan operated by American companies. They were reportedly launched by one of the Shiite militias in Iraq supported by Tehran. The strikes targeted the Sarsang field, which is operated by „HKN Energy“, a company owned by the son of Texas billionaire and former US presidential

candidate Ross Perot. The other target was a nearby field operated by Dallas-based „Hunt Oil“. [79]

After four days of attacks that disrupted the operations of both a local oil company and the Norwegian DNO, nearly half of the oil production in the autonomous Kurdish region of Iraq has been shut down. Many observers see these actions as retaliation for the strikes on Iranian nuclear facilities. [79]

According to nine (!) sources familiar with the matter, quoted by the „Economic Times“, “the direct attack on American interests has enraged Washington,” which has long felt that the Iraqi central government is not doing enough to deal with pro-Iranian militias, and American diplomacy has been literally “spurred” to launch a campaign of pressure on Baghdad. [79]

Naturally, such a “call” caused strong diplomatic pressure from the US on the government in Baghdad. American diplomats demanded the opening of the strategic oil pipeline between the Kurdish autonomous region in Iraq and Ceyhan. (The well-known „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline). The US side even went so far as to threaten sanctions if the pipeline was not reopened. In the end, Iraq agreed to fulfill the American demand, thus sending a signal that in Baghdad, US influence was beginning to outweigh Iran’s. [79]

A Trump administration source commented on the United States' response to the drone strikes as follows:

„I think it's safe to say that Secretary [of State] [Marco] Rubio sent some tough messages to Baghdad to make it clear that the moment of choice is near“. [79]

In fact, Washington has been pushing for the pipeline to the Turkish port of Ceyhan to be operational ever since it was closed in 2023, amid a standoff between the central government in Baghdad and the Kurdish regional government in northern Iraq. According to an assessment by

the Economic Times, which we seem to agree with, the reasons for the push are two. One is undoubtedly to help American oil companies in Kurdistan. The other is part of an attempt to lower global oil prices.

The closure of „Kirkuk-Ceyhan“ can also be seen as having redirected crude oil shipments south, where it feeds various smuggling networks that provide huge sums of money to Iran and its proxies. [79]

An analysis of the level of risk and existing threats to the physical security of facilities along the entire Southern Gas Corridor (SGC), which could pose problems for the functioning of the entire gas pipeline complex and hinder Azerbaijani energy expansion in Southeastern and Southern Europe, is presented in detail in the monograph “Azerbaijan and Turkmenistan on the Gas Chessboard” [14:216-233]. Of course, the issue remains open for discussion, since the analysis is from 2020, and the escalation of the war in Ukraine puts the situation in an even more acute context.

We are witnessing a rather unstable situation of the Armenian position. On the one hand, a desire to conclude a peace treaty with Azerbaijan is declared and certain real steps are being taken in this direction. On the other hand, Armenia remains a close ally of Russia, despite Nikol Pashinyan’s declared ambitions for EU membership. Armenia is actively assisting Russia in the War in Ukraine, including with volunteer military contingents. [59]

The Russian military base in Gyumri (the 102nd base) continues to operate without interruption or any indication of closure. Armenia's borders with Turkey and Iran continue to be guarded by Russian border guards, and the Russian Border Troops are a division of the FSS (ФСБ former КГБ). [59] Russia's role in the South Caucasus is, in and of itself, largely destabilizing. [18]

In this sense, Armenia's continued proximity to Russia (despite Moscow's personal attacks on Pashinyan) remains a systemic risk for the security of the engineering infrastructure of Azerbaijan's energy expansion in Europe.

We witnessed the destruction of the Azerbaijani oil depot in Odessa, after this SOCAR storage facility was destroyed after a massive Russian drone attack. [61] At that moment, Azerbaijani-Russian relations had reached their lowest point and the risk of further escalation was extremely high. [61] The President of Azerbaijan managed to “squeeze” the maximum out of what diplomacy could achieve with personal intervention, and after a meeting with the President of the Russian Federation, the further deterioration of Azerbaijani-Russian relations was “frozen” or rather postponed in time.

4. HYBRID ATTACKS AGAINST THE CONSTRUCTION AND OPERATION OF CRITICAL ENERGY INFRASTRUCTURE

4.1. Disseminating false claims in the form of scientific publications and raising discussion issues in scientific journals

During the design and construction process, the Southern Gas Corridor (SGC) and the Trans Adriatic Pipeline (TAP), which is part of it, have been subjected to systematic hybrid attacks, mostly consisting of spreading rumors and provoking civil protests regarding non-existent problems, aimed at delaying or even failing the construction of the facility as much as possible.

Some of the hybrid attacks have been carried out in the form of a series of „scientific“ publications that challenge the meaningfulness and feasibility of the Southern Gas Corridor (SGC) project and its individual parts.

A typical example is some publications by Marco Sidi, in which he, in the form of a scientific discussion text, questions the European Commission's support for the Southern Gas Corridor (SGC). For example, in August 2018, Marco Sidi stated that the SGC project „raises several important economic, security-related, ethical and environmental issues“. He argued that these issues have not been properly discussed at the European level and that cheaper and less problematic energy sources could have been discussed as options for diversifying markets in Southeastern Europe. [127]

A year later, the same author wrote an article with the unambiguous title: „The EU’s Botched Geopolitical Approach to External Energy Policy: The Case of the Southern Gas Corridor“ [128] This article argues that the European Union (EU) has pursued a geopolitical approach to its foreign energy policy in the Caspian region, aiming to import gas via routes that bypass Russia. This approach treats energy as a strategic good that governments must secure through political, diplomatic, and economic engagement in energy trade. [128]

Marco Sidi emphasizes that the geopolitical approach differs from the traditional EU approach to energy policy, which focuses on market liberalization, competition, and climate goals. Through an analysis of key policy documents and statements by senior EU officials responsible for external energy policy, Sidi argues that the Southern Gas Corridor (SGC) is an example of a geopolitical approach to energy. The second part of the article highlights how the geopolitical logic that “pervades” the SGC has underestimated important economic, technical, and security challenges that “impede the project.” [128]

According to Marco Sidi, these challenges are compounded by Russia’s response, which aims to increase

competition for gas from the Southern Gas Corridor (SGC) through new export pipelines. (Here Sidi refers to the „TurkStream“ project). Finally, the article argues that, given the many challenges facing the geopolitical approach, the EU is more likely to achieve energy security through its traditional market-based liberal approach. As a large, integrated and well-regulated market, the EU can acquire sufficient and affordable energy resources by encouraging competition between external suppliers and by relying on existing, underused import infrastructure.[128]

From today's perspective, we can only smile sadly at such self-confident, scientific statements. **If the European Commission had listened to analysts like Sidi, Bulgaria and Greece would simply have experienced an energy collapse in 2022**, when Russia unilaterally stopped gas supplies to Poland and Bulgaria, from where Greece would also have been doomed to a starvation „energy diet“.

At the end of his article, Marco Sidi raises an extremist “green” slogan that he hardly believes in, but uses it as a fig leaf to cover up the obvious bias and geopolitical commitment to Moscow of his previous writings. He writes: “Furthermore, the implementation of the EU climate agenda makes long-term fossil fuel import projects, such as „TurkStream“, largely redundant.” [128]

In truth, Sidi is far from the only author, scholar or politician who advocates such views. They are shared even in European financial institutions, and the cost of implementing such views grows not by months, but by days. However, it is not difficult to understand that the suggestions of this author are not the messages of a fanatical “green”

activist, but the hybrid attacks of an author working in the interests of Russia.²⁷

By the way, in the very year of the escalation of Russian aggression in Ukraine, Marco Sidi (re)published a more nuanced article of his entitled: “The Role of Power in EU-Russia Energy Relations: The Interplay between Markets and Geopolitics” [129]²⁸, at the end of which he reached the following conclusion:

---

²⁷ According to his own profile on ACADEMIA.edu, Marco Sidi is a full-time faculty member at the University of Cagliari (Università degli Studi di Cagliari); a senior researcher at the Finnish Institute of International Affairs, specializing in EU-Russia relations. He holds a PhD in Political Science from the Universities of Edinburgh and Cologne (2014); a Master's degree with distinction in International Studies from the University of Vienna - Vienna School of International Studies (2010); and a BA in Modern History and German from the University of Oxford (2008, First Class). Marco Sidi is an International Bachelor from the United World College of the Adriatic – Duino, Italy (2004). He has carried out research stays at the Institute for European Politics (Berlin), the Institute for World Economy of the Hungarian Academy of Sciences (Budapest) and the Trans-European Association for Political Studies (Brussels). He has been a visiting student at the Diplomatic Academy in Moscow, and at the Universities of Trier and Bremen. He was also an intern at the Counter-Terrorism Unit of the Organization for Security and Co-operation in Europe (2010) and at the Viennese public affairs consultancy „Human Dynamics“ (2010).

²⁸ Marco Sidi's 2022 article is published in the collection: Akchurina, Viktoria and Vincent Della Sala (Eds.), *The European Union, Russia and the Post-Soviet Space. Shared Neighbourhood, Battleground or Transit Zone on the New Silk Road?*, 2022, Routledge. At the same time, a text published in 2018 under the same title, but in another scientific publication - Sidi, Marco, *The Role of Power in EU-Russia Energy Relations: The Interplay between Markets and Geopolitics*, December 2018, *Europe-Asia Studies*, Vol. 70, No. 10, Routledge, Taylor and Francis Group, pp. 1552-1572, was "uploaded" to ACADEMIA.edu under the same bibliographic data. Insofar as both the journal “Europe-Asia Studies” and the above-cited collection belong to the same publisher – “Routledge”, it can be assumed that the 2022 edition was published

„Therefore, regulatory power and market forces are currently the most influential drivers of EU–Russia energy relations. Through its regulatory power, the Commission has already been able to limit Gazprom’s monopolistic practices and influence the planning of its new infrastructural projects. Despite tensions related to these developments and the Ukraine crisis, the EU–Russia energy relationship has not experienced major disruptions. According to most estimates, the EU and Russia will remain highly interdependent in the gas sector in the foreseeable future. This is because of Gazprom’s reliance on the European market, the technical and economic difficulty of replacing Russian gas imports for the EU (which are highly competitive) and the existence of long-term contracts lasting until the 2030s, with very high penalties for the side that wishes to terminate them earlier“. [129]

Undoubtedly, Marco Sidi could not have foreseen either the insane “sacrifice of the Tsarina” by Gazprom with the unilateral suspension of natural gas to Poland and Bulgaria (and hence to Greece), or the no less risky move by the Russian side with the demand that natural gas be paid for in rubles, or the suspension of Nord Stream with all the ambiguity of the reasons surrounding this event. It is strange, however, that a text that in 2018 could have been considered “acceptable” (we could not call it “balanced”, precisely because of the constant suggestions about the inevitability of Gazprom, as well as because of the blatant lie that in 2018 the European Commission had managed to combat the consequences of Gazprom’s monopoly) was published again in 2022, apparently after Russia’s full-scale invasion of

---

urgently to meet the huge interest in EU–Russia relations in the “post-Soviet space”, following the escalation of the war in Ukraine. It can be assumed that the author did not make any corrections to the 2018 text.

Ukraine with all its geopolitical and geoeconomic consequences.

It is indicative that even when the Southern Gas Corridor (SCG), by guaranteeing the energy security of Georgia, Bulgaria and Greece, gave a huge boost to Turkey's economy, created the opportunity for gasification of Albania and made Italy (which does not have its own natural gas production) a net exporter of natural gas just when Vladimir Putin thought he "held at least half of Europe in his fist", there were authors who continued to spread thoughts that constituted hybrid attacks against SGC.

A typical case is Gubad Ibadoglu, who writes tirelessly against the Southern Gas Corridor in the period 2023-2025. His activity as a producer of "hybrid fulcrums" could be the subject of a separate study, but there are still limitations to the volume of the text. Ibadoglu asks consistently: "Is the increase in natural gas exports from Azerbaijan to Europe an illusion or a reality?" [81]; reflects on the "claims and realities" of European energy security in the context of the new gas deal with Azerbaijan [82]; makes suggestions about the "realities and illusions" in the energy dialogue between Azerbaijan and Europe [83]; speculates on the possibilities of exporting Azerbaijani gas to Europe via Ukraine, once again repeating his favorite verbal construction – "reality or illusion?" [84]; frankly scheming (in 2025!) with a title like: "Gas Flows and Strategic Gaps: The Eu-Azerbaijan Energy Partnership under scrutiny" [85].

In August 2025, Ibadoglu reached the peak or perhaps the bottom of his writing activity (depending on the point of view). He began to repeat the hybrid argument, launched back in 2022 by Moscow – that Azerbaijani natural gas is actually Russian. This "hybrid argument" has been refuted by all indicators for a long time. Everything is against it, starting with the fact that there is absolutely no technical

possibility of transporting natural gas between Azerbaijan and Russia in the quantities that are transported via the Southern Gas Corridor (SGC).

For example, in 2025, natural gas exports from Azerbaijan will amount to 25.2 billion cubic meters. Of these, 12.8 billion cubic meters are delivered to Europe, 9.6 billion cubic meters to Turkey (including 5.6 billion cubic meters transported via TANAP), 2.3 billion cubic meters to Georgia, and 0.5 billion to Syria. [23]

On the other hand, the trade in natural gas between Russia and Azerbaijan is negligible – the two countries exchange 5 million in both directions on a seasonal basis annually. It can be seen that 25.2 billion cubic meters is completely incomparable with 5 million cubic meters of natural gas. A separate issue is that since long-term interstate agreements have been concluded for Azerbaijani gas, it is much cheaper than the natural gas once supplied by Gazprom. In addition to technical issues, supplying Russian gas as Azerbaijani gas is also financially unfeasible.

All this, which has long been clarified in detail, does not prevent Ibadoglu from giving his August 2025 text a title that reads: “Baku’s Gas Laundromat: Strategic Diversification or Energy Security Illusion for the EU?” [86]

Finally, sometime towards the end of 2025, one of Gubad Ibadoglu’s latest articles appeared, entitled: “Current State of Azerbaijan’s Gas and Oil Cooperation with Europe: Opportunities and Challenges”. [87]

In tone and content, it differs dramatically from those listed above. In itself, the article is a relatively objective analysis of the relations between the EU and Azerbaijan in the sphere of trade in energy carriers and energy, including “green energy”. The article is largely cleansed of the previous “hybrid suggestions” that prevailed in previous articles. What are the reasons for such a change in tone and

whether this will be permanent cannot be said at this stage, but the entire work of Gubad Ibadoglu is a good example of the “chorus of scientifically based critics” that accompanied the construction of the Southern Gas Corridor until the last moment.

4.2. Spreading rumors and false claims leading to protests along the Southern Gas Corridor (SGC) route, especially in the Trans Adriatic Pipeline (TAP) section

On 6 April 2017, a regional administrative court in Lazio suspended the validity of the environmental impact assessment analysis for the Trans Adriatic Pipeline (TAP), which would have allowed the removal of olive trees that obstructed the pipeline's planned route in the town of Melendugno in the Puglia region. [76]

After the Ministry of the Environment in Rome granted permission to move a number of olive trees in order to continue work on the gas pipeline in March 2017, the Puglia region launched a series of legal challenges. The argument for this was the alleged damage that the construction would cause to the environment in the region.

The initial permit, which was issued on 17 March, was revoked. The argument for the revocation was procedural, not environmental. Initially, the possibility of moving the identified olive trees was not questioned, but a hearing was simply scheduled, which was scheduled for a month later, on 19 April 2017. [101]

This led to the suspension of construction work on the Trans Adriatic Pipeline on Italian territory. The delay is of key importance to opponents of TAP because, according to competent foresters, the olive trees should have been removed and replanted elsewhere by the end of April. From May to October, replanting is not permissible because the trees could dry out. The delay thus gives opponents of the

pipeline a chance to delay its construction by about six months. [101]

The TAP was initially halted in Melendugno when local residents protested against the relocation of olive trees located in the construction zone. The local communities of Melendugno requested that the pipeline be rerouted further north and pass through the city of Brindisi. However, the Italian Council of State (a legal and administrative advisory body that guarantees the legality of the work of the public administration) rejected the complaints of the local authorities in Puglia and approved the “transplantation” of the trees at the Melendugno construction site. [76]

It all started with the fact that, in order to avoid any adverse impact on the beach of the village of San Foca, TAP decided to build a 1.5-kilometer-long microtunnel. The engineering design, conceived in this way, should minimize the impact on the environment and make the pipeline invisible. The problem lies in the fact that in order to start building the microtunnel, which should take place at a location about 800 meters inland from the beach, the pipeline builders had to move and preserve, in order to replant them in the same place, 231 olive trees.

In order to build the microtunnel, the first step was to relocate 211 olive trees. Of the 231 olive trees within the perimeter of the microtunnel, four were affected by the xylella bacterium. According to Italian law and according to the instructions of the authorities, these four trees had to be destroyed to prevent the disease from spreading. In addition, 16 of the olive trees are very old, "monumental" and require a different procedure, which was specifically prescribed by the phytosanitary service of the city of Bari. [136]

As a second step, it was planned to relocate and preserve an additional 2,000 olive trees along the eight-kilometer

pipeline route from the microtunnel exit to the Pipeline Receiving Terminal (PRT).

While the controversy surrounding the environmental impact assessment analysis for the Trans Adriatic Pipeline (TAP) and the decision of the Lazio regional court are raging, TAP's builders have been caring for the first 231 olive trees for over 18 months. This includes systematic and regular procedures aimed at strengthening the trees and protecting them against the *Xylella* bacterium. [136]

The 211 olive trees to be relocated are being prepared for transport to a special storage area, a kind of "nursery", located at the "Masseria del Capitano", near the pipeline receiving terminal (PRT), eight kilometres inland. The olive trees had to be stored in the "nursery" and cared for for around three years. The four olive trees infected with the bacterium *Xylella fastidiosa* had to be destroyed to prevent the spread of the infection. As for the 16 old and "monumental" olive trees, they had to be relocated using a different procedure at a later stage of the work. [136]

Accordingly, it was envisaged that when the construction works of the gas pipeline were completed in 2019, the olive trees would be returned and planted in their previous locations. All the described actions carried out and planned as of 2017 were in strict compliance with the requirements of the law. TAP had obtained the two main permits required to start work. These were the decree adopting the environmental impact assessment (dated September 2014 [135]) and the single permit (dated May 2015 [136]), issued respectively by the Ministry of the Environment and the Ministry of Economic Development.

In addition, at the end of 2016, TAP obtained all the relevant secondary permits (so-called "compliance checks") for the relocation of the first batch of olive trees located in the project's microtunnel area. This is a standard practice in

the region. In the Puglia region alone, tens of thousands of olive trees are relocated annually to allow for the construction of infrastructure and energy projects, including roads, aqueducts and more. The procedure is well-established and became routine long ago. First, the olive trees are mapped, labeled, pruned and treated. A special net is placed over the branches to protect them from the bacterium **Xylella fastidiosa**. Using a specially designed machine, the olive trees are lifted out of the ground, while keeping the roots and surrounding soil intact. The roots are then wrapped in jute cloth to protect them during transportation and replanting. [136]

The next planned stage was the relocation, in accordance with a transportation plan developed in partnership with the local authorities. The olive trees had to be carefully transported to the “kindergarten” under the supervision of inspectors from the local phytosanitary authorities, 8 km from their previous location, where they would be transplanted in special wooden boxes over a period of approximately three years. It was planned that the olive trees would be returned to their original area in 2019 and transplanted in the same way. [136]

Until the events described above in 2017, TAP had managed to map the original location of the olive trees, label them and carry out regular phytosanitary treatments against the bacterium **Xylella fastidiosa**. The trees were also regularly pruned in accordance with best forestry practices. The Phytosanitary Service of the Puglia Region also inspected the olive trees at the end of February 2017 and authorised the relocation of the 211 healthy trees. The first phase of the relocation of the olive trees was expected to take approximately two weeks. [136]

To carry out the relocation, TAP is working with a local company from Carmiano – “Mello Lucio”²⁹. The company "Mello Lucio" has 30 years of experience in the field of the operations described above and has worked in the protected natural areas of Salento - Porto Selvaggio and is one of the companies certified by the official register of the Forestry Department of the Puglia Region. Despite the systematic rumors and false claims, none of the 231 olive trees in the area of the TAP microtunnel have been recognized by UNESCO as a monument of any importance. [136]

The controversy surrounding the analysis of the TAP impact assessment and the plans for how to deal with olive trees along the pipeline route comes against the backdrop of a major legislative battle within Italian politics. On 4 December 2016, a referendum was held in Italy that rejected the government's proposed sweeping constitutional reforms, ultimately leading to the resignation of Matteo Renzi as Prime Minister. One of the main proposed constitutional changes is the division of competences between the state and the regions in terms of determining which governing body will retain legislative power over "land use planning" and "energy transport and distribution". [75]

According to Article 117 of the Italian Constitution, legislative power on these specific issues is vested in the regions. In this way, the state seeks to obtain exclusive legislative power on the issue of “production, transport and distribution of energy” and therefore on the issue of launching the construction of the Trans Adriatic Pipeline (TAP) in Italy. At the time, the forecast (which subsequently proved to be accurate) was that by 2020, TAP would deliver 10 billion cubic meters of natural gas from Azerbaijan to the coast of Italy, with the entry point near the town of

---

²⁹ Mello Lucio – Piante Forestali, <https://www.mellolucio.it/>

Melendugno in the Puglia region, via Greece, Albania and the Adriatic Sea. [75]

Meanwhile, the TAP consortium has awarded contracts to Italian companies for the engineering and construction works for the onshore and offshore sections of the pipeline in Italy and for the pipeline's receiving terminal, which will connect TAP to the Italian pipeline network of Snam-Rete-Gas. Construction of the pipeline in Greece and Albania has already started. The process was going smoothly until TAP faced strong opposition from the local authorities of the Italian region of Puglia, based on environmental concerns.

The opposition to the project comes despite the fact that, as discussed above, the Italian Minister of the Environment had already signed the necessary decree on the environmental compatibility of the project, following an extensive environmental impact study. For its part, the Italian Ministry of the Economy issued a single permit for the pipeline in 2015. However, under the Italian constitution, regional governments have the right to veto land use and potential energy infrastructure. [75]

The national government in Italy, led by Prime Minister Matteo Renzi, strongly supports the construction of TAP. However, Michele Emiliano, the head of the Puglia region, is against it. He states that the regional authorities do not agree with the planned route of the pipeline near Melendugno and accuses the government of carrying out the TAP project without consulting the region. Michele Emiliano insists that the pipeline route should be moved to pass through the famous port city of Brindisi, claiming that there could also be a connection to the national gas transmission network of Snam³⁰.

---

³⁰ Nadeau, Barbie Latza, A Few Hundred Italian Olive Trees Block Billions in Natural Gas, October 12-th, 2016, 1:00AM EDT, The Daily

Some NGOs, specialized in the protection of human rights and the environment, are also actively involved in the campaign against TAP. The NGOs “Counter Balance”, based in Belgium, and “CEE Bank Watch”, based in the Czech Republic, stand out. Both organizations interact with large networks of NGOs in Europe. Observers note that they constantly encourage, even incite, a fierce campaign against the construction of TAP, claiming that environmental damage could be caused in Italy, Greece and Albania. In fact, the main goal of the two NGOs is to prevent the possible financing of the Southern Gas Corridor by the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) and the European Investment Bank (EIB).

It is interesting to mention, that Counter Balance’s website has removed posts related to TAP from 2015 and 2016, including those from September 22, 2015³¹ and January 28, 2016³². The first reported on protests by mayors from the Puglia region, while the second was an open letter to the president of the European Investment Bank (EIB) regarding the financing of the Southern Gas Corridor. There is also a post from 2013 available, along with three posts from 2017 and three more from 2018, all of which are directed against the construction of the Trans Adriatic Pipeline (TAP).

Two years before these events, in 2014, the then NATO Secretary General and former Danish Prime Minister Anders

---

Beast, <https://www.thedailybeast.com/a-few-hundred-italian-olive-trees-block-billions-in-natural-gas/?via=desktop&source=twitter>

³¹ Italian Mayors Protest Against the Trans Adriatic Pipeline, September 22nd, 2015, Counter Balance, <https://counter-balance.org/italian-mayors-protest-against-the-trans-adriatic-pipeline/>

³² Open Letter to the EIB President concerning the Southern Gas Corridor, January 28th, 2016, Counter Balance, https://counter-balance.org/wp-content/uploads/2016/01/NGO-Open-Letter_EIB-President_Southern-Gas-Corridor_28-01-2016.pdf

Fogh Rasmussen accused some environmental NGOs behind the campaign against shale gas extraction in Europe of being connected in one way or another to Russia. On June 19, 2014 (Thursday), during a speech at Chatham House, a think tank for international affairs in London, Rasmussen stated:

“I have met allies who report that Russia, as part of its sophisticated information and disinformation operations, has actively interacted with so-called NGOs – environmental organizations working against shale gas – to maintain Europe’s dependence on Russian gas imports.” [93]

Environmentalists protested the next day, but it is a fact that several of the organizations accused of having ties to Russia are partners of CEE Bank Watch. [63] The local drivers of the anti-TAP campaign in Italy are the protests by local authorities in Puglia [141] and the “anti-TAP” rhetoric of the Five Star Movement [106], an Italian Eurosceptic and populist political party. [48]

It is noteworthy that opponents of the pipeline in the Melendugno area are not the majority. Surveys conducted among communities living in Melendugno show that over 60 percent of local respondents support the construction of TAP and reject the arguments against it as unfounded. Opponents of the pipeline win by making noise, not by numerical superiority. One reason why opponents of TAP do not completely dominate public opinion is the fact that the TAP consortium explicitly explains that the land allocated for the microtunnel, which was temporarily acquired by it legally, will be returned to the local landowners once the pipeline is completed. Of course, the TAP consortium has been working with local authorities and communities in Puglia since the beginning of the project to address their concerns about the environmental footprint of the project. [72]

Observers have noted from the outset that the campaign against TAP is being waged in a systematic and coordinated

manner, suggesting the involvement of a third party with strong interests that is outside the confrontation between the government in Rome and the regional authorities in Puglia, but is deeply concerned about the possible successful implementation of the Southern Gas Corridor project. [75]

The delays in the construction of the Trans Adriatic Pipeline (TAP) have raised doubts about the success of the Matteo Renzi government's plan to turn Italy into a gas hub playing a larger role on the European market. There were serious concerns that if Italy fails to find a solution to the TAP issue in Puglia, the Italian section of the Southern Gas Corridor could be replaced by the planned Ionian-Adriatic Pipeline (IAP), which would take gas flows to the Western Balkans. [115]

The reason for these concerns in Italy at the time was the fact that in August 2016, the Azerbaijani state oil company SOCAR signed a memorandum of understanding with Croatia, Albania, Bosnia and Herzegovina and Montenegro for the construction of the Ionian-Adriatic Pipeline (IAP) through their territories. [130] The signing of the memorandum of understanding follows the signing of a declaration of intent by Croatia, Montenegro and Albania to connect the IAP and TAP on Albanian territory. The construction of the IAP becomes an alternative to the Italian section of TAP. The failure of the TAP project was going to deprive the Italian central government of the opportunity to transform the country into an energy hub. Moreover, such a turn of events was going to cause a huge loss of investment in Italy's domestic infrastructure. [125]

The eventual failure of the construction of the Italian section of the Trans Adriatic Pipeline (TAP) could have served Russian interests in an undeniable way. If the Southern Gas Corridor had not entered Italy, it would have revived the then-proposed „Poseidon“ pipeline, which was to

be a marine branch of the „Turkey-Greece-Italy“ (ITGI) interconnector, running along the bottom of the Ionian Sea. Ironically, „Poseidon“ was originally designed to transport Azerbaijani gas, but in February 2016, the Russian company „Gazprom“, the Italian „Edison“ and the Greek DEPA signed a memorandum of understanding providing for the transportation of Russian natural gas along the bottom of the Black Sea, via the then-designed TurkStream gas pipeline from Russia to Turkey and then via ITGI/„Poseidon“ – through Greece to Italy. [74]

It should be noted that Italy is a very important market for natural gas importers. In 2018, the main importers of natural gas in Europe were: Germany (78.9 billion cubic meters or 19.7%); Italy (63.8 billion cubic meters or 15.9%) and France 47.8 billion cubic meters or 11.9%). The imports of the three countries listed almost reach half of the total imports for the European continent. [97]

Meanwhile, Azerbaijani President Ilham Aliyev has hinted that certain forces want to slow down work on the Trans-Adriatic Pipeline (TAP) and the South Caucasus Pipeline (SGC), generally speaking, on the pretext that they could create environmental problems. He recalls that Azerbaijan has faced similar obstacles before, when certain groups, in particular the Armenian lobby, tried to hinder the implementation of the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ (BTC) oil pipeline project. These actions did indeed manage to delay the provision of financing for the BTC pipeline by international financial institutions, „but nevertheless, „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ was put into operation“, the Azerbaijani President points out. [76]

The then Minister of Energy of Azerbaijan, Natig Aliyev, also echoed Ilham Aliyev’s comments. He recalled that in the 1990s, major regional oil suppliers opposed the construction of the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ (BTC) oil

pipeline. He recalled that there had been a number of attempts to sabotage negotiations on the “Deal of the Century” (as the Azerbaijani state’s agreement with a number of global oil companies to direct Azerbaijani oil exports to the West is known), one of the consequences of which was the construction of the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ (BTC), which allowed the flow of Azerbaijani oil to world markets. [137]

In connection with the attempts to sabotage the “Deal of the Century,” Azerbaijani researchers Huseynov and Muradov wrote in March 2017 that even in the 1990s, the Kremlin tried hard to prevent the conclusion of the 1994 oil contract and later initiatives that directed large energy flows from Azerbaijan to the West. [80]

The occupation of Karabakh and the surrounding seven administrative regions of Azerbaijan by Armenia, several coup attempts in Baku – one of which took place just two weeks after the signing of the “Deal of the Century” concerning the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ (BTC) oil pipeline, and terrorist attacks in Azerbaijan in the early and mid-1990s coincided with a period when Azerbaijani authorities and foreign companies were actively negotiating historic agreements on oil production and trade. [80]

The Russian ambassador to Azerbaijan at the time, Walter Shonia (Walter Alexandrovich Shonia), was cynically frank:

„Any politician who denies the reality of Russian power will not remain in office for long. Russia is interested in cooperation with the West regarding Azerbaijan, but if there is any attempt to bypass Russia, there will be unpleasant consequences“. [119]

Ultimately, during the negotiations for the „Deal of the Century“, Lukoil secured a certain share of Azerbaijani oil -

10% versus 90% for Western companies³³. In addition, Azerbaijan agreed to export some oil via the outdated and rather long Baku-Novorossiysk oil pipeline. [108] Huseynov and Muradov explicitly emphasize that since then Moscow has not shown any more noticeable tolerance for independent regional energy projects. On the contrary, the occupation of Crimea and the intensification of the conflict in Ukraine, they say, show that Moscow has become more aggressive towards any attempts to weaken Russia's influence in the post-Soviet space. [80]

The Southern Gas Corridor (SGC), which is designed to ease Southeastern Europe's dependence on Russian gas, appears to be under similar negative pressure. [80]

In fact, back in October 2014, SOCAR Vice President Elshad Nasirov told the Italian newspaper L'Espresso that the modest expansion of Azerbaijan's annual natural gas exports to Europe by 10 billion cubic meters was irritating some third-party suppliers (alluding more than transparently to the Russian Federation), despite the latter's huge market share. [76]

More importantly, Elshad Nasirov further states that Beppe Grillo, the leader of the then anti-establishment Italian party, the Five Star Movement, was interviewed by a Russian newspaper and declared that he would do everything possible to reduce SOCAR's market presence in Italy. [76] Prior to these statements, Beppe Grillo had already called for a referendum on the Trans-Adriatic Corridor (TAP).

---

³³ Договарящите се страни, подписали „Договора на века“ са както следва: 1. SOCAR Azerbaijan 10.0000%; 2. British Petroleum Great Britain 17.1267%; 3. Amoco USA 17.0100%; 4. Unocal USA 10.0489%; 5. Lukoil Russia 10.0000%; 6. Statoil Norway 8.5633%; 7. Exxon USA 8.0006%; 8. TPOC Turkey 6.7500%; 9. Pennzoil USA 4.8175%; 10. Itochu Japan 3.9205%; 11. Ramco Great Britain 2.0825%; 12. Delta Saudi Arabia 1.6800%

Despite the demagogic outbursts of Beppe Grillo and other populists, eurosceptics and outspoken Putin supporters, the international treaty for the implementation of the Trans-Adriatic Corridor (TAP) project was ratified in December 2013. During the vote, the Northern League, the Brothers of Italy, the Left Ecological Freedom and the Five Star Movement fiercely opposed the ratification of the treaty and voted “no”. [76]

Similarly, the Southern Gas Corridor (SGC), of which the Trans Adriatic Pipeline (TAP) is a key part, aims to deliver non-Russian gas via a non-Russian transit route, making this strategic project a target for attempts by its opponents to derail it. Given Italy's increasing gas dependence on Russia by 2016–2017 and declining imports of Algerian and Libyan gas for several years prior, TAP offers new opportunities for Italy in 2017 in terms of security of supply, diversification of sources, and increased competition in natural gas supplies. Natural gas from the Caspian shelf delivered via TAP should make Italy less dependent on coal and facilitate its ability to reduce greenhouse gas emissions. [76]

In the end, the entire orchestrated “environmental” clamor against the project falls silent irrevocably in the fall of 2022 and the winter of 2022 versus 2023. Then Italy, which has no natural gas production of its own, suddenly finds itself in the role of a net exporter of natural gas (!), precisely because of the Azerbaijani gas supplied via the “harmful” Trans Adriatic Pipeline. Then the truth becomes clear to everyone, who was interested in blocking the construction of TAP and who won by completing it.

Bibliography:

[1.] Абдуллаев, Назим Низами Оглы, Правовая основа сотрудничества между Азербайджанской Республикой и ЕС в энергетической сфере, *Международное право*, № 3, 2021 г., стр. 1–14, DOI: 10.25136/2644-5514.2021.3.35859, https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=35859

[2.] Айвазян, Диана Степановна, Южный газовый коридор как инструмент диверсификации импорта газа в Европейский Союз, *Научно-аналитический вестник Института Европы РАН*. 2018. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yuzhnyy-gazovyy-koridor-kak-instrument-diversifikatsii-importa-gaza-v-evropeyskiy-soyuz> (дата обращения: 20.09.2023).

[3.] Айвазян, Диана Степановна, Пределы возможностей Турции как транзитного газового коридора, *Современная Европа*, № 7, 2020 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/predely-voznimozhnostey-turtsii-kak-tranzitnogo-gazovogo-koridora> (дата обращения: 20.09.2023).

[4.] Бенашвили, Кристина Александровна, Роля проекта „Южный газовый коридор“ в реализации энергетической стратегии Европейского союза, *Креативная экономика*, Том 14, № 9, 2020 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-proekta-yuzhnyy-gazovyy-koridor-v-realizatsii-energeticheskoy-strategii-evropeyskogo-soyuza> (дата обращения: 20.09.2023).

[5.] Бенашвили, Кристина Александровна, Энергетическая политика ЕС на примере реализации проекта „Южный газовый коридор“, *Евразийский юридический журнал*, № 2 (153), 2021 г., ISSN: 2073-4506, стр. 434-436, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=45559108>

[6.] Борисова, Ольга Александровна, Иззат Икранович Реимбаев, Суруш Холович Холов, Потенциал и риски сопряжения интересов стран Евразийского пространства с турецкими энергетическими проектами, *Геоэкономика энергетики*, №1 2023 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/potentsial-i-riski-sopryazheniya-interesov-stran-evraziyskogo-prostranstva-s-turetskimi-energeticheskimi-proektami> (дата обращения: 20.09.2023).

[7.] Гасумов, Эльдар Рамизович, Добыча природного газа в экономике Азербайджана, *European journal of economics and management sciences*, No. 4, 2020, URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/dobycha-prirodnogo-gaza-v-ekonomike-azerbaydzhana> (дата обращения: 20.09.2023).

[8.] Гасумов, Эльдар Рамизович, Роль и место газового сектора в топливно-энергетическом комплексе Азербайджана, *Colloquium-journal*, №30 (82), 2020 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-i-mesto-gazovogo-sektora-v-toplivno-energeticheskom-komplekse-azerbaydzhana> (дата обращения: 20.09.2023).

[9.] Гасумов, Эльдар Рамизович, Каспийский регион может стать одним из основных поставщиков газа в Европу, *Journal of Science*, Lyon, No. 18, 2021, pp. 5 – 9, ISSN: 3475-3281, Global Science Center LP, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=45434410>

[10.] Гасумов, Эльдар Рамизович, Современное состояние и тенденции развития газовой отрасли Азербайджана, *International Independent scientific Journal*, No. 26, 2021, pp. 3 – 7, ISSN 3547-2340, Jagiellonian University, <https://elibrary.ru/item.asp?id=45652274>

[11.] Гегелашвили, Н. А., Страны Закавказья в политике Турции и США, США и Канада: экономика, политика, культура; Том 50, № 10, 2020 г., ISSN: 2686-6730, Институт США и Канады имени академика Г. А. Арбатова РАН, стр. 45-59, <https://elibrary.ru/item.asp?id=44185600>

[12.] Гусейнов, Р. А., М. И. Тагиева, Развитие отношений между Азербайджанской Республикой и Итальянской Республикой, *Наука и реальность*, № 4 (8), 2021 г., стр. 15 – 17, [https://zhurnal-nir.ru/doc/publ/N4\(8_2\).pdf#page=16](https://zhurnal-nir.ru/doc/publ/N4(8_2).pdf#page=16)

[13.] Гъльбов, Иван, Тридесет години независимост и самостоятелно развитие на Азербайджан – геополитическо позициониране и място на енергийната карта, *Годишник на висшето училище по сигурност и икономика*; том XVIII; стр. 161 – 172, 2021 г., Издателски комплекс ВУСИ, 2022, ISSN 2367-8798

[14.] Дечев, Теодор Данаилов, Азербайджан и Туркменистан на газовата шахматна дъска, *Научни трудове на Висшето училище по сигурност и икономика*; том VI; стр. 171 – 259, 2020 г., Издателски комплекс ВУСИ, 2021, ISSN 2367-8526

[15.] Дечев, Теодор Данаилов, Някои аспекти на инвестиционната активност в Каспийския регион и „меката сила” на Европейския съюз в навечерието и по време на пандемията COVID-19, Шестнадесета международна научна конференция на младите учени „Икономиката на България и Европейския съюз: предизвикателството COVID-19”, Университет за национално и световно стопанство – Финансово счетоводен факултет, Висше

училище по застраховане и финанси, 12.02.2021 г., ISBN 978-619-7622-04-1, стр.602 - 617.

[16.] Дечев, Теодор Данаилов, Бояна Боянова Димитрова, Експанзията на Азербайджан на европейските газови пазари и отварянето на средноазиатските икономики към света, В: Развитие на българската и европейската икономика – предизвикателства и възможности, том 5, Сборник с научни изследвания от годишната конференция на Стопанския факултет на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, проведена на 27 – 28.05.2021 г., във Велико Търново, Университетско издателство „Св. Св. Кирил и Методий“, стр. 66-74, ISSN 2603-4093

[17.] Дечев, Теодор Данаилов, Актуално състояние на арменско – азербайджанския конфликт – геополитически и геоикономически измерения, Сборник с доклади от Международната научна конференция „Предизвикателства за сигурността и икономиката на държавите от Черноморския, Каспийския и Средиземноморския регион“, проведена на 13.11.2020 г., Том I, Висше училище по сигурност и икономика (ВУСИ), Пловдив, 2021 г., ISBN 978-619-7343-39-7

[18.] Дечев, Теодор Данаилов, Мир на Южном Кавказе и вмешателство внерегиональных игроков, „Право и политология“, Международный научный журнал, Институт юридических и политических исследований Академии наук Молдовы, Гелатская академия наук (Грузия), Высшая школа по безопасности и экономики (Болгария), Международная ассоциация Израиль – Азербайджан (Израиль), № 38, 2024, стр. 47-56, ISSN 1987-5533, <https://law-politology.az/stati/106-mir-na-juzhnom-kavkaze-i-vmeshatelstvo-vneregionalnyh-igrokov.html>

[19.] Дечев, Теодор Данаилов, Некоторые проблемы энергетической взаимосвязанности Болгарии и Азербайджана в европейском и региональном контексте, „Право и политология“, Международный научный журнал, Институт юридических и политических исследований Академии наук Молдовы, Гелатская академия наук (Грузия), Высшая школа по безопасности и экономики (Болгария), Международная ассоциация Израиль – Азербайджан (Израиль), № 39, 2025, стр. 47-54, ISSN 1987-5533, <https://law-politology.az/stati/130-nekotorye-problemy-jenergeticheskoy-vzaimosvjazannosti-bolgarii-i-azerbajdzhana-v-evropejskom-i-regionalnom-kontekste.html>

[20.] Доброва, Ольга Андреевна, Современные российско – болгарские отношения: энергетический аспект¹, Вестник

Дипломатической академии МИД России, № 1 (27), 2021 г., ISSN 2410-2415, стр. 124 – 138, https://www.dipacademy.ru/documents/2351/%D0%92%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA_1-2021.pdf#page=124

[21.] Жильцов Сергей Сергеевич, Елена М. Савичева, Региональная безопасность на Южном Кавказе: энергетическая составляющая, Проблемы постсоветского пространства, № 8 (3), 2021 г., стр. 331-340, <https://www.postsovietarea.com/jour/article/view/307/283>

[22.] Жильцов, Сергей Сергеевич, Энергетическая политика Турции в Каспийском регионе, Геоэкономика энергетики, №2, 2021 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/energeticheskaya-politika-turtsii-v-kaspiyskom-regione> (дата обращения: 20.09.2023).

[23.] Зейналова, Ляман, дополнительные поставки газа из Азербайджана играют важную роль в достижении целей ЕС по диверсификации – Еврокомиссия, 6-ое февраля, 2026, Trend.az, <https://ru.trend.az/business/energy/4150192.html>

[24.] Зиядов, Э. И. О., Роля прикаспийских государств в обеспечении энергетической безопасности Европы, Инновационные подходы в современной науке, Сборник статей по материалам СХІХ международной научно-практической конференции, Том 11 (119), 2022 г., Москва, Конференция „Инновационные подходы в современной науке“, 07 июня 2022 года, стр. 76 – 80, <https://elibrary.ru/item.asp?id=49193525>

[25.] Ионова, Е. П., Транскаспийский газопровод как фактор нестабильности в Каспийском регионе, Россия и новые государства Евразии, № 2 (15), 2012 г., Национальный исследовательский институт мировой экономики и международных отношений, имени Е.М. Примакова РАН, ISSN: 2073-4786, стр. 78 – 83, <https://elibrary.ru/item.asp?id=22377703>

[26.] Исламов, Дамир Римович, Роль Европейского союза и Турции в энергетической и транспортной политике западнобалканских государств (2014-2021 гг.), Известия вузов. Северо-Кавказский регион, Серия: Общественные науки. №2 (218), 2023 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-evropeyskogo-soyuzai-turtsii-v-energeticheskoy-i-transportnoy-politike-zapadnobalkanskihgosudarstv-2014-2021-gg> (дата обращения: 20.09.2023).

[27.] Князева, Ксения Александровна, Внешнеполитическая стратегия Азербайджанской республики в условиях геополитической стратегии на Южном Кавказе, Переломные моменты истории: люди, события, исследования. Материалы международной научной

конференции к 350-летию со дня рождения Петра Великого, стр. 825 – 830, Санкт-Петербург, 1 апреля 2022 г., http://publish.sutd.ru/docs/content/sb_momenthistory_2_2022.pdf#page=826

[28.] Магомедов, А. К., Каспийский газ и энергетическая безопасность Европы в зеркале немецких политических дебатов, Каспий и глобальные вызовы, Материалы Международной научно-практической конференции, Составители: О. В. Новиченко и др., Астрахань 2022 г., Изд.: Федеральное государственное бюджетное учреждение высшего профессионального образования „Астраханский государственный университет“, стр. 664 – 666, Международная научно-практическая конференция „Каспий и глобальные вызовы“, Астрахань, 2022 г., 23 – 24 мая 2022 года, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=48649551>

[29.] Маликова О.И., Петров П.И. Формирование новых логистических узлов торговли газом в странах Юго-Восточной Европы, Международная торговля и торговая политика, № 8 (1), 2022; стр. 51-65, <https://doi.org/10.21686/2410-7395-2022-1-51-65> ; <https://mtp.rea.ru/jour/article/view/504>

[30.] Маркаров, Александр, Ваге Давтян, Меморандум о стратегическом партнерстве между ЕС и Азербайджаном, Геоэкономика энергетики, № S2, 2022 г., Институт диаспоры и интеграции (Институт стран СНГ), ISSN: 2687-0703, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=49249407>

[31.] Мурадова, Жала Низами, Текущее состояние энергетической безопасности в Азербайджане и пути ее повышения, Наука, техника и образование, № 11 (75), 2020 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tekushee-sostoyanie-energeticheskoy-bezopasnosti-v-azerbaydzhane-i-puti-ee-povysheniya>

[32.] Притчин, Станислав Александрович, Энергетический сектор как ключевой фактор регионального лидерства Азербайджана, Постсоветские исследования, № 2, 2021, URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/energeticheskij-sektor-kak-klyuchevoy-faktor-regionalnogo-liderstva-azerbaydzhana>

[33.] Притчин, Станислав Александрович, Место Центральной Азии и Каспийского региона в энергетической и транспортной стратегии Турции, Геоэкономика энергетики, №3, 2022 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mesto-tsentralnoy-azii-i-kaspiyskogo-regiona-v-energeticheskoy-i-transportnoy-strategii-turtsii>

[34.] Притчин, Станислав Александрович, Энергетика Каспия: перспективы развития газового сектора в новых геополитических условиях, Геоэкономика энергетики, №4, 2022 г., URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/energetika-kaspiya-perspektivy-razvitiya-gazovogo-sektora-v-novyh-geopoliticheskikh-usloviyah> (дата обращения: 21.09.2023).

[35.] Станков, Георги, Историческата травма: когато гръм удари, как ехото (не) заглъхва, Сп. Политика и сигурност, година III, брой 3, 2019 г., стр. 63 – 103, ISSN 2535-0358

[36.] Станков, Георги, 106 години по-късно: изследване на историческата травма като феномен, Сп. Политика и сигурност, година IV, брой 3, 2020 г., стр. 112 – 145, ISSN 2535-0358

[37.] Станков, Георги, Колективната травма и колективната памет на азербайджанците, като фактори за формирането на нагласите им за решаването на конфликта в Нагорни Карабах, Сборник с доклади от Международната научна конференция „Предизвикателства за сигурността и икономиката на държавите от Черноморския, Каспийския и Средиземноморския регион“, проведена на 13.11.2020 г., Том II, Висше училище по сигурност и икономика (ВУСИ), Пловдив, 2021 г., ISBN 978-619-7343-39-7

[38.] Усманов, Рафик Хамматович, Великая Сабина Азеровна, Политика Европейского союза в Каспийском регионе: основные направления и перспективы, Вестник Московского государственного лингвистического университета, Общественные науки, №2 (851), 2023 г., URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/politika-evropeyskogo-soyuza-v-kaspiyskom-regione-osnovnye-napravleniya-i-perspektivy>

[39.] Хлопов, Олег Анатольевич, Южный Газовый коридор: проблемы и перспективы реализации проекта, Наукосфера, ООО „Смоленский социологический центр“, № 5 (1), 2021 г., eISSN: 2542-0402, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46261879>

[40.] Хлопов, Олег Анатольевич, Меняющаяся геополитика энергетической инфраструктуры Каспийского региона, Евразийский союз: вопросы международных отношений, Том 10, № 2 (36), 2021 г., стр. 125 – 136, ISSN 2306-5702, ООО „Издательство „Наука сегодня“, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46116285>

[41.] After explosions hit Iranian natural gas pipeline, official blames “sabotage and terrorist action”, 2024, February 14-th, 12:26 PM, EST, PBS News, <https://www.pbs.org/newshour/world/after-explosions-hit-iranian-natural-gas-pipeline-offical-blames-sabotage-and-terrorist-action>

[42.] Al Jazeera, Explosion hits Iran-Turkey gas pipeline. PKK fighters suspected of sabotaging pipeline in east of Turkey, as blast halts flow of Iranian gas into the country, August 12, 2011, Al Jazeera - News,

<https://www.aljazeera.com/news/2011/8/12/explosion-hits-iran-turkey-gas-pipeline>

[43.] Al-Najar, Kamaran and Staff of Iraq Oil Report, Iraq-Turkey Pipeline sabotage continues. Persistent bombings have continued to disrupt Iraq's northern export pipeline with repairs delayed by security problems, 2013, May 17-th, Iraq Oil Report, <https://www.iraqoilreport.com/news/iraq-turkey-pipeline-sabotage-continues-10791/>

[44.] Al-Najar, Kamaran and Staff of Iraq Oil Report, Bombing takes out Iraq-Turkey pipeline. Less than two weeks after it recovered from a month-long outage, Iraq's northern export pipeline has suffered yet another bombing, 2013, July 29-th, Iraq Oil Report, <https://www.iraqoilreport.com/news/bombing-takes-out-iraq-turkey-pipeline-11084/>

[45.] Al-Sanjary, Ziad and Sylvia Westall, Iraq – Turkey oil pipeline bombed halting oil flow – officials, 2013, August 16-th, 10:37 PM, GMT+3, Reuters, <https://www.reuters.com/article/world/iraq-turkey-oil-pipeline-bombed-halting-oil-flow-officials-idUSBRE97F0Y9/>

[46.] Androulaki, Maria, The 2 – Phase of the EU Southern Gas Corridor, April 1st, 2022, Policy Commons, <https://policy-commons.net/artifacts/2294845/the-2/3055131/>

[47.] Aslanbayli, Bakhtiyar, NATO's Possible Role in the Protection of Critical Energy Infrastructure in Azerbaijan, Winter 2014-2015, Caucasus International Journal, Vol 4, No. 3-4, pp. 133-142, https://www.academia.edu/35901571/Experiences_of_NATOs_Partnership_for_Peace_PfP_in_the_Post_Soviet_Space_20_Years_On

[48.] Bickerton, Chris, The Five Star Movement and the rise of 'techno-populist' parties, May 24-th, 2018, LSE Blogs, European Politics, <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2018/05/24/the-five-star-movement-and-the-rise-of-techno-populist-parties/>

[49.] Blast shuts down Iraq-Turkey oil pipeline. Kurdish groups blamed for sabotage, as fire is controlled on pipeline carrying about quarter of Iraq's oil exports, 2012, July 21-st, Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/economy/2012/7/21/blast-shuts-down-iraq-turkey-oil-pipeline>

[50.] Blasts blamed on terrorists disrupt gas flow in Turkey. At least three explosions severed Turkish pipelines carrying natural gas from Iran and Azerbaijan, media reported on Friday (19 October). Turkey is seen as a key transit country for supplying Europe, 2012, October 19-th, 12:29, Euractiv, <https://www.euractiv.com/news/blasts-blamed-on-terrorists-disrupt-gas-flow-in-turkey/>

[51.] Blast hits natural gas pipeline on Turkish-Iranian border, 2020, March 31-st, 11:08 AM GMT+3, Daily Sabah and Reuters, <https://www.dailysabah.com/turkey/blast-hits-natural-gas-pipeline-on-turkish-iranian-border/news>

[52.] Bocse, Alexandra-Maria, The Southern Gas Corridor: The Power of Resources, Words and Structure, In: International Networks, Advocacy and EU Energy Policy-Making, 2021, Palgrave Studies in European Union Politics, Palgrave Macmillan, pp. 155 -189, DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-49505-3_6 ; https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-49505-3_6

[53.] Bocse, Alexandra-Maria, The Southern Gas Corridor: Coalitions in Collision, In: International Networks, Advocacy and EU Energy Policy-Making, 2021, Palgrave Studies in European Union Politics, Palgrave Macmillan, pp. 129 – 153, DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-49505-3_5 ; https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-49505-3_5

[54.] Bomb Attack Halts Iraq-Turkey Oil Pipeline, 2009, November 24-th, 14:45 CET, Radio Free Europe/Radio Liberty, https://www.rferl.org/a/Bomb_Attack_Halts_IraqTurkey_Oil_Pipeline/1886594.html

[55.] Bomb hits Iraq's Kirkuk oil pipeline, one killed, 2017, February 25-th, The Insight International, <https://theinsightinternational.com/bomb-kirkuk-oil-pipeline-2017-02-25>

[56.] Bucharest Summit Declaration. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Bucharest on 3 April 2008, North Atlantic Treaty Organisation – NATO/OTAN, Bucharest, 03 April 2008, <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2008/04/03/bucharest-summit-declaration>

[57.] Coskun, Orhan and Humeyra Pamuk, Turkey to boost security for energy infrastructure as PKK attacks rise, August 6, 2015, 12:26 PM, World News, <https://www.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-turkey-energy-idUKKCN0QB0WT20150806>

[58.] Detchev, Teodor Danailov, The expected change in the climate policy of the European Union, COP29 and the ambitions of Azerbaijan and Central Asia in the field of “green energy”, In: COP29 in the Process of Developing International relations (Conference materials, Baku, 2024, October), Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında, Dövlət İdarəçiliyi Akademiyası, “Beynəlxalq münasibətlər və xarici siyasət” kafedrası, Elm və təhsil, Bakı, 2024, p. 128 – 154, <https://blacksea-caspia.eu/bg/library/cop29-process-developing-international-relations>

[59.] Detchev, Teodor Danailov, Armenia's Geopolitical Double-Cross Through the Lens of the Arms Trade, Bulgarian Journal of International Economics and Politics, Vol. 4, Issue 2, 2024, pp. 40 - 54, ISSN (print): 2815-2751, ISSN (online): 2815-2875, <https://bjiep.unwe.bg/en/journalissues/article/62416>

[60.] Detchev, Teodor, Some Issues of the Energy Interconnection Between Bulgaria and Azerbaijan in an European and Regional Context, In: Constitutional and legal Concept of Sovereignty and Foreign Policy of the State: Azerbaijan in the Context of Global Challenges, Conference Proceedings, Baku, 2025 May, (Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Siyasi İdarəetmə fakültəsinin Elmi Şurasının 28 aprel 2025 il tarixli 7 sayılı protokolu), Baku, 2025, pp. 184-205, ISBN 978-9952-587-34-0

[61.] Detchev, Teodor, Two Months that Turned Azerbaijani-Russian relations Upside Down, "Law and Politology", International Scientific Journal, Institute of Legal and Political Research of the Academy of Sciences of Moldova, Gelati Academy of Sciences (Georgia), Higher School of Security and Economics (Bulgaria), International center for Political and Legal Research, № 40, 2025, ctp. 34-39, ISSN 1987-5533, e-ISSN 2958-2148, DOI: 10.52340/lap, <https://law-politology.az/noviestati/154-two-months-that-turned-azerbaijani-russian-relations-upside-down.html>

[62.] Dri, Karwan Faidhi, PKK claims suicide attack on Turkey-Iran pipeline killing 30 Turkish soldiers, 01.04.2020, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/turkey/01042020>

[63.] Environmental Groups React Angrily to NATO Chief's Charges, June 20, 2014, Natural Gas World, <https://www.natural-gasworld.com/nato-environmental-groups-fracking-shale-gas>

[64.] Explosion damages Iran-Turkey gas pipeline, 2008, Mayıs 26-th, 15:38, Hürriyet, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/explosion-damages-iran-turkey-gas-pipeline-9025455>

[65.] Explosion shuts down oil pipeline in Turkey, 2012, April 05-th, Syria Oil, <https://www.syria-oil.com/english/?p=2386>

[66.] Explosion shuts down natural gas pipeline from Iran to Turkey, 2015, July 28-th, 02:29 AM EDT, FOX Business by Associated Press, <https://www.foxbusiness.com/markets/explosion-shuts-down-natural-gas-pipeline-from-iran-to-turkey>

[67.] Explosion halts flow of Turkey-Iran gas pipeline, 2015, July 29-th, CCTV News, <https://www.youtube.com/watch?v=4DGRw5yMsd4>

[68.] Explosion occurs in natural gas pipeline of Turkey's Hatay Province after earthquake, 2023, February 06-th, 10:50, Armenia News, <https://news.am/eng/news/743181.html>

[69.] Farzalibeyov, Fuad, Evolution of the Southern Corridor in the European energy security agenda and policy-making process, International Journal of Global Energy Issues, Vol. 43, No.1, 2021, <https://www.inderscience-online.com/doi/abs/10.1504/IJGEI.2021.113454>

[70.] Firat, Bilge, Geopolitics, Infrastructure and Scale-Making in the Southern Gas Corridor, Ethnos, 2025, Vol. 90, Issue 2, <https://www.tandfonline.com/toc/retn20/90/2>

[71.] Gafarli, Orhan, Could Russia Have Had a Role in Recent PKK Attacks on Turkish Pipelines?, 2015, September 22-nd, Jamestown, Economics and Energy, Vol. 12, Issue 170, <https://jamestown.org/could-russia-have-had-a-role-in-recent-pkk-attacks-on-turkish-pipelines/>

[72.] Gotev, Georgi, SOCAR: The TAP project is at risk, October 4-th, 2016, Euractiv, <https://www.euractiv.com/interview/socar-the-tap-project-is-at-risk/>

[73.] Gurbanov, Ilgar, Importance of NATO's Engagement in Critical Energy Infrastructure Protection in the South Caucasus, Caucasus International, Winter 2015, Vol. 5, No. 3, https://www.academia.edu/35919429/Ilgar_Gurbanov_pdfIlgar_Gurbanov_Importance_of_NATO_s_Engagement_in_Critical_Energy_Infrastructure_Protection_in_the_South_Caucasus

[74.] Gurbanov, Ilgar, Turkey-Russia Rapprochement and Prospects for „Turkish Stream“, Eurasia Daily Monitor, 2016, Vol. 13, Issue: 140, The Jamestown Foundation, <https://jamestown.org/turkey-russia-rapprochement-and-prospects-for-turkish-stream/>

[75.] Gurbanov, Ilgar, TAP's Fate After the Italian Referendum, December 16-th, 2016, Eurasia Daily Monitor, 2016, Vol. 13, Issue: 198, The Jamestown Foundation, <https://jamestown.org/taps-fate-italian-referendum/>

[76.] Gurbanov, Ilgar, Propaganda Against Trans-Adriatic Pipeline Continues Under „Environmental Concerns“, Eurasia Daily Monitor, 2017, Vol. 14, Issue: 55, The Jamestown Foundation, https://www.academia.edu/33477822/Ilgar_Gurbanov_Propaganda_Against_Trans_Adriatic_Pipeline_Continues_Under_Environmental_Concerns_The_Jamestown_Foundation_2017

[77.] Hafidh, Hassan, Iraq halts northern oil exports after pipeline attack, 2013, May 15-th, 12:00:00 AM, Hydrocarbon Processing,

<https://hydrocarbonprocessing.com/news/2013/05/iraq-halts-northern-oil-exports-after-pipeline-attack/>

[78.] Hasanova, Shabnam, Energy Security of Europe and Southern Gas Corridor, Hileyta: Scientific Bulletin / Gileya, 2020, Issue 157, pp. 29-32, <https://web.p.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=20761554&AN=149079387&h=akvkCyjJAapsFp%2b3ENCs%2fAja%2ffsLSWLqcuS-wYWJAidnlF08rE5faDeiJNl5xa4YnWnW3SuYjVdFb-wOAAU1Zo7g%3d%3d&crl=c&resultNs=AdminWebAuth&resultLocal=ErrCrlNotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3de-host%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d20761554%26AN%3d149079387>

[79.] How an oil pipeline battle shows the US gaining sway in Iraq, 2025, December 04-th, 11:16:00 AM, IST, The Economic Times, <https://economictimes.indiatimes.com/industry/energy/oil-gas/how-an-oil-pipeline-battle-shows-the-us-gaining-sway-in-iraq/articleshow/125759146.cms>

[80.] Huseynov, Rusif and Murad Muradov, The Southern Gas Corridor and the Recent Escalation in Karabakh, March 24, 2017, Eurasia Daily Monitor, 2017, Vol. 14, Issue: 40, The Jamestown Foundation, <https://jamestown.org/south-gas-corridor-recent-escalation-karabakh/>

[81.] Ibadoghlu, Gubad, Is the Increase in Gas Exports from Azerbaijan to Europa an Illusion or a Reality?, Economic Research Center (ERC), London School of Economics and Political Science (LSE), February 21-st, 2023, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4361366

[82.] Ibadoghlu, Gubad and Zhala Bayramova, New Gas Deal with Azerbaijan for Europe's Energy Security: Aspiration and Reality, May 22-nd, 2023, Available at SSRN, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4441513

[83.] Ibadoghlu, Gubad, Energy Dialogue between Azerbaijan and Europe: Realities and Illusions, Economic Research Center (ERC), London School of Economics and Political Science (LSE), June 06-th, 2023, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4454213

[84.] Ibadoghlu, Gubad, Azerbaijani Gas Exports to Europe via Ukraine: Reality or Illusion?, Economic Research Center (ERC), London School of Economics and Political Science (LSE), June 20-th, 2025, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5261657

[85.] Ibadoghlu, Gubad, Gas Flows and Strategic Gaps: The Eu-Azerbaijan Energy Partnership under scrutiny, Economic Research

Center (ERC), London School of Economics and Political Science (LSE), July 30-th, 2025, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5356077

[86.] Ibadoghlu, Gubad, Baku's Gas Laundromat: Strategic Diversification or Energy Security Illusion for the EU?, Economic Research Center (ERC), London School of Economics and Political Science (LSE), August 2025, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5373351

[87.] Ibadoghlu, Gubad, Current State of Azerbaijan's Gas and Oil Cooperation with Europe: Opportunities and Challenges, 2025, Working Paper, Social Science Open Access Repository (SSOAR), <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/106753>

[88.] Ibrahim, Khazar, The Azerbaijan – NATO partnership at 20, Winter 2014-2015, Caucasus International Journal, Vol. 4, Issue 3-4, p. 85-88, https://www.academia.edu/35901571/Experiences_of_NA-TOs_Partnership_for_Peace_PfP_in_the_Post_So-viet_Space_20_Years_On

[89.] Iran's gas exports to Turkey halt due to pipe sabotage act, 2016, October 28-th, 17:16 GMT, KUNA - Kuwait News Agency, <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2543545&Language=en#>

[90.] Iran-Backed Groups Blow Up Gas Pipeline in Syria, Monitor Says, 2023, October 19-th, 11:08 PM, VOA by Agence France-Presse, <https://www.voanews.com/a/iran-backed-groups-blow-up-gas-pipeline-in-syria-monitor-says-/7318901.html>

[91.] Isgandarov, Ali, Geoeconomics of Energy Trade by the European Union: the case of the Southern Gas Corridor, Central European University, Department of International Relations, 2022, Vienna, 51 pages

[92.] Islami, Nigar, Potential Expansion of the Southern Gas Corridor (SGC): new Realities and Opportunities, Center for Economic and Social Development (CESD), Baku, June 2022, <https://www.cesd.az/y/panel/uploads/35349678605-CESDPaper-onSouthernGasCorridor.pdf>

[93.] Jackson, Allison, NATO chief says Russia working with green activists to oppose fracking, June 20, 2014, The World, AFP, <https://the-world.org/stories/2016/07/30/nato-chief-says-russia-working-green-activists-oppose-fracking>

[94.] Jafarzadeh, Amir, Abbas Shakeri, Abdolrasoul Ghasemi, Afshin Jayan, Possibility of potential coalitions in gas exports from the Southern Gas Corridor to Europe: a cooperative game theory framework,

OPEC Energy Review, Vol. 45, Issue 2, June 2021, pp. 217 – 239; <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/opec.12196>

[95.] Kalyuzhnova, Yelena and Richard Pomfret, Trade Corridors in the Caspian Region: Present and Future, ADBI Working Papers, May 2021, <https://www.adb.org/publications/trade-corridors-caspian-region-present-future>

[96.] Karagianni, Marika, The 2nd Phase of the EU Southern Gas Corridor: Which role for Azerbaijan?, 2022, Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP), Policy Paper No. 98 / 2022, <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2022/03/Policy-paper-98-Karagianni-EN.pdf>

[97.] Khalova, Gulnar Osmanova and Pavel Pavlovich Pilipenko, Elena Andreevna Isayeva, Alexander Emilovich Petkov, Russian South gas corridor prospects, In: International Journal of Energy Economics and Policy, Vol. 10, Issue 4, 2020, pp. 494 – 499, https://www.zbw.eu/econis-archiv/bitstream/11159/8445/1/1756257434_0.pdf

[98.] Kirkuk-Ceyhan pipeline on fire after blast. An explosion rocked the Kirkuk-Ceyhan pipeline between Iraq and Turkey on Friday, triggering a large fire broadcaster CNN Turk reported, 2008, November 21, 21:27, France 24 by AFP, <https://www.france24.com/en/20081121-kirkuk-ceyhan-pipeline-fire-after-blast-turkey>

[99.] K m rc ler, G neŐ, Future impact of pipeline attacks may be devastating for Turkey, 2015, August 11-th, 17:53:03, H rriyet Daily News, <https://www.hurriyetdailynews.com/opinion/gunes-komurculer/future-impact-of-pipeline-attacks-may-be-devastating-for-turkey-86801>

[100.] Kurdish rebels blow up Iranian gas pipeline in Turkey, 2012, 19 October, BBC News, <https://www.bbc.com/news/world-europe-20002779>

[101.] Lazio court suspends TAP gas pipeline works, April 7-th, 2017, The Italian Insider, <https://www.italianinsider.it/?q=node/5218>

[102.] Lee, Julian and Yelena Kalyuzhnova, Trans-Caspian Corridor Infrastructure: Oil and Gas Pipelines, In: Dina Azhgaliye va and Yelena Kalyuzhnova (ed.) Unlocking Ttransport Connectivity in the Trans-Caspian Corridor, 2021, Asian Development Bank Institute, pp. 43 – 69, ISBN 978-4-89974-243-2 (Print), ISBN 978-4-89974-244-9 (PDF), <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/743006/adb-unlocking-transport-connectivity-092921-web.pdf#page=70>

[103.] Levine, Steve, A second US-backed energy pipeline has been attacked this time in Turkey. A bomb blast in Turkey today (Aug. 4)

damaged a pipeline that takes natural gas to Turkey from a BP-operated field in Azerbaijan, 2015, August 04-th, Quartz, <https://qz.com/471737/a-second-us-backed-energy-pipeline-has-been-attacked-this-time-in-turkey>

[104.] Lucente, Adam, What we know about Iran's gas pipelines explosions. Iran has experienced several explosions, fires and other disruptions in recent years, and some of them have been blamed on the United States and Israel, 2024, February 14-th, Al-Monitor, <https://www.al-monitor.com/originals/2024/02/what-we-know-about-irans-gas-pipelines-explosions>

[105.] Mahmoud, Mustafa, Ibon Villedieta, Ahmed Rasheed and Michael Christie, PKK bombs Iraq to Turkey pipeline in rare attack, 2010, July 04-th, 09:30 PM, GMT+3, Reuters, <https://www.reuters.com/article/world/pkk-bombs-iraq-to-turkey-pipeline-in-rare-attack-idUSTRE6630OL/>

[106.] Manucci, Luca and Michi Amsler, Where the wind blows: Five Star Movement's populism, direct democracy and ideological flexibility, 2018, Italian Political Science Review / Rivista Italiana di Scienza Politica, Vol.48, Issue 1, pp. 109-132, <https://www.cambridge.org/core/journals/italian-political-science-review-rivista-italiana-di-scienza-politica/article/abs/where-the-wind-blows-five-star-movements-populism-direct-democracy-and-ideological-flexibility/AEAB92A21A67FF83419725D4FD267580>

[107.] Militants Blow Up Gas Pipeline in Southeast Turkey, 2015, August 25-th, 04:41, REPORT.az, <https://report.az/en/incident/militants-blow-up-gas-pipeline-in-southeast-turkey>

[108.] Nasirov, Elman, The Contract of the Century, September-October 2010, Visions.AZ, Oil and Gas, pp. 12-15, <https://www.visions.az/en/news/206/1ee04b7e/>

[109.] NATO: Azerbaijan becoming important component of global energy security, July 20-th, 2015, 11:07, UTC+04:00, <https://www.azernews.az/nation/85630.html>

[110.] Navarra, Jessica, European Energy Securitization: geopolitical Challenges with Russia in the Contested Neighborhood and the Case of the Southern Gas Corridor, July 2021, Universidad Europea de Madrid. Facultad de Ciencias Jurídicas, Educación y Humanidades, <https://titula.universidadeuropea.es/handle/20.500.12880/332>

[111.] Odintsov, Nikita, The PKK in Regional Energy Security, 2017, Middle East Policy Council, <https://mepc.org/journal/pkk-regional-energy-security>

[112.] On 29 July: The supply of gas from Iran to Turkey has been interrupted following an explosion on the main gas pipeline between the two countries, 2011, July 29-th, commonspace.eu, <https://www.commonspace.eu/29-july-supply-gas-iran-turkey-has-been-interrupted-following-explosion-main-gas-pipeline-between>

[113.] Osgood, Patrick, Iran-Turkey pipeline explosion halts imports. Kurdish PKK claims responsibility for latest sabotage, 2011, August 14-th, Oil and Gas, <https://www.oilandgasmiddleeast.com/news/article-9328-iran-turkey-pipeline-explosion-halts-imports>

[114.] PKK claims responsibility for Iran-Turkey gas pipeline explosion, 2020. April 2-nd, 12:18, AhlulBayt News Agency (ABNA), <https://en.abna24.com/news/1022591/PKK-claims-responsibility-for-Iran-Turkey-gas-pipeline-explosion>

[115.] Rendina, Federico, Il Tap apre altre vie. E l'hub italiano del gas rischia il naufragio, 14 settembre 2016, Il Sole 24 Ore, https://st.ilsole24ore.com/art/impresa-e-territori/2016-09-13/il-tap-apre-altre-vie-e-l-hub-italiano-gas-rischia-naufragio-174231.shtml?uuid=AD7renJB&refresh_ce=1

[116.] Reuters Staff, PKK attacks Turkey's halted Shah Deniz gas pipeline, August 4, 2015, 12:45 PM, REUTERS, Emerging Markets, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-turkey-pipeline-idUSKCN0Q90Y120150804>

[117.] Riga Summit Declaration. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Riga on 29 November 2006, North Atlantic Treaty Organisation – NATO/OTAN, Riga, 29 November 2006, <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2006/11/29/riga-summit-declaration>

[118.] Rossi, Giuliana, Riccardo Caputo, David Zuliani, Paolo Fabris, Massimiliano Maggini, Panagiotis Karyelis, Analysis of global navigation satellite system data along the Southern Gas Corridor and estimate of the expected displacements, September 15, 2020, Environmental Geosciences, Vol. 27, No. 3, 2020, pp. 117 – 141, DOI: <https://doi.org/10.1306/eg.01222019023>

[119.] Sagheb, Nasser and Masoud Javadi, Azerbaijan's „Contract of the Century“, Finally Signed with Western Oil Consortium, Winter 1994 (2.4), Azerbaijan International, pp. 26-28 and 65, https://www.azer.com/aiweb/categories/magazine/24_folder/24_articles/24_aioc.html

[120.] Sağlam, Barış, KRG condemns PKK attack on Turkey's oil pipeline, 2015, August 01-st, 13:54, AA, <https://www.aa.com.tr/en/energyterminal/oil/krg-condemns-pkk-attack-on-turkeys-oil-pipeline/9397>

[121.] Sanlı, Ufuk, How the PKK is entering energy wars. The PKK has stepped up attacks on oil and gas pipelines in Turkey, Al-Monitor, March 16, 2016, <https://www.al-monitor.com/originals/2016/03/turkey-israel-pkk-shadow-player-energy-wars.html>

[122.] Sarıkamış'ta Demiryolu İşçilerine Ateş Açıldı: 1 İşçi Hayatını Kaybetti, 30.07.2015, 20:23, <https://onedio.com/haber/sarikamis-ta-demiryolu-iscilerine-ates-acildi-1-isci-hayatini-kaybetti-555463>

[123.] Sattarov, Faridun, The Emerging Potential of the Middle Corridor, Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development, N0. 21, Summer 2022, pp. 198 – 207, <https://www.jstor.org/stable/48686709>

[124.] Schröder, Mirja, EU Gas Supply Security. A Geopolitical Vision of the Southern Gas Corridor, Nomos, Baden-Baden, 2019, 209 pages, ISBN 978-3-7489-0029-0; ISBN 978-3-8487-5901-9, <http://dx.doi.org/10.5771/9783748900290> ; <https://www.nomos-elibrary.de/10.5771/9783748900290/eu-gas-supply-security?page=1>

[125.] Scimia, Emanuele, Italian Delays in TAP's Construction Weaken the EU and Russia Alike, Eurasia Daily Monitor, 2016, Vol. 13, Issue: 168, The Jamestown Foundation, <https://jamestown.org/italian-delays-taps-construction-weaken-eu-russia-alike/>

[126.] Second oil pipeline blown up in east Turkey in 24 hours. Valves closed to stop extra oil flow after explosion at Kirkuk-Ceyhan pipeline, Turkish Energy Minister Yıldız says, 2015, July 30-th, 14:56 BST, Middle East Eye, <https://www.middleeasteye.net/news/second-oil-pipeline-blown-east-turkey-24-hours>

[127.] Siddi, Marco, A lack of critical public debate: Questioning the EU's support for the Southern Gas Corridor, LSE European Politics and Policy (EUROPP), August 22, 2018, <https://eprints.lse.ac.uk/91379/>

[128.] Siddi, Marco, The EU's Botched Geopolitical Approach to External Energy Policy: The Case of the Southern Gas Corridor, Geopolitics, 2019, Vol. 24, Issue 1: The rise of geopolitics in the EU's approach in its Eastern Neighbourhood, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14650045.2017.1416606>

[129.] Siddi, Marco, The Role of Power in EU-Russia Energy Relations: The Interplay between Markets and Geopolitics, In: Akchurina, Viktoria and Vincent Della Sala (Eds.), The European Union, Russia and the Post-Soviet Space. Shared Neighbourhood, Battleground or Transit Zone on the New Silk Road? , 2022, Routledge,

https://www.academia.edu/37827250/The_Role_of_Power_in_EU_Russia_Energy_Relations_The_Interplay_between_Markets_and_Geopolitics

[130.] SOCAR signs MoU on Ionian-Adriatic pipeline with four European countries, August 27-th, 2016, AZƏRTAC, https://azertag.az/en/xeber/SOCAR_signs_MoU_on_Ionian_Adriatic_pipeline_with_four_European_countries-987404

[131.] South Caucasus Pipeline (SCP), SGC – Southern Gas Corridor’s official web site, <https://www.sgc.az/en/project/scp>

[132.] South Caucasus Pipeline Extension (SCPX), Gianti Logistics, <https://giantilogistics.ge/eng/projects/show/4>

[133.] Stepper, Péter and Kinga Szálkai, NATO’s Energy Security Agenda and its Possible Applications in the South Caucasus, Winter 2014-2015, Caucasus International Journal, Vol. 4, No. 3-4, pp. 27-44, https://www.academia.edu/35901571/Experiences_of_NATOs_Partnership_for_Peace_PfP_in_the_Post_Soviet_Space_20_Years_On

[134.] Strategic Concept for the Defense and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization, Adopted by Heads of State and Government at the NATO Summit in Lisbon, November 2010, North Atlantic Treaty Organisation – NATO/OTAN, Lisbon, November 2010, https://www.nato.int/content/dam/nato/legacy-wcm/media_pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf

[135.] TAP confirms Italian Government approval of Environmental Impact Assessment, September 12-th, 2014, Trans Adriatic Pipeline, <https://www.tap-ag.com/news/news-stories/tap-confirms-italian-government-approval-of-environmental-impact-assessment>

[136.] TAP Italy Q&A re: Olive Tree Removal, March 27, 2017, Trans Adriatic Pipeline, <https://www.tap-ag.com/news/news-stories/tap-italy-qa-re-olive-tree-removal>

[137.] TAP Pauses Olive Tree Operation Again, April 10-th, 2017, 07:00 AM, Natural Gas World, <https://www.naturalgasworld.com/tap-pauses-olive-tree-operation-after-challenge-36924>

[138.] Turkey pipeline could take weeks to reopen, 2008, August 08, 00:59, Gulf News by Reuters, <https://gulfnnews.com/business/energy/turkey-pipeline-could-take-weeks-to-reopen-1.123788>

[139.] Turkey: Blast hits Baku-Tbilisi-Erzurum pipeline, 2015, August 04, 16:00:51, Hürriyet Daily News, <https://www.hurriyetdailynews.com/turkey-blast-hits-baku-tbilisi-erzurum-pipeline-86414>

[140.] Ugal, Nishant, Explosion at crucial Iraq-Turkey pipeline disrupt oil flows, sends crude prices soaring, 2022, January 19-th, 08:41, Upstream, <https://www.upstreamonline.com/safety/explosion-at-crucial->

[iraq-turkey-pipeline-disrupts-oil-flows-sends-crude-prices-soaring/2-1-1147631](#)

[141.] Verpoest, Berber, EU priority gas pipeline faces fierce opposition in Italy. The European Investment Bank recently confirmed plans to finance the Trans-Adriatic Pipeline from Greece via Albania to Italy. Yet a coalition of local mayors will do whatever it takes to stop the project, February 17-th, 2015, CEE Bank Watch Network, <https://bank-watch.org/blog/eu-priority-gas-pipeline-faces-fierce-opposition-in-italy>

[142.] Watson, Ivan and Yesim Comert, Kurdish rebel group claims responsibility for gas pipeline blast, 2010, July 21-st, CNN, <https://edition.cnn.com/2010/WORLD/meast/07/21/turkey.pipeline.blast/index.html>

[143.] Witthoef, Andrew, The Heavy-Handed Russian Move Nobody's Talking About, 2015, August 06-th, The Diplomat, <http://thediplomat.com/2015/08/the-heavy-handed-russian-move-nobodystalking-about/>

[144.] Zhelev, Paskal, Trade and economic relations between Bulgaria and Azerbaijan, Politics and Security, Vol. 7, No. 2, 2023, DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8132734> ; <https://politics-security.net/index.php/ojsdata/article/view/200>

Abstract:

The report examines the “state of the art” of research related to the role of Azerbaijan in the field of energy security, in particular - in the supply of natural gas to the countries of South-Eastern and Southern Europe and its role as a global supplier of crude oil. A detailed bibliography on the issue is presented, which is mainly focused on publications published in the period 2020-2025, taking into account the dramatic changes in the geopolitical and geo-economic situation after the escalation of the war in Ukraine in February 2022.

The report examines the physical security of the engineering infrastructure of Azerbaijan's energy expansion to Europe - the three gas pipelines forming the Southern Gas Corridor – SCP, TANAP and TAP and the oil pipeline infrastructure – “Baku-Tbilisi-Ceyhan” and “Baku-Supsa”. Special attention has been paid to the security issues of these linear objects of the engineering infrastructure, concerning both physical security and hybrid attacks and attempts of sabotaging their building and proper exploitation.

Twenty-seven (27) cases of sabotage actions against energy engineering infrastructure have been identified, which can be considered indicative of the level of risk to the physical security of the engineering infrastructure of the Azerbaijani energy expansion, as well as the threats to its functioning and proper operation. The cases are from the Iran-Turkey gas pipeline connections, the Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) oil pipeline, the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline, the Trans-Anatolian Gas Pipeline (TANAP), the South Caucasus Gas Pipeline (SCP) and a gas pipeline in the Kurdish-controlled part of Syria.

Examples of various forms of hybrid attacks against engineering infrastructures under construction or already operated by the Azerbaijani gas expansion are also analyzed,

including examples of systematic biased negative pseudo-scientific publications written with the intention of causing political damage to relations between Azerbaijan and the EU and the example of the anti-TAP campaign in the Melendugno area in the Puglia region of Italy.

It can be seen that the risks and threats to the physical security of the constructed energy infrastructure are significant, and their dynamics are influenced by geopolitical and regional ethnic and political factors. Hybrid threats are also not small and cannot be underestimated, especially since they come from top-notch geopolitical and geoeconomic players.

Аннотация:

В докладе рассматривается «современное состояние» исследований, связанных с ролью Азербайджана в сфере энергетической безопасности, в частности, в поставках природного газа в страны Юго-Восточной и Южной Европы и его ролью как глобального поставщика сырой нефти. Представлена подробная библиография по данной теме, в основном посвященная публикациям, вышедшим в период 2020-2025 годов, с учетом резких изменений геополитической и геоэкономической ситуации после эскалации войны на Украине в феврале 2022 года.

В докладе рассматривается физическая безопасность инженерной инфраструктуры расширения энергетической сети Азербайджана в Европу – трех газопроводов, образующих Южный газовый коридор – SCP, TANAP и TAP, а также нефтепроводной инфраструктуры – „Баку-Тбилиси-Джейхан“ и „Баку-Супса“. Особое внимание уделено вопросам безопасности этих линейных объектов инженерной инфраструктуры, касающимся как

их физической безопасности, так и гибридных атак и попыток саботажа их строительства и эксплуатации.

Выявлено двадцать семь (27) случаев саботажа и диверсионных действий против энергетической инженерной инфраструктуры, которых можно считать показателем уровня риска для физической безопасности инженерной инфраструктуры азербайджанской энергетической экспансии, а также угроз ее функционированию и надлежащей эксплуатации. Эти случаи касаются газопроводов „Иран-Турция“, нефтепровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC), нефтепровода Киркук-Джейхан, Трансанатолийского газопровода (TANAP), Южно-Кавказского газопровода (SCG) и газопровода в курдской части Сирии.

Также анализируются примеры различных форм гибридных атак на инженерную инфраструктуру, находящуюся в стадии строительства или уже эксплуатируемую в рамках расширения энергетической инфраструктуры Азербайджана, включая примеры систематических предвзятых негативных псевдонаучных публикаций, написанных с целью нанесения политического ущерба отношениям между Азербайджаном и ЕС, а также пример кампании против ТАП в районе Мелендуньо в регионе Пулия в Италии.

Как видно, риски и угрозы физической безопасности построенной энергетической инфраструктуры значительны, и на их динамику влияют геополитические и региональные этнические и политические факторы. Гибридные угрозы также немалы и не могут быть недооценены, особенно учитывая, что они исходят от ведущих геополитических и геоэкономических игроков.

СЪДЪРЖАНИЕ

CONTENT

1. Съвременно състояние на изследванията, свързани с ролята на Азербайджан в областта на енергийната сигурност, по-специално в добавките на природен газ.....	3
2. Съществуващ и функциониращ комплекс на тръбопроводната инфраструктура, с която се осъществява азербайджанската експанзия на европейските енергийни пазари.....	9
2.1. Нефтепровод „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC)	9
2.2. Нефтепровод „Баку-Супса“	9
2.3. Южният газов коридор (Southern Gas Corridor – SGC).....	9
2.3.1. Южнокавказкият газопровод (SCP).....	9
2.3.2. Трансанадолски газопровод (Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline - TANAP).....	9
2.3.3. Транс Адриатическият газопровод (Transadriatic Pipeline - TAP).....	9
3. Проблеми на физическата сигурност на критичната тръбопроводна инфраструктура на азербайджанската енергийна експанзия.....	10
3.1. Взрив на газопровода „Иран-Турция“ в провинция Агръ на 25 срещу 26 май 2008 г.	15
3.2. Взривяване на нефтепровода „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC) в началото на август 2008 г.	15
3.3. Експлозия на нефтепровода „Киркук-Джейхан“ в района на Мидят на 21 ноември 2008 г.	16

3.4. Нефтепроводите „Баку-Тбилиси-Джейхан“ и „Киркук-Джейхан“ като обичайна цел на партизани и диверсанти	16
3.5. Взривяване на нефтепровода „Киркук-Джейхан“ в провинция Салахурдин в Ирак на 24 ноември 2009 г. ...	17
3.6. Нападение над нефтепровода „Киркук-Джейхан“ на 03 юли 2010 г. до Мидят, вилает Мардин в Република Турция	20
3.7. ПКК взривява газопровода „Иран-Турция“ на 21 юли 2020 г., като „покана“ за започване на преговори с турското правителство	22
3.8. Спиране на износа на природен газ от Иран за Турция на 29 юли 2011 г., след диверсия на газопровода в Северозападен Иран	24
3.9. Спиране на износа на ирански природен газ за Турция на 11 август 2011 г., след диверсия на тръбопровода от Тебриз за Анкара	25
3.10. Спиране на подаването на нефт по една от тръбите на нефтепровода „Киркук-Джейхан“ на 5 април 2012 г., поради експлозия и пожар до град Идил	26
3.11. ПКК взривява нефтепровода „Киркук-Джейхан“ на 20 юли 2012 г., до град Мидят във вилаета Мардин	27
3.12. Нападение срещу газопровода „Иран-Турция“ на 19 октомври 2012 г., до град Елескерт във вилаета Агръ ..	28
3.13. Спиране на подаването на нефт след бомбена атака срещу нефтепровода „Киркук-Джейхан“ на 15 май 2013 г., в района Ал-Шургат, северно от Байджи, Ирак	29
3.14. Диверсия на 16 август 2013 г. срещу нефтепровода „Киркук-Джейхан“, близо до района Ал Шура, на 60 километра южно от Мосул.....	30

3.15. Експлозия на газопровода „Иран-Турция“ на 27 юли 2015 година във вилаета Агръ, на около 15 километра от границата с Иран	31
3.16. Кюрдски партизани атакуват нефтопровода „Киркук-Джейхан“ на 29 юли 2015 г., във вилаета Шърнак в областта Джизре на около 18 километра от границата с Ирак	32
3.17. ПМК взема на прицел строежа на Трансанадолския газопровод (TANAP) и Южния газов коридор – 30 юли 2015 – 04 август 2015 г.	32
3.18. Вълна от коментари и спекулации след нападението срещу газопровода „Баку-Тбилиси-Ерзурум“ - South Caucasian Pipeline (SCP)	34
3.19. Азербайджанските медии отчитат влошаване на положението след самоубийствен атентат на 20 юли 2015 г. в Сурудж	40
3.20. Нападение на 24 август 2015 г над газопровод в югоизточния турски вилает Карс. Има ли Русия роля в кюрдската партизанска война?	41
3.21. Сирийският кюрдски демократичен съюз (PYD) открива първото си представителство извън територията на Сирия. То е в Москва	45
3.22. Въпросът „Къде стои НАТО в енергийната сигурност?“	48
3.23. Спиране на доставките на природен газ от Иран за Турция за седем дни на 27 октомври 2016 г.	54
3.24. Диверсия на второстепенен нефтопровод до Киркук в края на февруари 2017 година.....	55

3.25. „Мистериозна“ експлозия на газопровод, свързващ Иран с Турция на 31 март 2020 г. до гранично-пропускателния пункт Гюрбулак във вилаета Агръ	56
3.26. Експлозия и прекъсване на доставките по нефтопровода „Киркук - Джгейхан“ на 18 януари 2022 г.	59
3.27. Експлозия на газопровод в турския вилает Хатай на 06 февруари 2023 година	62
3.28. Взривяване на газопровод в контролираната от кюрдите част на Сирия на 18 октомври 2023 година от проирански милиции	63
3.29. Поредица от експлозии по протежение на газопровод в Иран на 14 февруари 2024 година	64
3.30. Ирански дроне атакуват нефтени находища в Иракски Кюрдистан, които се експлоатират от американски компании в средата на юли 2025 г.	67
4. Хибридни атаки срещу изграждането и функционирането на критичната енергийно инфраструктура	71
4.1. Разпространяване на неверни твърдения под формата на научни публикации и повдигане на дискусии въпроси в научни издания	71
4.2. Разпространяване на слухове и неверни твърдения, водещи до протести по трасето на Южния газов коридор (SGC), най-вече в участъка на Трансадриатическия газопровод (TAP)	78
1. “State of the Art” of research related to Azerbaijan's role in the field of energy security, in particular - in natural gas supplies	94

2. The existing and functioning pipeline infrastructure complex that supports Azerbaijan's expansion into European energy markets	
2.1. Нефтепровод „Баку-Тбилиси-Джейхан“ (BTC)	100
2.2. „Baku-Supsa“ oil pipeline	100
2.3. Southern Gas Corridor – SGC	100
2.3.1. South Caucasian gas pipeline (SCP)	100
2.3.2. Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline – TANAP	100
2.3.3. Transadriatic Pipeline – TAP	100
3. Physical security issues of critical pipeline infrastructure of Azerbaijan's energy expansion	100
3.1. Explosion on the „Iran-Turkey“ gas pipeline in the vilayet of Ağrı on May 25-26, 2008	105
3.2. Explosion of the „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ (BTC) oil pipeline in early August 2008	105
3.3. Explosion of the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline in the Midyat region on November 21, 2008	106
3.4. The „Baku-Tbilisi-Ceyhan“ and „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipelines are a common target for guerrillas and saboteurs	106
3.5. Explosion of the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline in Salahuddin province, Iraq, on November 24, 2009	107
3.6. Attack on the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline on July 3, 2010 near Midyat, Mardin vilayet in the Republic of Turkey	110
3.7. PKK blows up „Iran-Turkey“ gas pipeline on July 21, 2020, as an „invitation“ to start negotiations with the Turkish government	111

3.8. Halting of natural gas exports from Iran to Turkey on July 29, 2011, following sabotage of the gas pipeline in Northwestern Iran	113
3.9. Halting of Iranian natural gas exports to Turkey on August 11, 2011, following sabotage of the pipeline from Tabriz to Ankara	114
3.10. Stoppage of oil supply through one of the pipes of the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline on April 5, 2012, due to an explosion and fire near the city of Idil	115
3.11. The PKK blew up the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline on July 20, 2012, near the town of Midyat in Mardin vilayet	116
3.12. Attack on the Iran-Turkey gas pipeline on October 19, 2012, near the town of Eleskirt in the vilayet of Ağrı	116
3.13. Oil supply disruption following a bomb attack on the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline on May 15, 2013, in the Al-Shurgat area, north of Baiji, Iraq	118
3.14. Sabotage on August 16, 2013, against the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline, near the Al-Shura area, 60 kilometers south of Mosul	119
3.15. Explosion on the „Iran-Turkey“ gas pipeline on July 27, 2015 in the vilayet of Ağrı, about 15 kilometers from the border with Iran	119
3.16. Kurdish guerrillas attack the Kirkuk-Ceyhan oil pipeline on July 29, 2015, in the Şırnak vilayet-Cizre district, about 18 kilometers from the border with Iraq.....	120
3.17. PKK targets the construction of the Trans-Anatolian Gas Pipeline (TANAP) and the Southern Gas Corridor – July 30, 2015 – August 4, 2015	121

3.18. A wave of comments and speculation following the attack on the „Baku-Tbilisi-Erzurum“ gas pipeline – the „South Caucasian Pipeline“ (SCP)	122
3.19. Azerbaijani media report worsening of the situation following a suicide bombing on July 20, 2015 in Suruc ...	128
3.20. August 24, 2015 attack on a gas pipeline in the southeastern Turkish vilayet of Kars. Does Russia have a role in the Kurdish guerrilla war?	128
3.21. The Syrian Kurdish Democratic Union (PYD) opens its first representative office outside Syria. It is in Moscow	132
3.22. The question „Where does NATO stand on energy security?“	134
3.23. Suspension of natural gas supplies from Iran to Turkey for seven days on October 27, 2016	140
3.24. Sabotage of a secondary oil pipeline close to Kirkuk in late Febr. 2017	140
3.25. "Mysterious" explosion of a gas pipeline connecting Iran with Turkey on March 31, 2020 at the Gürbulak border crossing in the vilayet of Ağrı	142
3.26. Explosion and disruption of supplies on the „Kirkuk-Ceyhan“ oil pipeline on January 18, 2022	144
3.27. Gas pipeline explosion in the Turkish vilayet of Hatay on Febr. 6, 2023	147
3.28. Explosion of a gas pipeline in the Kurdish-controlled part of Syria on October 18, 2023 by pro-Iranian militias	147
3.29. A series of explosions along a gas pipeline in Iran on Febr. 14, 2024.....	148

3.30. Iranian drones attack oil fields in Iraqi Kurdistan operated by American companies in mid-July 2025	151
4. Hybrid attacks against the construction and operation of critical energy infrastructure	154
4.1. Disseminating false claims in the form of scientific publications and raising discussion issues in scientific journals	154
4.2. Spreading rumors and false claims leading to protests along the Southern Gas Corridor (SGC) route, especially in the Trans Adriatic Pipeline (TAP) section.....	161

Автор: Иван Гълъбов Гълъбов

Заглавие:

Рискове за сигурността, заплахи и хибридни атаки
срещу инженерната инфраструктура на енергийната ек-
спанзия на Азербайджан

Security Risks, Threats and Hybrid Attacks Against the
Engineering Infrastructure of Azerbaijan's Energy
Expansion

Двуетична монография
на български и английски език
Първо издание

Тираж: 300 броя

Формат: 16/60/90/

Редактор: д-р Петър Димитров Атанасов
Коректор: Емилия Константинова Милчева

Предпечат: „Свят. Наука“

Корица: „Свят. Наука“

Издава: Академично издателство АНИС
(Академия по национална и информационна сигурност)
Брой страници: 204 стр.

Инж. Иван Гълъбов Гълъбов е роден в град Пловдив на 28.03.1978 г. Завършил е Висшето военновъздушно училище „Георги Бенковски“ (ВВВУ) в град Долна Митрополия с образователна-квалификационна степен магистър-инженер по гражданска специалност „Автоматика и систе-

мотехника“ и военна специалност в това число и специалност за военно-промишления комплекс - „Въоръжение на летателни апарати“.

Инж. Иван Гълъбов е магистър по индустриални отношения и сигурност от Висшето училище по сигурност и икономика (ВУСИ), днес Академия по национална и информационна сигурност (АНИС). Веднага след дипломирането му през месец март 2021 година е привлечен като сътрудник и изследовател в Лабораторията по проблемите на Черноморския и Каспийския регион (ЛПЧКР) при АНИС. Притежава и допълнителни квалификации от Академия на МВР и квалификация за „Инженер-енергетик“. Владее писмено и говоримо немски и английски език.

До момента авторът на книгата е работил в структурни звена на военно въздушните сили като инженер, в държавни органи и в частни компании, където е изпълнявал длъжности във сферата на енергетиката и вътрешно ведомствения технологичен контрол, свързана с опазване на индустриалната и инфраструктурна сигурност на съответните предприятия.

В момента инж. Иван Гълъбов работи над дисертационния си труд, свързан с проблемите на сигурността на стратегически обекти на критичната инфраструктура в Закавказието, обслужващи енергийната и транспортна диверсификация на Европа. Има три научни публикации в тази сфера.